

UNIVERZITA KARLOVA
HUSITSKÁ TEOLOGICKÁ FAKULTA

Husovská tradice v jižních Čechách

Hussite tradition in South Bohemia

Diplomová práce

Vedoucí práce:

ThDr. Jaroslav Hrdlička

Autor:

Bc. Vojtech Pekárik

Praha 2018

Poděkování

Na tomto místě bych rád poděkoval vedoucímu své bakalářské práce br. ThDr. Jaroslavu Hrdličkovi za ochotné vedení, věcné připomínky, vstřícný přístup během zpracování této práce a nedocenitelnou pomoc při shánění literatury. Děkuji také zaměstnancům Okresního státního archivu v Prachaticích za pomoc při shromažďování podkladů k diplomové práci.

Také bych rád poděkoval svému biskupovi br. ThDr. Filipu Štojdlovi, plzeňskému biskupovi CČSH, za to, že mi umožnil pracovat v Husově rodném domě a světil mi duchovní péči v Husinci a Prachaticích.

Nakonec bych rád poděkoval své rodině a přátelům, kteří trpělivě snášeli, že jsem jim věnoval méně času, když jsem pracoval na této diplomové práci. Chci také poděkovat své kamarádce Mgr. Mileně Jakoubkové za pomoc s jazykovou korekturou této práce.

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem předkládanou diplomovou prací „Husovská tradice v jižních Čechách“ vypracoval samostatně s použitím níže uvedených pramenů a literatury. Dále prohlašuji, že tato práce nebyla využita k získání jiného nebo stejného titulu.

V Praze dne 13. července 2018

Bc. Vojtech Pekárik

Anotace

Diplomová práce mapuje husovskou tradici na teritoriu jižních Čech, přičemž se soustřeďuje na město Husinec, ve kterém se dle tradice narodil a prožil mládí Jan Hus, a Prachatice, kde podle tradice navštěvoval literátskou školu a kostel sv. Jakuba Většího. Metodologie mé práce je založena zejména na sběru historických pramenů, jako jsou kroniky, archiválie, ale také práce významných historiků, kteří se tomuto tématu věnovali v průběhu staletí. Mezi důležité prameny této práce patří kroniky a pamětní knihy města Husince, historické dokumenty farního úřadu Prachatice a archivní svazky Státního okresního archivu v Prachaticích. Vedle zmíněných pramenů jsou v práci použity i články, studie a odborné statě z oborů historie a husitství a dějin českého státu, které se vztahují k tomuto tématu. Rovněž byly použity i hagiografické prameny, jako pověsti a legendy, které se po generace předávaly ústním podáním po generace a které nalezneme v archivních sbírkách.

Annotation

The diploma thesis maps the Hussite tradition on the territory of southern Bohemia, focusing on the town of Husinec, where Jan Hus was born and lived and Prachatices, where traditionally he attended the Literary School and the Church of St. James. The methodology of work is primarily to collect historical sources, such as chronicles, archives, as well as the work of important historians who have devoted themselves to this topic over the centuries. Important sources of work include the chronicles of the Prachatices parish office and the town of Husinec and archive collections of the State Archives in Prachatices. In addition to the mentioned sources, articles, expert articles and studies from the fields of Hussitism, history and history of the Czech state, related to the theme of the topic are also used. Sources of hagiographical character, such as legends and rumors, which have been handed over for generations and are part of archival collections, have also been used.

Klíčová slova

Jan Hus, husovská tradice, Památník Mistra Jana Husa, Husinec, expozice, rodný dům, Husova světnička, Husovy oslavy, úcta, Prachatice, Kozí Hrádek, Husova lípa

Keywords

Jan Hus, Hussite Tradition, Památník Mistra Jana Husa, Husinec, exposition, birth house, Hus' birth room, Hus' Celebrations, Respect, Prachatices, Kozí Hrádek, Hus' linden

Obsah

Seznam zkratk	8
Úvod	9
1. Vymezení pojmu tradice	10
2. Husovská tradice	12
2.1. Doba předbělohorská	12
2.2. Doba pobělohorská	15
2.3. Doba českého obrozenectví	16
2.4. Doba první republiky	17
2.5. Protektorát Čechy a Morava	18
2.6. Doba socialismu	19
2.7. Současnost	21
3. Místa tradičně spjatá s pobytem Mistra Jana Husa	22
3.1. Rodný dům v Husinci	22
3.2. Literátská škola v Prachaticích	42
3.3. Kostel sv. Jakuba Většího v Prachaticích	45
3.4. Husova skála v Husinci	47
3.5. Kozí Hrádek	48
4. Ikonografie Mistra Jana Husa	51
4.1. Husův odkaz v díle Františka Bílka	51
4.2. Jan Hus v díle Josefa Krejsy	54
5. Husovská tradice v hudbě	56
5.1. Jistebnický kancionál	58
5.2. Prachatický kancionál	59

6.	Tradice Husových oslav	60
6.1.	Počátky poutí k rodišti Mistra Jana Husa	60
6.2.	Období českého obrozenectví	61
6.3.	První republika	73
6.4.	Protektorát Čechy a Morava	76
6.5.	Poválečné období	78
6.6.	Období socialismu	78
6.7.	Po roce 1989	84
6.8.	Současnost	86
6.9.	Chronologický přehled známých osobností na Husových oslavách	87
7.	Husovy kaple	89
7.1.	Bernartice	89
7.2.	České Budějovice	89
7.3.	Husinec	90
8.	Husovy lípy	92
8.1.	Chlístov	92
8.2.	Sudslavice	93
8.3.	Vlásenice	93
8.4.	.Husinec	94
8.5.	Kozí hrádek	94
8.6.	Tábor	95
8.7.	Písek	95
8.8.	Cyklopout' Kostnice – Husinec se zalitím Husových lip	95
9.	Socha Mistra Jana Husa v Husinci	97

10. Modlitebna Církvě Bratrské v Husinci	100
Závěr	110
Seznam použité literatury	112
Abstrakt	115
Summary	116

Seznam zkratek

ČCE	Českobratrská církev evangelická
CČSH	Církev československá husitská
CMJH	Centrum Mistra Jana Husa
čp.	číslo popisné
Čs	českolovenský/á
ČST	Československá televize
CHKO	Chráněná krajinná oblast
Kčs	koruna československá
MNV	Místní národní výbor
par.	paralela
PMJH	Památník Mistra Jana Husa
pozn. aut.	poznámka autora
PT	Prachatice
resp.	respektive
SOkA	Státní okresní archiv
TJ	Tělovýchovná jednota
tzv.	takzvaný/á
zvl.	zvláště
zl.	zlatý/ch

Zkratky biblických knih jsou uvedeny dle Českého ekumenického překladu Bible. (ČEP)

Úvod

K problematice Mistra Jana Husa a husovské tradice jsem se významněji dostal v roce 2013. Tehdy mě na jihlavském náměstí oslovil můj přítel a bývalý spolužák z fakulty br. Filip Štojdl, plzeňský biskup Církve československé husitské, zda bych nechtěl pracovat v tehdejší Památníku Mistra Jana Husa v Husinci. S nadšením jsem tuto nabídku přijal, protože církevní dějiny jsou mojí zálibou už od středoškolských studií, a přestěhoval se z Vysočiny do Písku.

Při práci v expozici Husova rodného domu jsem se začal hlouběji seznamovat s dílem Mistra Jana Husa a pronikat i do méně známých oblastí jeho díla. Zároveň jsem mohl po přednáškách o životě a díle Mistra Jana Husa mluvit s návštěvníky a zjišťovat, jak Husův odkaz vnímají nejen napříč různými denominacemi, ale také jak ho vnímají ateisté, nebo ti, kteří svoji víru teprve hledají.

V roce 2014 jsem se stal pomocným duchovním v Písku a od roku 2016 mi plzeňský biskup svěřil duchovní péči v Husinci a v Prachaticích. Dostal jsem tak možnost žít přímo v místě, kde se Husovská tradice i dnes stále rozvíjí, a stát se tak její součástí.

Původně bylo cílem mé diplomové práce zmapovat husovskou tradici na Prachaticku a Husinecku. Přestože jsem později práci rozšířil na širší teritorium jihu Čech, přirozeně se soustřeďuje hlavně na město Husinec, ve kterém se podle tradice narodil a prožil mládí Jan Hus, a Prachatice, kde dle tradice navštěvoval literátskou školu a kostel sv. Jakuba Většího.

Zejména na osudu dvou míst, Husova rodného domku v Husinci a Modlitebny Církve bratrské, bych se chtěl blíže podívat, jak byla husovská tradice vnímána v průběhu staletí: v době předbělohorské, pobělohorské, po josefínských reformách, za národního obrození, po vzniku Československé republiky, za Protektorátu, v poválečném období, v socialistickém období a jak je vnímána dnes.

Metodologie této práce stojí především na sběru historických pramenů, jako jsou kroniky, archiválie, ale také práce významných historiků, kteří se tomuto tématu věnovali v průběhu staletí. Mezi významné prameny mé práce tak patří kroniky farního úřadu

Prachatice a města Husince a archivní svazky Státního okresního archivu v Prachaticích. Vedle zmíněných pramenů jsem v práci používal také články, odborné statě a studie z oborů husitství, historie a dějin českého státu vztahující se k problematice tématu mé diplomové práce. Rovněž jsem použil i prameny hagiografického charakteru, jako legendy a pověsti, které se v ústním podání předávaly po generace a jsou součástí archivních sbírek.

Charakter a zaměření diplomové práce, postavené především na bibliografii a chronologickém uspořádání relevantních historických pramenů, předpokládalo využít jako základní metodu zkoumání heuristiku spolu s kritikou pramenů, která měla převážně srovnávací rysy. V dalších částech práce jsem opustil chronologické členění a uspořádání pro přehlednější a smysluplnější prostudování dostupných materiálů a zaměřil jsem se více na tématické uspořádání, v jehož rámci jsem se i nadále držel chronologické interpretace textů a dokumentů.

Uvedené citace ponechávám v nezměněné formě.

1. Vymezení pojmu tradice

Ottův slovník naučný definuje tradici následovně: „**Tradice** (lat. traditio), podání, zvláště ústní, čili vypravování z dob dávno minulých, jež přechází z pokolení na pokolení cestou pouze ústní, nejsouc ustáleno písmem. V širším smysle možno zahrnouti v pojem tradice vše, co nazýváme moderním slovem folklór, tj. nejen národní pověsti a pohádky, písně a pořekadla, ale i zvyky, pověry a slavnosti, pomysly bájeslovné, ano i výtvary řemeslné a umělecké, jaké se jeví na stavbách a pod.“¹

Wikipedie pak pojem tradice definuje takto: **Tradice** – (lat. traditio < tradere předávat) znamená předávání, a to nejčastěji mezigenerační předávání poznání, schopností, obyčejů či mravů v rámci kultury nebo skupiny. Slova se neuzívá pouze v jediném významu. Rozumí se jím:

- to, co se předává (traditum)
- proces předávání (tradendum);
- zvyklosti, konvence, obyčeje.

Tradice se chápe obvykle, jak již bylo uvedeno výše, jako předávání celku poznání, schopností, obyčejů a mravů kultury nebo skupiny. **Tradice je z tohoto pohledu kulturním dědictvím, které se předává z generace na generaci.** Pod toto pojetí spadá i vědecké poznání, umění, rituály, morální pravidla... Vedle těchto vysoce kulturních obsahů se k pojmu tradice řadí i dočasně platné zvyklosti – to, co je běžné a obvyklé.²

Z výše uvedených definic pojmu tradice se v této práci zaměřím na husovskou tradici jako na postupný proces formování odkazu Mistra Jana Husa v průběhu času.

¹ Ottův slovník naučný: Ilustrovaná encyklopedie obecných znalostí. Praha: J. Otto, 1888–1909. 25. sv. s. 625–626

² *Wikipedie: Otevřená encyklopedie: Tradice* [online]. c2018 [citováno 15. 07. 2018]. Dostupný z WWW: <<https://cs.wikipedia.org/w/index.php?title=Tradice&oldid=16233226>>

2. Husovská tradice

S přibývajícím časem po mučednické smrti Mistra Jana Husa a Jeronýma Pražského ubývalo pamětníků, kteří oba mistry znali, případně se osobně zúčastnili událostí s nimi spjatých. V zemi vyrůstá nová generace, pro kterou je Hus mučedníkem a bojovníkem za Kristovu pravdu. Husa vnímají jako světce téměř prostého lidských slabostí a hříchů. V poděbradském období měl již Mistr Jan Hus svůj svátek s vlastní liturgií a písněmi. Podle Petra z Mladoňovic³ vznikají nové husovské pašije.⁴

2.1. Doba předbělohorská

První známé kázání k Husovu svátku je od betlémského kazatele Václava z Dráchova.⁵ Z roku 1461 v žalobě římských přívrženců je pak Jan Rokycana⁶ popsán jako ten, jenž „svátky užívané církví římskou pomíjí bez povšimnutí, ale své svátky rozšiřuje, na počest Jana Husa a Jeronýma, odsouzených kacířů, slavnostně drží svátek s bohoslužbou.“⁷

Proces kanonizace Mistra Jana Husa a Jeronýma Pražského byl dokončen v jagellonské době. Husa v této době, kdy už není možné počítat s živou pamětí, vnímají jako svatého mučedníka. Počet svátků husitských svatých, kteří jsou bohoslužebně připomínáni, je uzavřen. Kromě hlavního svátku mučednické smrti Mistra Jana Husa, který zastihuje všechny ostatní, jsou to svátky:

³ Petr z Mladoňovic (kolem roku 1390–1451) byl český spisovatel a kazatel. Jako písař ve službách rytíře Jana z Chlumu byl průvodcem Mistra Jana Husa na jeho cestě na kostnický koncil, kde s ním setrval po celou dobu jeho procesu až do smrti. Mladoňovicův spisek o těchto událostech se brzo rozšířil a stal se důležitým pramenem pro pochopení kostnických událostí (akta koncilu se nedochovala). Následujícího roku byl také svědkem popravy Jeronýma Pražského.

⁴ HOLETON, David. „*O felix Bohemia – O felix Constantia*“ *Liturgická úcta Mistra Jana Husa*. In: Jan Hus mezi epochami národy a konfesemi. ed. Jan B. Lášek. Praha: 1995, s. 156–157. ISBN 80-85795-17-5

⁵ *Fontes rerum Bohemicarum VIII*. Václav Novotný (ed.), Praha 1923–1932, s. 373–376

⁶ Jan Rokycana (asi 1396–1471) byl husitský teolog.

⁷ BOUBÍN, Jaroslav, ZACHOVÁ Jana. *Žaloby katolíků na Mistra Jana z Rokycan*. Rokycany: Státní okresní archiv, 1997, s. 28 a 51. ISBN:80-238-0213-5

- umučení Jeronýma Pražského
- svátek kutnohorských mučedníků
- svátek pražského kazatele od sv. Jiljí Michala Poláka, který byl umučen na Karlštejně v roce 1480.

Mistru Janu Husovi jsou zasvěcovány první svatyně⁸, jsou ulity první husovské zvony⁹ a na oltářích se objevují první malované podobizny Jana Husa. Po nástupu knihtisku se začínají šířit také husovská díla s dřevořezy. Mezi knižními malbami vynikají husovské iluminace Litoměřického graduálu z roku 1517,¹⁰ které již odrážejí boj utrakvistických konzervativců s radikály, odmítajícími tradiční transsubstanciační nauku a zavrhuji úctu ke svátosti oltářní.

V polemice konzervativních utrakvistů s radikály ohledně úcty ke svátosti oltářní byl Mistr Jan Hus využíván oběma stranami. Na jedné straně byly tištěny Husovy spisy na obhajobu úcty ke svátosti oltářní, které doplňovala díla husitských mistrů Jana Rokycany, Jana z Příbramě a Jakoubka ze Stříbra. Na druhé straně uvádí např. Bartoš¹¹ ve své kronice, že to byl samotný Mistr Jan Hus, který bránil úctě ke svátosti i jejímu vystavování.

Hlasy radikálů jsou umlčovány, postupně se však museli svého Husa vzdát i utrakvisté. Vlivem panovníkovy církevně unijní politiky, snahou arcibiskupa získat dohled nad utrakvisty, kterým papež roku 1564 přiznal kalich a za stále méně přehledné vnitřní

⁸ SAKAŘ, Vladimír. Příspěvek k problematice patrocinií Mistra Jana Husa. In: *Ve službách pokoje a spravedlnosti. Sborník prací k sedmdesátinám PhDr. a ThDr. h. c. Miroslava Nováka*. Praha 1977, s 60–67.

VRABEC, Jan J. Příspěvek k dějinám kultu Husova na Králové-Hradecku před Bílou Horou. In: *Reformační sborník 1*. Praha: Comenia 1921, s. 32–45.

⁹ ZOUBEK, František. Památky strany podobojí v Čechách. *Památky archeologické 1865*, roč. 7, díl 6, sešit 5, s. 183–184.

Nejstarší Husův zvon je doložen r. 1505 v Hradci Králové. viz: VRABEC, Jan J. Příspěvek k dějinám kultu Husova. s. 36.

¹⁰ viz ŠÁROVCOVÁ, Martina. Litoměřický graduál. In: *Umění české reformace*. Praha 2010, s. 429–431.

¹¹ Bartoš, zvaný Písař (1470–1535) napsal letech 1530–1534 kroniku *Chronica de seditione et tumultu pragensi 1524* – Kronika o pozdvižení jedněch proti druhým v obci pražské. V tomto díle o tehdejších poměrech ve vedení města obhajoval luteránství.

situace českého utrakvismu se památka na Mistra Jana Husa marginalizuje. Svědčí o tom například fakt, že z let 1543–1609 chybí jakékoli utrakvistické kázání k 6. červenci, i to, že až na jedinou výjimku jsou další Husova díla tištěna v zahraničí.

V rámci svátku 6. července jsou používány pašije Petra z Mladoňovic, které vyšly poprvé tiskem roku 1495, ale následovala je další vydání.¹² Na formování povědomí o Mistru Janu Husovi se podepsala také legenda z pera Jiříka Heremity nazvaná Život, to jest šlechetné obcování ctného svatého kněze mistra Jana Husi, kazatele českého.¹³ Toto dílo přineslo dalším generacím, kterým už nestačí Petrův pašijový příběh, další informace a legendy. Jana Husa popisuje jako rodáka z jihočeského Husince, který byl Bohu zasvěcen již v dětství.

Další etapa husovské úcty byla spojená s vyhlášením Majestátu náboženských svobod¹⁴ císařem Rudolfem II. v roce 1609, kdy přestala cenzura a začala se prosazovat náboženská svoboda. Přes rozdílnost interpretace Husova díla byla husovská úcta známá všem domácím reformačním proudům. Po roce 1609 již je ale Mistr Jan Hus představován v kontextu evropské reformace jako předchůdce Martina Luthera a dalších náboženských reformátorů.

Jednota bratrská se k Mistru Janu Husovi hlásila už od prvopočátků. Bratrská konfese, vydaná v cizině, měla již na konci třicátých let 16. století Husovu podobiznu. Pro Jednotu bratrskou byl Mistr Jan Hus především svědkem mučedníkem počátku obnovení církve svaté, jež se pak naplnil v Jednotě bratrské.¹⁵

Po bitvě na Bílé hoře došlo k okamžité likvidaci husovských památek, přesto však trvalo dlouho dobu, než se podařilo připomínky Husova kultu před veřejností odstranit a než zmizel z českého kalendáře svátek 6. července.

¹² BOLDAN, Kamil. Takzvaný Jenský dodatek k Pasionálu, in: *Jenský kodex*. Praha 2009, s. 69–76.

¹³ *Fontes rerum Bohemicarum VIII*. Václav Novotný (ed.), Praha 1923–1932, s. 377–383.

¹⁴ tzv. Rudolfův majestát – listina potvrzovala svobodu náboženství v Českém království. Zároveň potvrzovala Českou konfesi, kterou Maxmilián II. slíbil ústně v roce 1575.

¹⁵ založena roku 1457 bratrem Řehořem v Kunvaldu, pod vlivem učení Petra Chelčického

Mistr Jan Hus tak zůstal klíčovým symbolem českého utrakvismu až do období pobělohorské rekatolizace, která se pokusila vymazat stopy jeho památky.

2.2. Doba pobělohorská

Mistr Jan Hus je pro katolické historiografické autory doby pobělohorské osobou pevně usazenou v české historii, byť ji vnímají jako hereziarchu magistralis. Líčení jeho osudu a působení je vesměs neutrální, často se mu vytýká, že šířil učení Johna Viklefa. Výpady proti Husovu kacířství dělají barokní pisatelé až v druhém plánu. Dynamičtější a do určité míry také nebezpečnější je pro ně Jeroným Pražský. Ač měli katoličtí autoři pro Mistra Jana Husa určité pochopení, rozhodně to neplatí pro jeho následovníky. Tito byli vnímáni jako „živly surové a rozsápané,“ jak je v době kdy „v Království Českém veliké proměny a škody od domácích kacířů se dály“, označil František Palacký.

Dějepisní autoři této doby dobře znali líčení Petra z Mladoňovic o posledních dnech Mistra Jana Husa a odtud přejímají informace do katolických spisů. Hlavní autoritou pro autory v období 17. a 18. století ale zůstává zejména Václav Hájek z Libočan,¹⁶ jehož kronika bývá často citována. Především způsob, jakým se Mistr Jan Hus přiklonil k herezi, tj. Hus je líčen jako dobrý kněz, který se později nakazil bludem Viklefových knih.

Katoličtí teologové a autoři polemické literatury však představují Mistra Jana Husa mnohem kritičtěji. Jako příklad můžeme uvést jednoho z editorů Svatováclavské bible,¹⁷ který ve svých komentářích ke Starému zákonu píše: „Přihnal k nám to mračno cizozemec Vyklef a omráčil ním domácího našeho arcikacíře Husa, kteřížto společně důvodem tímto jako násilné z oblaku vyraženým hromobitím světu dokázati chtěli, že kněžstvo a stav duchovní způsobilý není, aby statky, grunty, dědinami vládl a nemohovitého jmění držitelem byl. Kterýmžto převráceným učením jako zvučnou

¹⁶ Václav Hájek z Libočan (konec 15. st. – 1553) byl český kronikář, spisovatel a nejprve utrakvistický, od roku 1521 katolický kněz.

¹⁷ Bible svatováclavská je katolický barokní překlad celé Bible pořízený jezuitou na základě revidované latinské Vulgáty. Vyšla v letech 1677 (Nový zákon), 1712 a 1715 (Starý zákon). Obsahovala velké množství komentářů hlavně těch pasáží, které nekatolíci vykládali odlišně a z hlediska katolické věrouky hereticky. Tím se jezuité snažili dosáhnout současně s rozšířením české bible i potlačení nekatolického výkladu biblických textů.

loveckou troubou hladovité kacířské panstvo na statky církevní polnýrní houfy poštváli.“¹⁸ Opět se zde objevuje myšlenka, že byl Jan Hus sveden Janem Vikleřem. Ještě markantnější je příměř z výkladu ke Knize soudců: „Podruhý kacíři jako tyto lišky, kam přicházejí, všecko hubí a polí; jakž bylo viděti v Čechách, když nešťastný Hus bludy svými nakazil vlast naši; a podobně v Říši, jak Luter do ni kacířství své uvedl.“¹⁹

2.3. Doba českého obrozenectví

Mistr Jan Hus byl opět navrácen do historické paměti hlavně Františkem Palackým v polovině 19. století. Palacký začal vydávat své Dějiny národu českého v Čechách a v Moravě, kde klade důraz na mravní, ideové poslání Husova učení. Tento významný historik vnímal Husa především jako zastánce ideálů svobody.

„V Čechách pojetí Husa-liberála zakotvilo v ideové výzbroji části české národní politické reprezentace. Postupně ale ztrácelo filozoficky či historicky podložené vazby mezi znalostí o českém reformním hnutí pozdního středověku a mezi stavem moderní společnosti. Liberální vidění Husa se měnilo v ideologický obraz, místy až v karikaturu. Se skutečnými tužbami a úsilím betlémského kazatele mělo ovšem pramálo společného. Šlo spíše o projekce vlastních představ, jež činily z Husa pouhou personifikaci politických ideálů.“²⁰

Mezi katolíky v Čechách byl stále rozšířen pohled na Mistra Jana Husa jako na kacíře, který nepřímó zapříčinil období náboženských válek v zemi. Postupně však dostával Jan Hus v české historické paměti i jinou, méně nábožensky vyhraněnou podobu. V situaci, kdy byla atmosféra oživení společenského a politického života, se formovala tradice liberálního bojovníka nejen za náboženskou a obecně lidskou svobodu, ale rovněž za národnostní práva.²¹

¹⁸ *Svatováclavská bible, nedělní a sváteční čtení*. Praha: Karolinum 2017, s. 304–305. ISBN 978-80-246-3619-1

¹⁹ tamtéž s. 498–499

²⁰ VYBÍRAL, Zdeněk. Hus v historické paměti. In: *Jan Hus. Odvaha myšlenky, odvaha víry, odvaha smrti*. s. 146–147.

²¹ tamtéž s. 147

Ve druhé polovině 19. století se z Mistra Jana Husa stává jeden ze symbolů národní emancipace, která později vyústila v založení Československé republiky.

„Roku 1889 vypukla na zasedání českého zemského sněmu aféra s dalekosáhlými důsledky. Nečekaný konflikt vyvolala žádost mladočeských²² poslanců, aby byla na budovu Národního muzea umístěna, vedle jiných jmen mužů zasloužilých o národ, také deska se jménem Jana Husa. Velkostatkářský poslanec Karel IV. Schwarzenberg²³ rázně návrh odmítl a v emotivně vyostřené argumentaci nazval husity „tlupou lupičů a žhářů“. Následovala bouřlivá reakce a celý případ vyústil do podoby veřejného skandálu, vydatně propíraného v tehdejším tisku. Důležitějším výsledkem Schwarzenbergovy aféry se ale ukázal vznik iniciativy k postavení Husova pomníku v Praze.“²⁴

Po obtížích s výběrem místa a s financováním byl v červenci 1903 položen základní kámen Husova pomníku na Staroměstském náměstí, který byl odhalen 6. července 1915.

Ani za 1. světové války se nebyl odkaz Mistra Jana Husa zapomenut. Do bitev se zapojilo mnoho jednotek československých legií, jež kladly důraz na význam husitských tradic.

2.4. Doba první republiky

Pro nově vzniklý stát Čechů a Slováků znamenalo husitství jeden z hlavních zdrojů národního a státního vědomí. Husův odkaz se odrazil také interpretace vzniku nové Československé republiky jako „odčinění Bílé hory“ a křivdy způsobené „Římem a Habsburky“.²⁵

²² Národní strana svobodomyslná (tzv. mladočeši) byla historicky druhou významnou českou politickou stranou. Hlásala zároveň český národní a zároveň liberální program.

²³ Karel IV. Schwarzenberg (1859–1913) byl český šlechtic a politik. V letech 1889–1913 byl poslancem Českého zemského sněmu.

²⁴ VYBÍRAL, Zdeněk. Hus v historické paměti. In: *Jan Hus. Odvaha myšlenky, odvaha víry, odvaha smrti*. Husitské muzeum Tábor 2015, s. 147. ISBN 978-80-87516-14-0.

²⁵ HELAN, Pavel. Jan Hus – symbol samostatné republiky. In: *In: Praha Husova a husitská 1415–2015: publikace k výstavě: Clam-Gallasův palác, 25. září 2015 – 24. ledna 2016. Praha: Scriptorium, 2015, s. 232. ISBN 978-80-86852-66-9.*

„Když se T. G. Masaryk už jako prezident vracel 21. prosince 1918 z exilu do vznikajícího státu, jedna z jeho zastávek byla v Táboře, kde přímo programově navázal na husitské tradice. Heslo Tábor je náš program, které zde vyřkl, však nebylo pině akceptováno všemi vrstvami společnosti a mohlo být vnímáno i kontroverzně. Koneckonců první měsíce nového státu byly naplněny protikatolickými emocemi, na nichž měl i prezident svůj podíl. Byly ničeny sochy světců, zejména Jana Nepomuckého, a jedním z nejznámějších aktů v tomto ohledu byla likvidace Mariánského sloupu na Staroměstském náměstí v Praze, k němuž se T. G. Masaryk vyjádřil víceméně souhlasně, právě s odkazem na tehdy již existující Šalounovu sochu Jana Husa stojící nedaleko: „Já o tom nevěděl, ale připustil jsem možnost s tím, že když Pražané tu sochu odstranili, jsem rád, protože ta socha byla politickou potupou pro nás. My teď máme na Staroměstském náměstí sochu Husovu, a to by vyvolávalo konflikty.“²⁶

V roce 1925 byl den mučednické smrti Mistra Jana Husa vyhlášen československým státním svátkem. Jeho oslavy za účasti předních reprezentantů veřejného a politického života však pobouřily papežského nuncia Francesca Marmaggiho natolik, že opustil Prahu. Následně Vatikán přerušil s ČSR diplomatické styky.²⁷

2.5. Protektorát Čechy a Morava

Husovu památku si český národ připomínal i ve válečných letech. Intenzita Husových oslav a manifestační ráz, který místy přerůstal v otevřené protiněmecké demonstrace, ale již nikdy nedosáhly rozměrů z roku 1939, kdy procesí k pomníku na Staroměstském náměstí bylo bezpečnostními orgány označeno za šovinistickou manifestaci se zpěvem zakázaných provokačních písní.

S ohledem na zkušenosti z roku 1939 tak v dalších letech okupační režim podnikal preventivní kroky, aby oslavy národních svátků co nejvíce tlumil. V roce 1940 se

²⁶ HELAN, Pavel. Jan Hus – symbol samostatné republiky. In: *Praha Husova a husitská 1415–2015: publikace k výstavě: Clam-Gallasův palác, 25. září 2015 – 24. ledna 2016. Praha: Scriptorium, 2015, s. 232. ISBN 978-80-86852-66-9.*

²⁷ VYBÍRAL, Zdeněk. Hus v historické paměti. In: *Jan Hus. Odvaha myšlenky, odvaha víry, odvaha smrti. Husitské muzeum Tábor 2015, s. 147. ISBN 978-80-87516-14-0.*

proto začínaly projevovat snahy o zrušení či alespoň přesunutí svátků na jiné dny a postupně se potlačoval Husův odkaz v českém národě silou.

2.6. Doba socialismu

Poválečné Československo navázalo v některých oblastech na historické tradice, z období první republiky, a to i tradice husitské. K tomuto odkazu se hlásily strany napříč politickým spektrem, programově také česká část komunistické strany. Ta byla většinou společnosti vnímána jako internacionalistický politický subjekt zaměřený na úkoly budoucnosti, který se kriticky staví ke starší české historii. Přesto se někteří radikální socialisté k husitství otevřeně hlásili již v meziválečném období. Jejich vnímání Mistra Jana Husa a husitství bylo ale vnímáno jako sociální hnutí, které bránilo zájmy chudých a které se snažilo prosadit komunistické prvky v tehdejší společnosti. Za své předchůdce pokládali radikální křídlo husitů, zejména tábority.

Zatímco však poukazování na příklad táboritů našlo ohlas v části komunistické strany, rozpaky budila osobnost Mistra Jana Husa. Komunistická strana byla programově ateistickou stranou a poukazování na příklad katolického reformního kněze bylo pro mnohé protimluvem.

Po 2. světové válce se ale Komunistická strana Československa jednoznačně přihlásila k Janu Husovi, husitství a k dalším tradicím (selská povstání 17.–18. století, národní obrození). Bylo to zajisté důsledkem role husovské a historické tradice ve válečném období. Tento posun byl ale i účinným nástrojem, jak získat pro Komunistickou stranu Československa masovou podporu. To bylo nezbytným předpokladem dosažení politické moci.

Před parlamentními volbami v roce 1946 Zdeněk Nejedlý²⁸ publikoval práci Komunisté, dědici velikých tradic českého národa, ve které propojil „svůj obdiv k husitství a národnímu obrození s Leninovou a Ždanovovou²⁹ teorií dvojí kultury, kultury lidové a

²⁸ Zdeněk Nejedlý (1878–1962) byl český historik, muzikolog, literární historik, politik a veřejný činitel.

²⁹ Andrej Alexandrovič Ždanov (1896–1948) byl sovětský komunistický politik a ideolog. Ždanovova doktrína v kultuře (tzv. ždanovismus) ovlivnila celou sovětskou kulturní produkci až do konce 50. let a projevila se i na umění v zemích pod vlivem Sovětského svazu.

pokrokové, v níž organicky pokračují komunisté, a kultury reakční (úpadkové), svázané s vykořisťovatelskými vrstvami či třídami, předurčenými k historické porážce.“³⁰

Nejedlý označil komunisty za jediné oprávněné ideové dědice husitů i obrození, které vnímal jako bojovníky za demokratické, národní a sociální požadavky. Neváhal prohlásit, že „komunismus Jana Žižky je zajisté daleko bližší českému národu než fašismus císaře Zikmunda“ a Mistra Jana Husa oprostil od náboženské „slupky“ když tvrdil, že by dnes „byl hlavou politické strany a jeho tribunou by nebyla kazatelna, ale pražská Lucerna anebo Václavské náměstí. A jeho strana by byla velmi blízko – o tom můžeme být přesvědčeni – nám komunistům.“³¹

Po vítězství komunistů v únoru 1948 a nastolení diktatury přijal IX. sjezd Komunistické strany Československa program celkové kulturní proměny společnosti v duchu stalinistických principů. Zároveň byly potlačeny všechny nemarxistické výklady husitství.

V následujících letech bylo husitství přítomno v mnoha vědeckých i uměleckých odvětvích a husitské revoluční hnutí provázelo člověka od dětství, přes službu v armádě, prakticky až do dospělosti.

Už v šedesátých letech ale začaly vycházet velmi objektivní práce např. z pera Františka Šmahela.³² Rok 1969 pak aktualizoval odkaz Mistra Jana Husa v kontextu

³⁰ ČORNEJ, Petr. Komunisté a husitství. In: Praha Husova a husitská 1415–2015: publikace k výstavě: Clam-Gallasův palác, 25. září 2015 – 24. ledna 2016. Praha: Scriptorium, 2015, s. 261. ISBN 978-80-86852-66-9.

³¹ NEJEDLÝ, Zdeněk. *Komunisté, dědici velkých tradic českého národa*. 3. vyd., v Čs. spisovateli 1. vyd. Praha: Československý spisovatel, 1950. Knihovnička Varu (Československý spisovatel). s. 47, 99

³² např. ŠMAHEL, František. *Světové kulturní výročí – Mistr Jan Hus* (katalog výstavy), Praha: 1965.

sebeupálení Jana Palacha i „živých pochodní“ buddhistických mnichů³³ v jižním Vietnamu.³⁴

2.7. Současnost

Po roce 1989 začaly v rámci vědecké komunity a ekumenického dialogu křesťanských církví snahy o objektivizující, konsenzuální a důsledné historické výklady Mistra Jana Husa a husitství. Jako příklad můžeme uvést husovské sympozium v Bayreuthu roku 1993 nebo činnost Komise pro studium problematiky spojené s osobností, životem a dílem Mistra Jana Husa při České biskupské konferenci.

Z pohledu vztahů mezi římskokatolickou církví a nekatolickými církvemi navazujícími na odkaz Mistra Jana Husa pak byla důležitá mezinárodní rozprava o Janu Husovi na Papežské lateránské univerzitě v Římě v prosinci 1999. Slova papeže Jana Pavla II., který zde vyjádřil „hlubokou lítost nad krutou smrtí, na kterou byl Jan Hus vydán“, byla zamýšlena jako rozhodný krok „na cestě smíření a skutečné jednoty v Kristu“.³⁵

³³ Vietnamský mahájánový mnich Thich Quang Duc se 11. června 1963 upálil v Saigonu. Tímto aktem protestoval proti perzekuci buddhistů v Jižním Vietnamu za vlády Ngô Đình Zieme. Několik buddhistických mnichů pak jeho příklad následovalo.

³⁴ ŠMAHEL, František. *Hranice pravdy*. Praha: Magnet, 1969.

³⁵ „Projev papeže Jana Pavla II. k účastníkům římského symposia o M. Janu Husovi při audienci ve vatikánské Sala del Concistoro v pátek 17. 12. 1999,“ In: *Jan Hus na přelomu tisíciletí*, Sborník husitského muzea Tábor 2001, s. 685. ISBN: 80-86067-60-2

3. Místa tradičně spjatá s pobytem Mistra Jana Husa

3.1. Rodný dům v Husinci

Už před rokem 1633 se v různých historických pramenech objevují zmínky o účtě k památnému místu narození Mistra Jana Husa v Husinci. Ale až do roku 1873 lze o tomto místě mluvit pouze jako o památném místě, které navštěvovaly významné osobnosti českého a slovenského národa, ale i prostý lid.

Na přelomu 19. a 20. století zpochybnil historik Josef Pekař jihočeský Husinec jako rodiště Mistra Jana Husa. Spor byl dlouhý a vleklý a kromě historického měl také politické pozadí. Jeho tezi však vyvrátili například František Michálek Bartoš³⁶ nebo Václav Novotný³⁷ či August Sedláček,³⁸ kteří považují dosud zjištěné skutečnosti za nesporně dokazující jihočeský Husinec jako Husovo rodiště.

Že se zde narodil, dokazují také záznamy Štěpána z Pálče,³⁹ Husova důvěrného přítele z mládí. Pro jejich rozdílné názory se z nich v pozdějších letech stali nepřátelé a Štěpán z Pálče poté několika spisy vystoupil proti Husovi. Jedním z těchto spisů je

³⁶ BARTOŠ, F. M. Nejstarší svědectví o Husově rodném domku v Husinci. In: *Jihočeský sborník historický*, ročník XL, číslo 4, 1971, str. 215–216

³⁷ NOVOTNÝ, Václav. Kde se narodil Jan Hus? – přednáška proslovená 8.XI.1923 na schůzi Histor. spolku a Společnosti Husova musea v Praze. Praha: Dědictví Husovo, 1923. Knížky Dědictví Husova 1

³⁸ SEDLÁČEK, August. Průvodce po Husinci a okolí, Praha: Dědictví Husovo, 1926. Knížky Dědictví Husova 2., str. 7–8.

³⁹ Rakovnický rodák, vzdělání získal na Pražské univerzitě. V roce 1391 získává titul mistra svobodných umění, koncem 14. století, se stal na téže univerzitě děkanem artistické fakulty a hned následujícího roku byl už jejím rektorem (1400). V roce 1412 mu byl udělen titul doktora teologie. Patřil mezi veliké stoupence myšlenek a názorů anglického reformátora Jana Viklefa, který svým učením ovlivnil tisíce lidí. Byl blízkým přítelem Jana Husa – toho dokonce učil. V roce 1412 se připojil na stranu Jana Husa v otázce projevu odpustků a spolu s ním proti těmto odpustkům silně vystupoval. Po odpustkových bouřích začíná Štěpán veřejně vystupovat proti Janu Husovi. Po čase si proti sobě popudil krále Václava IV. a byl ze země vyhnán. Když zasedal koncil v Kostnici, tak se zde Štěpán staví silně proti Janu Husovi a jeho názorům. Po Husově upálení Štěpán odchází do Polska a působí na univerzitě, přednáší v Krakově, věnuje se také církevním záležitostem. V Polsku také umírá.

„Antihus“, který byl napsán současně s jeho traktátem „De ecclesia“ v roce 1414. Václav Novotný⁴⁰ konstatuje: „Listina, pokud vím, zachována není, ale onoho veřejného písaře, kterého Pálec nazývá krajanem (compatriota) Husovým a který onu listinu na požádání z úřední povinnosti psal, známe velmi dobře.“⁴¹ Byl to Michal z Prachatic který se sám podpisuje „Michael natus quondam Nicolai de Prachaticz“.

Za dostačující důkaz svědčící pro jihočeský Husinec považuje Václav Novotný již svědectví Jiříka Heremity⁴², Husova kněze a životopisce, i zprávu pozdějšího papeže Pia II.⁴³ v jeho „Kronice České“.⁴⁴

Arciděkan krumlovský píše 19. srpna 1633 pražskému arcibiskupovi Arnoštovi Vojtěchovi kardináloví z Harrachu⁴⁵: „Ku přání Vaší Excelence vypravil jsem se ihned do Husince, abych místo to ohledal. I oznamuji, že v městysi Husinci kníže z Eggenberku před čtyřmi roky ze staré kaple nebo kostelíčka pěkný z gruntu nový kostelík na formu kapucínského kostela vystavěti dal. Na ročních důchodech i s obilím nemá přes 50 kop. Lidé ujišťují, že kostelík ten za starých časů jmenován byl sv. Kříže. V nově vystaveném jsou tři oltáře – jeden starý a dva nové. Oltářní kámen starého oltáře rozdroben jest na pět

⁴⁰ Václav Novotný (1869–1932) byl český historik Gollovy školy a profesor Univerzity Karlovy v Praze. Ve své vědecké práci se zaměřil na husitství, Mistra Jana Husa, náboženské dějiny a postupně celé starší české dějiny.

⁴¹ NOVOTNÝ, Václav. Kde se narodil Jan Hus?: přednáška proslovená 8.XI.1923 na schůzi Histor. spolku a Společnosti Husova musea v Praze. Praha: Dědictví Husovo, 1923. Knížky Dědictví Husova. s. 25 – 28.

⁴² husitský kněz ve Stříbře, okolo r. 1480 spis o Janu Husovi – Vita et Passio.

⁴³ Pius II., rodným jménem Enea Silvio Bartolomeo Piccolomini, (1405–1464) byl italský humanista, diplomat a historiograf, který usedl roku 1458 na papežský stolec.

⁴⁴ Pius II. *Kroniky Dwě, O založenij Země České, a prwnijch Obywatelijch gegich, též o Knijžatech a Králjich Českých, y gegich činech. Gedna Eneasse Sylwia Senenského, w Latinském yazyku od něho sepsaná, a před lety LXXV. w Český yazyk přeložená, a w Praze wytisštěná. Druhá Martina Kuthena z Ssprynsperku, též w praze wydaná před Lety XLVI Nynij pak obědwě k dobrému a vžitečnému wssech Cžechůw znouu sprawené, obnowené, a w gednu Knihu wvedené.* Praha: Daniel Adam z Veleslavína, 1585

⁴⁵ Arnošt Vojtěch z Harrachu O.Cr. (1598–1667) byl katolický duchovní, biskup tridentský (1665–1667), 13. arcibiskup pražský, 28. velmistr řádu Křižovníků s červenou hvězdou (obojí 1623–1667) a také kardinál. V pražské katedrále korunoval tři české krále a dvě královny.

kusů. Na těch dvou nových oltářích dal regent panství místa oltářních kamenů cihlami vyzdít. Až doposud nemají husinečtí faráři, ani nejsou někam přiřazeni. Práví se býti katolickými a jsou také za ně považováni. Do kostela chodí do Prachatic. Po výpovědi všech obyvatelů narodil se prý Hus u nich v Husinci. Ukazují také dům, v němž se narodil, z kteréhož domu uřezávají sobě si třísky jako remedium (léčivý prostředek) proti bolení zubů.“⁴⁶

Vztah k rodišti Mistra Jana Husa odráží Ekloga o Husinci od Jana Nerudy z roku 1871: „Zde je ten Betlém naší slávy! Odtud vylítla hvězda k nebesům, ozářila celou oblohu, její lesk zachvěl světem – zastírejte celé nebe rouchem lží, kdykoli víchř dějin je odestře, hvězda české slávy třpytí se tam a zářiti bude již pro věčnost!“⁴⁷

O tom, že se Hus narodil se v jižních Čechách svědčí nejen historické bádání, ale i sociologické zkoumání. Dr. Chalupný⁴⁸ ve své brožurce „Husovo rodiště a jihočeská psychologie“ přesvědčivě ukazuje, že povaha a založení mistra Jana jej označují jako rodáka z jižních Čech. Povaha každého člověka, prostředí, ve kterém vyrostl, vtiskují mu neklamné rysy pro celý život.

„Hus byl prostý, přímočarý, radikální, houževnatý a neústupný. Tyto vlastnosti jsou neslučitelné jak s vystupováním Prahy husitském hnutí, tak s povahou velkoměsta vůbec. Velkoměstský život vede k opaku vlastností, jaké měl Hus: ne k prostotě, ale k rafinovanému bohatství, ne k přímočarosti, ale k vybroušení forem a diplomatické ohebnosti, ne k radikalismu, ale ke kompromisu, ne k houževnatosti a neústupnosti, ale k nestálosti, rozpakům, k občasně skepsi (pochybnostem) o vlastních zásadách.

⁴⁶ Zšk., Národní politika 1936

⁴⁷ NERUDA, Jan. Ekloga o Husinci z r. 1871. In: *Domov a svět: [výbor z feuilletonů, studií a žertů]*. Praha: Jan Voves, 1941.

⁴⁸ Emanuel Chalupný (1879–1958) byl český pedagog, advokát, sociolog, spisovatel, jazykovědec. Zabýval se vztahem sociologie, filosofie a práva a usiloval o vytvoření přesného sociologického pojmosloví a sociologické metodologie. Byl spoluzakladatelem (1942) Sociologického ústavu, spoluzakladatelem (1925) a později předsedou Masarykovy sociologické společnosti, členem a viceprezidentem (1934–1935) Mezinárodního sociologického ústavu v Paříži.

Stejně jako prof. Novotný, také dr. Chalupný dochází nakonec k témuž závěru: „Jihočeský původ Husův je zjištěn sociologicky nade všecku pochybnost.“⁴⁹

Alois Kubíček⁵⁰ v roce 1954 také zmiňuje spor, který byl o rodiště Mistra Jana Husa a který považuje ve světle přednesených důkazů za vyřešený: „Z míst trvale spjatých s velikou osobností Mistra Jana Husa jsou dvě zvláště drahá a vrytá v paměť nás všech: jeho rodný dům v Husinci a Betlémská kaple. O rodiště Husovo byl dokonce ještě před 30 lety vědecký spor, zda jde o Husinec u Prahy či u Prachatic. Spor však nebyl zbytečný, neboť nově snesené důkazy pro Husinec slavné tradice byly tak přesvědčivé, že spor přinesl vyjasnění jednou pro vždy.“⁵¹

Asi nejdetailnější popis Husova rodného domu, včetně jeho historie a tehdejšího stavu, i popis vybavení Husovy rodné světničky přinesl August Sedláček⁵²: „Prosté, jako všechny budovy sousední, jest i stavení označované tradicí jako rodný domek velkého našeho světce Mistra Jana Husi. Jest to nizounký domek přízemní, o širokých vratech a o pěti oknech a má malou zahrádku s dvěma lipkami v popředí. Nad vchodem jest umístěn bronzový reliéf poprsí Husova⁵³ a vedle vchodu jest tabulka s nápisem: V tomto domě spatřil světlo světa Mistr Jan Hus dne 6. června 1369.

Nynější úprava průčelí domku jest z roku 1905. Hojně rozšířen jest ještě obraz dřívější podoby domku, kdy nebylo zahrádky před ním a kdy nalevo od vchodu vedly schůdky vzhůru do krámu. Nynější úpravou byla však průčelí vrácena ještě starší podoba.

⁴⁹ *Husovo rodiště*. Havlíček: časopis šířící pravdu v lidu, roč. XIII, Číslo 26, Praha 1924, s. 11–13.

⁵⁰ Alois Kubíček (1887–1970) byl český inženýr, architekt, památkář, historik architektury a publicista. Zabýval se především studiem architektonických památek, objevil Betlémskou kapli. Od roku 1938 byl aktivním členem a předsedou (1938, 1956–1962) Klubu Za starou Prahu. Podílel se na obnově Karolína a ochraně staré Prahy.

⁵¹ KUBÍČEK, Alois a Jiří HILMERA, HELLMUTH-BRAUNER, Vladimír, ed. *Husinec: rodný dům M. Jana Husa, město a okolí*. Praha: Státní tělovýchovné nakladatelství, 1954. s. 1–2.

⁵² August Sedláček (1843–1926) byl český historik, genealog, sfragistik a heraldik.

⁵³ Husův reliéf sochaře Bohuslava Schnircha (1845–1901) byl na domě odhalen v roce 1869, při oslavách domnělého 500. výročí narození Mistra Jana Husa

Ještě větších změn nežli průčelí domku doznal během času vnitřek domu. Vynutily si je přirozeně časté požáry, jež zuřily v městě a jichž i Husův domek nebyl ušetřen, prováděli je však majitelé jeho i z důvodů hospodářských.

Jediná jen místnost byla prý jako zázrakem ušetřena pohrom a přeměn a zachovala se v původní své podobě: světnička ve zvýšeném přízemku vpravo od průjezdu. A tuto místnost označuje tradice jako rodnou světničku velkého Mistra. Vchází se do ní z průjezdu vpravo po několika uzounkých schůdkách vedoucích po zděném výstupku.

Vyžádejme si od domovníka a strážce domu svolení k návštěvě a doprovod – a vstupme! Ocitáme se v malé, nizounké jizbičce, spíše komůrce se stolkem uprostřed, osvětlené jediným oknem a ozdobené množstvím věnců a několika obrazy. V této malé světničce spatřil prý tedy světlo světa jeden z největších mužů našich dějin, velký náš reformátor a obhájce pravdy! Jaká to cenná pro nás památka!

Praví o ní proto plným právem v dile „Čechy“ Eliška Krásnohorská⁵⁴: „Cokoli v naší vlasti, v královské její Praze zvedá se budov krásných, velebných, událostmi nedokonalejšími v pomníky drahé posvěcených, žádná z nich není tak památná a tak svatá jako tato světnička v Husinci, ve které se neudálo nic, než že v ní světlo světa spatřil muž, jenž v nadšení božském řekl světu: budiž světlo! Zde rodila se v duši jeho záře, jež prorazila temný středověk plamenným paprskem a utvořila novou dobu lidskou. Zde rodil se největší charakter..., největší vlastenec český“⁵⁵

August Sedláček poté detailně popisuje, jak vypadá samotná Husova světnička: „Prohlédněme si památnou světničku blíže! Jest tak malá a tak nízká, že sedmi kroky změřili bychom její délku, čtyřmi její šířku a že rukou snadno dosáhneme stropu. Uprostřed stojí stůl s pamětní knihou. Vpravo od vchodu jest malá polička, vsazená do výklenku, nesprávně⁵⁶ označovaná jako knihovnička. Stará podlaha, úplně provrtaná červotočinou, jest podložena novou, aby nevzala úplnou zkázu. Z věnců rozvěšených po

⁵⁴ Eliška Krásnohorská, vlastním jménem Alžběta Pechová (1847–1926), byla česká básnířka, libretistka, spisovatelka a překladatelka.

⁵⁵ SEDLÁČEK, August. Město Husinec a okolí, Blatná 1926, s. 34–41.

⁵⁶ V době Husova narození byly knihy psané rukou. Vzhledem k jejich cenám je nepravděpodobné, že by rodina chudšího sedláka mohla nějakou vlastnit.

zdi mají samy již zase historickou cenu ty, které pocházejí z velké památné oslavy Husovy z roku 1869. Jsou také namnoze i tímto letopočtem označeny. Měly by býti všemožně šetřeny! Mezi věnci visí reprodukce Brožíkových obrazů „Mistr Jan Hus před koncilem kostnickým“ a „Prokop Velký před Naumburkem“, reprodukce Amortova obrazu: „Hus na hranici“ – dále reprodukce opisu dekretu kutnohorského, dar Odb. kraj. spolku Prácheň v Prachaticích k slavnosti 13. 8. 1909. Tzv. knihovnička ve výklenku jest prázdná. Leží v ní kámen přinesený z Kostnice poštmistrem husineckým Šebellem.

K světničce přiléhá vzadu malá tmavá místnost, tzv. „černá kuchyně“, v níž vařivalo se ještě podle starého výrazu, „pod záhřebem“. Ve světničce Husově visí nade dveřmi v rámci soupis osob, které hospodařily na hospodářství v domě čp. 36. V majetku rodiny Jilečkových zůstal domek až do roku 1883. V tomto roce koupil jej spolek Svatobor⁵⁷ z výtěžku všenárodní sbírky a předal jej pražskému Sokolu, v jehož správě jest podnes. Za války (1. světové – pozn. aut.) byl z důvodů persekučních svěřen Sokolem Obci písecké.

Světnička Husova ponechává se ovšem v podobě, v jaké přešla na nynější majitele. Ostatní místností v domě byly však i v novější době podle potřeby přestavovány. V majetku Sokola jest jenom vlastní přední dům, hledící průčelím do ulice. K domu přiléhal však dříve velký dvůr, zastavený různými hospodářskými budovami a velká zahrada.

Na místě někdejší stodoly stojí dnes budova modlitebny Jednoty českobratrské, postavená r. 1892 svobodnou reform. církví⁵⁸ za podpory Čechů amerických. (Návštěvu modlitebny a zahrádky ochotně dovolí kazatel, bydlící v prvním poschodí budovy.) Kazatelna byla darována modlitebně potomky českých exulantů obce Husince u Střelína

⁵⁷ Spolek Svatobor byl založen v roce 1862 k podpoře českých spisovatelů a jejich rodin. Vznikl na základě žádosti, kterou předložila pražskému magistrátu 17. prosince 1861 skupina významných osobností v čele s Františkem Palackým. Byl činný do roku 1970. Obnoven byl v roce 1990.

⁵⁸ dnešní Církev bratrská

v Pruském Slezsku.⁵⁹ Nad schody vedoucími z přízemí do poschodí visí dva citáty z Písma na dřevě malované, které prý pocházejí ze starého zrušeného českobratrského kostela v Táboře; opravou byl starý ráz setřen. Za modlitebnou jest ještě prostorná zahrada s malým pomníčkem Husovým, zbudovaným ještě před převratem (založením Československa v roce 1918 – pozn. aut.) z úspor příslušníků Jednoty českobratrské...“⁶⁰

Podle Timotea Čestmíra Zelinky se bezprostředně po smrti Mistra Jana Husa celý Husův rodný kraj přihlásil k jeho dědictví. To se nelíbilo katolické církvi, proto byli v sousedních Prachaticích tři z hlavních svůdců vypovězeni z města (jedním z nich byl i sám prachatický rychtář Štěpán Bauše): „Tak si domácí farář Eberle pozval na misii vyhlášeného řečníka pátera Jana Flaxia.⁶¹ Ten přišel do Prachatic a kázal s takovým úspěchem, že na konci postního času byl pozván na celý půst, kdy se podobné misie nejvíce konaly. Tři kněží museli zpovídati a den nato, na zelený čtvrtek, sedm set a šedesáte dospělých lidí přistupovalo k přijímání. A nejen to, ale celý houf počtem 90 duší protestantských znovu se kajícně přihlásilo k církvi katolické.

S daleko horším úspěchem se dařila misionářská práce v Husinci... Kázal tady kněz řádu jezuitského páter Silvánus. A ač byl jedním z nejosvědčenějších kazatelů, přece

⁵⁹ Čeští náboženští exulanti odcházeli po válce šmalkaldské v letech 1547–1548, když se proti Jednotě bratrské obrátila zlovůle Ferdinanda I., protože jej čeští stavové odmítli podporovat ve válce proti německým protestantům. První vyhnanci z Jednoty odcházeli do Polska a Pruska. Druhá mohutná vlna následovala po necelých sto letech, po bitvě na Bílé hoře. Desítky tisíc těch nejvzdělanějších a nejcharakternějších šlechticů a měšťanů tehdy opustily vlast, mezi nimi i Jan Amos Komenský. A opět zhruba po stu letech přichází třetí vlna, kdy odcházejí poddaní, do Saska, potom do Berlína, do Miinsterberga, zakládají Husinec, Tábor, Poděbrady, Cermín a další kolonie v Pruském Slezsku. Václav Blanický – kazatel českých exulantů (byl dosazen pravnukem Komenského), založil v polovině 18. století první osadu v Pruském Slezsku – Husinec u Střelína. (Jan Bistranin, J. A. Komenský a čeští exulanti z 18.století. *Grano Salis* [online]. Dostupné z: <http://www.granosalis.cz>)

⁶⁰ SEDLÁČEK, August. *Město Husinec a okolí*, Blatná 1926, s. 34–41.

⁶¹ Bartoloměj Flaxius z Čenkova (1. pol. 16. století–1603) byl český katolický kazatel a spisovatel. Proslul „hlubokou učeností a nevšední výmluvností v jazyku českém, německém i latinském, a slovem i písmem bojoval proti jinověrcům, pročež získal si velikou přízeň u šlechty katolické i u samého císaře Rudolfa II.“ (MALÝ, Jakub. *Vlastenský slovník historický*. Praha: Rohlíček & Sievers, 1877. s. 125.)

tu nepořídil ničeho. Zarmoucen musel odejít a další prospěch poručil Pánu Bohu. Ale církev se nemínila vzdát práce v Husově rodišti. Páter Flaxius, který od dob svého úspěchu v Prachaticích častěji zde pobýval, vzal tento úkol na sebe. Rok 1628 tehdejší papež prohlásil za léto milostivé pro celou církev. Toho roku na Nebevzetí P. Marie (15. srpna) Páter Flaxius uspořádal procesí do Husince. Předem byli vysláni dva kostelníci, aby vše potřebné v kostele zařídili. Byl pravděpodobně uvnitř asi ve stavu velmi zbledovaném, protože nebyl již dlouhá léta v užívání. Ráno o šesté hodině sloužil prachatický farář v Prachaticích tichou mši za šťastnou cestu a dobrý zdar, načež procesí s páterem Flaxiem v čele s družičkami i mládenci se dalo na pochod k Husinci. Ale v Husinci bylo jako po vymření. Kostel otevřen, ale prázden, na ulici nebylo vidět ani živé duše. Husinečtí si ujednali, že nikdo prachatické procesí neuvítá, že se nebude zvonit a vůbec, že se nikdo nesmí ukázat na ulici, když procesí přijde. Prachatictí museli tedy odejít s nepořízenou. Ale páter Flaxius nebyl z těch, kteří se dají prvním neúspěchem zastrašit. Hned v neděli nato (procesí se konalo v úterý) stál znovu na husinecké kazatelně a sloužil zpívanou mši. Svěřena mu byla také péče o školní děti a od té chvíle kázal denně a konal cvičení pro jednotlivé stavy. Práce šla velmi ztuhá, ale šla přece. 14. září na Povýšení svatého kříže, jemuž je husinecký kostel zasvěcen, již se slavila v Husinci pouť, při níž prý purkmistr a někteří měšťané skládali své vyznání víry po způsobu katolickém. Husinečtí byli tedy pokatoličtění.“⁶²

To, že v Husinci zanechalo Husovo učení mnohem hlubší kořeny než třeba v nejbližším sousedství, ilustruje např. pověst, kterou sepsal Timoteus Čestmír Zelinka: „Když čilí synové Loyolovi – pracující s úmornou pílí – sesbírali po celém kraji zapovězené knihy, pálivali je za Prachaticemi. K tomuto výkonu pak zvali ty, jimž byly odejmuty. Tak jednou (muselo to být asi ve dvacetiletí mezi r. 1630–1650, neboť toho roku se naposled připomínají misie) za Prachaticemi na cestě k Vimberku, kde je nyní vojenské cvičiště, zažehli veliký plamen ze všech po vůkolí snešených knih a prachatictí stále nové a nové knihy přikládajíce, posmívali se okolo smutně stojícím husineckým: Hle! Vizte, jak váš Hus pěkně hoří! Narážejíce tak na původ Husův v Husinci. Tu prý husinečtí

⁶² ZELINKA, Timoteus Čestmír. *M. J. Hus v pamětech svého rodného města*. Zvláštní otisk z kalendáře „Míru“ 1933, nákl. vlastním, Univ. knih. v Praze, sign. 54 K 9812

odpovídali: Jak jste si ho vychovali, tak ho máte. To je opět narážka na účast Husovu v školách prachatických.⁶³ Je to zase pověst, tradicí zachovaná, ale pověst velmi výmluvná. A plně osvětlující působení jezuitů v Husinci a v okolí a zároveň ukazující trpný odpor husineckých...“⁶⁴

Co se týče samotné historie rodného domu Mistra Jana Husa, existovala ještě v 19. století stará městská kniha, v níž se uváděl první známý majitel Husova domku z roku 1634 – Sigmund Nána. Z rejstříku obyvatel Husince se dozvídáme, že byl „řemesla krejčovského“ a hlásil se ke katolické víře.⁶⁵ Roku 1654, kdy byl v Husinci velký požár, dům Sigmunda Nány vyhořel. „Jan Tramchač jakožto zeť po smrti Sigmunda Nány toto hospodářství roku 1662 obdržel.“⁶⁶

Jakub Schuster dostal domek s dcerou Jana Tramchače⁶⁷ v roce 1668 za trhovou cenu 220 kop míšenského groše. Dne 10. srpna 1691 shořelo v Husinci kromě fary a masných krámů 34 domů. Vyhořel i nánovský dům. Jeho tehdejší majitel Jakub Schuster pod přísahou vyznal, že mu shořel celý domek až na holé zdivo, zejména světnice, kuchyně, komora s prádlem ložním a šaty, sklep, chlév, stodola se vším hospodářským nářadím a stodola se zásobami obilí a sena.

Po smrti Jiříka Schustera získal dne 15. července 1740 tento dům, ležící mezi domy Antonína Ledvinky a Andresa Springera z dolejší strany, pekař Josef Jileček za 425 zlatých.

O tom, že ne vždy byl Husův domek důstojným místem, můžeme číst ve svědectví básníka Františka Turinského.⁶⁸ V letech 1824–1826 pobýval Turinský nedaleko Husince a v roce 1825 navštívil rodný dům Mistra Jana Husa. Básník byl doslova

⁶³ SLÁMA, František Josef. *Obraz minulosti starožitného města Prachatic*. Praha: J.H. Pospjssil, 1838.

⁶⁴ ZELINKA, Timoteus Čestmír. *M. J. Hus v pamětech svého rodného města*. Zvláštní otisk z kalendáře „Míru“ 1933, nákl. vlastním, Univ. knih. v Praze, sign. 54 K 9812

⁶⁵ *Berní rula*, ed. Haas, sv. 28, díl II, SPN, 1954, s. 510.

⁶⁶ *Gruntovní kniha*, lit. A, fol. 116.

⁶⁷ *Gruntovní kniha*, lit. A, fol. 116 p. v.

⁶⁸ František Turinský (1797–1852) byl básník, spisovatel, úředník a soudce.

pobouřen, když při návštěvě zjistil, že na tomto památném místě Vojtěch Jileček zřídil vinopalnu. Své dojmy popsal takto: „Ej, tu domek jeho jest! Ta chatrč? Ano, vejděte dále! Tři schody výš! Nalevo chýška to jest Husova! Kdož hovoří tu hlasitou řečí? Pověz nám, synáčku! Aj, vinopalna tu jest! Sousedé se tu sešli! Hanba nevýslovná! Krajané! Zastyd'te se! Hanba! Vzešla tu sláva a čest! Plačte pro ztrátu její.“⁶⁹ O moc líp to tady nevypadalo ani v pozdější době, když se v Husově domku vařilo mýdlo.

Další důležitá zpráva o aktuálním stavu Husova domku se dochovala z roku 1859. Toho roku dne 15. října vyhořelo v Husinci 32 domů, a to i včetně domu Ondřeje Jilečka. Následně Jileček požádal Královské české muzeum o podporu na opravu „světnice, v níž se podle tradice narodil Hus“. Archeologický sbor muzea mu však tehdy odepsal, že sice jeho horlivost o zachování památky schvaluje, ale že nemá potřebné prostředky. Zprávu o tomto jednání přinesl časopis *Památky archeologické a Lumír*.

V roce 1869 chtěl pražský Sokol provést v domku stavební úpravy. Byl vypracován návrh stavby, a jen díky protestu klubu Za starou Prahu k přestavbě nedošlo. Právě naopak, domku byl pietně vrácen jeho starý vzhled.

Po velké pouti do Husova rodiště při příležitosti domnělého 500. výročí narození Mistra Jana Husa v roce 1869 zůstalo v jeho rodném domku vše při starém. Profesor Tomáš Cimrhanzl⁷⁰ si pronajal Husovu rodnou světničku a sám několik let platil nájem, aby zůstala pro veřejnost zachována.

V následujících letech navštívilo rodný dům Mistra Jana Husa mnoho osobností české umělecké scény a vydali veřejnosti o své návštěvě zprávu. Byl mezi nimi např. Adolf Hejduk (sbírka „Zpěvy pošumavského rodáka“, básně „Před Husincem“ a „U Husova domku“), básník Antonín Sova, Eliška Krásnohorská, J. S. Machar, Otakar Mokrý a mnozí další.

V roce 1871 zavítal do Husova domku Jan Neruda a seznámil veřejnost s jeho podobou. Rozpačitě popisuje své rozčarování ze stavu této památky: „Všechno je tak po

⁶⁹ TURINSKÝ, František. *Františka Turinského Básnické spisy*. V Praze: I. L. Kober, 1880. Národní bibliotéka, díl 63. str. 572.

⁷⁰ Tomáš Cimrhanzl (1840–1899) byl český středoškolský učitel a spisovatel, autor učebnic a naučné literatury.

česku chudé. Domek malý a k tomu majetek soukromý místo majetek národa. Místo velkého pomníku jenom skromný medailon, a i ten mnohem skromnější než vedlejší štít mydlářský. Vejdeme do průjezdu. Bodrý měšťan nám podává ruku. Prosíme, otevřete nám světnici Husovu. – I netřeba otevřít! Mám tam nájemníka, musili jsme ho vzít, abych za tu světničku obdržel aspoň 30 zlatých nájmu. Cítil jsem, jak mi krev vstupuje do tváří. Jděte jen přes ty schůdky zde nahoru! Asi osm uzounkých, napolo pobořených schůdků vede k nízkým dveřím vzhůru. Není u nich zábradlí, musíš lézt opatrně a dát pozor na hlavu, aby se nesrazila s klenbou. Ale – snad by se ty schůdky mohly přece trochu opravit? Arci že mohly, ale odkud na to vzít? Dal bych taky dovnitř světničky novou podlahu, ta stará je už chatrná, jenže vašnosto, to by stálo až deset zlatých! Lezeme po schodech a vejdem. Světnička malá, spíš komůrka, podle tradice vlastní Husův byt jako mladistvého občánka. Stěny jsou opadané, podlaha vylámaná. Co deset... Dvacet zlatých by to spolкло!

U kamen sedí žena s hrnkem v ruce, mlčky přikývne na náš pozdrav a jí dál. Velká postel s několika peřinami a malá špinavá lavička je jediný ostatní nábytek. Moc toho tu není, pravda, ale tady, to je pravé! Vedle okna je ve zdi polička, nad ní přilepený papírek s nápisem Husova knihovna. Otevřu dvířka – na prkýnkách tu stojí hrnky, železné nože, rezaté vidličky, dřevěná slánka. Každý si tu bere památku. Prkýnka jsou plna nepravidelných zářezů, hosté si berou aspoň třísky. Vzduch je dusný, spěcháme ven. Je to smutné, co? Je. Stydím se vždycky, zvláště když přijdou Němci. Smějí se. Kdybych to mohl sám upravit, stěny vybělil a navěsit aspoň ty věnce, které mně tu nechali od slavnosti. Aspoň by to bylo něco, no, pojd'te se na ně podívat! Za chvíli sedím ve svém povoze a ujíždím k našim staroslavným a poněmčeným Prachaticům. Sedím mlčky a nemám odvahu, abych se ohlídl k Husinci zpět...⁷¹

V roce 1873 byla do Husova domku dána první pamětní kniha a rodný domek se stal oficiálně přístupným.

Když v roce 1877 navštívil Husův rodný domek Alois Jirásek, popsal své dojmy takto: „Tenkrát jsem poprvé stanul ve světničce, ve které se podle pověsti narodil Hus... Viděl jsem tu bídnou, starou podlahu, prostinký krb nedaleko dveří, ve zdi vpravo malý

⁷¹ NERUDA, Jan. Ekloga o Husinci z r. 1871. In: *Domov a svět: [výbor z feuilletonů, studií a žertů]*. Praha: Jan Voves, 1941.

výklenek na knihy, přepažený červotočivým prkénkem, hodně ořezaným nešetrnými ctiteli a turisty...“

Podrobnější aktuální podobu světničky přiblížil český dramatik, prozaik a divadelní historik František Adolf Šubert,⁷² který Husinec navštívil v roce 1879: „Vstupujeme do ní rozechvěni. Mile dotkne se oka její výzdoba: po stěnách visí věnce s červenobílými stuhami a slovanskými trikolorami. Vlevo od nizoučkových dveří, kterými jsme vkročili, viděti ve světničce dveře druhé, vedoucí do vedlejší komory, vedle nich starý krb. Ve stěně napravo ode dveří jest dřevěná almárka na knihy; příční stěna má nízké okno na ulici. Mimo věnce zdobí stěny dva obrazy M. Jana Husi, nade dveřmi do komůrky zavěšen otčenáš ve všech slovanských jazycích. Kromě toho se tu nacházejí ještě dva malované obrazy, představující upálení Jana Husi a smrt Žižkovu. Konečně za rámem čísti možno jména knihovnických držitelů domku od r. 1634 ... Ve stropě uprostřed světničky jest malý železný kruh a nade dveřmi, které vedou ze schodů do světnice, dřevěná petlice, dveře shora uzavírající. Podlaha je velmi stará, znamenaná v každé pídí červotočinou. Na obyčejném, až příliš novověkém stole jest vyložena kniha pro hosty, odevzdaná sem r. 1873 od profesora T. Cimrhanzla jménem zábavné společnosti „Kocourů“. Kniha je zde, aby každému ukázala, jak je zapomínáno toto místo, jak nepatrně jest navštěvováno! První podpisy čtou se ze dne 1. února 1874; až do září r. 1879, kdy jsem navštívil Husinec, bylo v ní popsáno celkem 21 listů!“⁷³

V časopise Pokrok v ročníku 1880 vyšel tehdy článek „O dvou zapomenutých místech národa českého“, který je v našich dějinách opakovaně aktuální: „Není sice možná, aby ta dvě místa vyhynula z české paměti. Museli bychom zapomenouti veškerých dějin svých, v nichž jména M. Jana Husi a Jana Žižky tak vysoko strmí, museli bychom vyhladit z paměti své celou tu dobu, která utvořena byla těmito velikány. Ale zapomínáme

⁷² František Adolf Schubert (1849–1915) byl v letech 1883–1900 byl prvním ředitelem Národního divadla po jeho otevření. V letech 1883–1884 k návštěvám divadla organizoval vypravení tzv. divadelních vlaků, kterých se zúčastnili Češi až z Vídně, Budapešti nebo z Chorvatska. V letech 1907–1908 byl prvním ředitelem Divadla na Vinohradech.

⁷³ ŠUBERT, František Adolf. O Husově rodné světničce. *Český svět*, ročník XI., Praha dne 2. 7. 1915, č. 42–43.

přece na ta dvě místa; neboť je necháváme až i ve spuštění, které teskně, mrazivě působí na každého, kdokoliv k nim připutuje.

Byla hlučná slavnost husinecká a pronešena tehdá – bezmála před jedenácti lety – myšlenka, aby domek Husův byl zakoupen. Ale minula slavnost, prchl zápal – a památka na domek Husův a na pojatou myšlenku zvadla, jako ty slavnostní věnce, rozvěšené ve světničce Husově. A kdyby dnes vyskytl se člověk, který by zakoupil onen domek a jednu jeho část od základů přestavěl, národ náš přišel by na vždycky o památku, které po celém širém světě málo jest podobných a právem a snad i s posměchem bylo by mu přičítáno za vinu, že nedovedl uchrániti sobě místo, k němuž on a vedle něho i veškerá cizina zvyklá byla s posvátnou úctou pohlížeti.

Řekněte snad, pánové, že něčeho takového netřeba se báti že nemůže ani vyskytnouti se člověk, který by s takovým zlým úmyslem domek Husův chtěl zakoupiti. Ale jinak budete smýšleti pánové, že nebezpečností takové jest na blízku. Nechci jmenovati doposud osobu, ale z přesvědčení dobrého vím, že záměr takový zde jest.⁷⁴

Začátkem 20. století se v rodném domě Mistra Jana Husa vystřídalo mnoho významných návštěvníků:

- v roce 1919 první zájezd amerických Čechů do osvobozené vlasti a kolébky Husovy (Chicago, St. Louis); ruští exulanti;
- v roce 1921 biskup srbský, attaché srbského vyslanectví bát'uška Milivoj Mil. Cryčanin; Pražané pod vedením starosty pražského Dr. Baxou;
- v roce 1922 prof. Otakar Ševčík; Václav Talich, dirigent české filharmonie;
- v roce 1923 skupina senátorů a mnoho dalších.
- 5. července 1925 píše do pamětní knihy prof. Antonín Srba: „Pět let zápasů, vášní, ale také pět let práce tvořivé uplynulo od r. 1920. Letos poprvé slavíme den Tvůj, ó Mistře, jako svátek státní. Kéž uctívá Tě národ celým svým žitím...“⁷⁵

⁷⁴ SOKA PT, *Pamětní kniha městyse Husince 1886–1937*, s. 209.

⁷⁵ SOKA PT, *Pamětní kniha městyse Husince 1886–1937*, s. 89.

Za 1. světové války byl Sokol v nemilosti, a proto dne 19. prosince 1916 Husův rodný dům získalo podle tržové smlouvy královské město Písek. Pražská obec sokolská si však vyhradila právo spolurozhodovat o jeho dalších osudech. Protože docházelo ke konfliktům, požádal pražský Sokol o zpětný převod Husova rodného domku do svého vlastnictví. Stalo se tak dne 21. června 1922.

V roce 1928 koupil Sokol také sousední dům vedle rodného domu Mistra Jana Husa s čp. 37 od jeho majitele Jaroslava Rysa s myšlenkou zřídit zde národopisné muzeum: „V měsíci listopadu (7.) 1928 při schůzi městské rady přednesla paní Amálie Kožmínová Cimrhanzlová⁷⁶, spisovatelka, svůj návrh ohledně zřízení národopisného muzea v Husinci a slíbila svoji pomoc. Městská rada projevila s návrhem jejím svůj souhlas a pí spisovatelka požádána, aby svými zkušenostmi při budování muzea byla městu nápomocna. Současně oznámila, že započne s prací na národopisném díle zdejšího kraje, k čemuž sebraný má již potřebný materiál.“⁷⁷

V roce 1930 nám přiblížil stručnou historii Husova rodného domku Bohuslav Kukačka, když zapsal: „Nejstarší známá mně podoba domku pochází asi z konce století 18. Spatřujeme na ni domek s vysokými, kamenem do půlkruhu klenutými vraty, jehož pravá část má skoro nynější podobu. Na levé straně od vchodu jsou patrné dvě velké lípy⁷⁸, jež zastíňují druhou část domku (jižní), ustupující trochu do pozadí. Rozdělení oken je stejné s nynějším. Známější jsou obrázky domku z konce minulého století (19. století – pozn. aut.). Je na nich znázorněn po levé straně krámk ve zvýšeném přízemku, do něhož se vcházelo po několika stupních. Byl v nynější malé místnosti po levé straně vrat – Když byl krámk zrušen, uděláno místo dveří okno jako bylo původně. Nynější podoba domku je z doby několik let před světovou válkou (myšleno 1. sv. válkou – pozn. aut.), kdy zřízeny vpředu zvýšené zahrádky a zasazeny dvě lípy.“⁷⁹

⁷⁶ Amálie Kožmínová roz. Cimrhanzlová (1876–1951) byla česká etnografka a spisovatelka. Svá beletristická díla psala pod pseudonymem Jiří V. Prokop.

⁷⁷ SOKA PT, *Pamětní kniha města Husince* (1665) 1686–1938, s. 215 – 216.

⁷⁸ V roce 1911 byly před rodný dům Jana Husa zasazeny dvě lípy.

⁷⁹ KUKAČKA, Bohuslav. Husův rodný domek. *Zlatá stezka*, ročník III. číslo 10, červen 1930, str. 185–186

Tehdejší stav celého objektu, tedy z roku 1930, a to jak exteriérů, tak i interiérů Husova rodného domku popsal Bohuslav Kukačka takto: „Domek Husův neliší se svým zevnějškem nijak od obyčejných domků sousedních. Pouze dvě vzrostlé lípy, vysazené po stranách vchodu, upoutají pozornost kolemjdoucího. Malá deska pod větším oknem vpravo hlásá nám, že „v tomto domě spatřil světlo světa Mistr Jan Hus dne 6. června 1369“. Nad vchodem povšimneme si medailonu s Husovou podobou, který byl odhalen dne 6. září 1869 při velkolepé slavnosti na paměť 500 letého výročí narození Husova. Vstoupíme-li do průjezdu, uvidíme vpravo přistavěný zděný výstupek, po kterém vede několik kamenných schodů do zvýšeného přízemku, kde nachází se nej památnější místo domku – Husova světnička. Je to malá, nízká místnost s jedním oknem na ulici. Dvěře do ní vedoucí jsou tak nízké, že musíme sehnouti hlavu, abychom jimi mohli projít. Jsou opatřeny starým zámkem a zavírají se ještě uvnitř dřevěnou petlicí. Po stěnách světničky rozvěšeny jsou věnce, darované různými spolky a obrazy, vztahující se k Husovi a Husinci.

Nalevo od vchodu jsou druhé dvěře, jimiž se vchází do vedlejší komory, a vedle nich starý zděný krb. Ve stěně vpravo ode dveří jest dřevěná zasklená skříňka – podle podání (z pozdější doby a nesprávného – pozn. aut.) prý Husova knihovna. Novější stůl a židle jsou jediným nábytkem ve světnici. ... Zevnější a jistě i vnitřní podoba domku často se měnila.

Příčinou toho byly četné požáry, jimiž několikrát jak celý Husinec, tak i domek č. 36 byl zachvácen. Za paměti posledních století vyhořel domek pětkrát. Podle tradice zůstala však při každém požáru světnička zachráněna. Až do čtvrtého ohně byl v průjezdu strop pouze dřevěný, trémový a k němu bezprostředně se připojoval ze dřeva a hlíny složený strop Husovy světničky. Při čtvrtém ohni shořela celá krytba i trémový strop v průjezdu, ale světnička Husova zůstala ohněm netknuta. Po tomto požáru bylo zřízeno nad průjezdem klenutí z měkkých, nepálených cihel. Když byl postižen domek ohněm po páté, spadlo klenutí v průjezdu, shořelo ve stavení všecko, co bylo od dřeva – i ve zdech se nalézající dříví shořelo a zdoutnalo – jediné světnička, chráněná místním obyvatelstvem,

ačkoli strop byl chatrný a podlaha stará, byla prý od ohně ušetřena. Starobylost pravé části domu by tuto tradici jen potvrzovala.⁸⁰

V roce 1952 bylo v komplexu dvou budov⁸¹ zásluhou Aloise Kubíčka oficiálně založeno Husovo muzeum.⁸² Byla zde umístěna první samostatná muzejní expozice (pokud nepočítáme vybavení Husovy rodné světničky z přelomu 19. a 20. století). Expozice byla připravována pracovníky muzea z Tábora a z Českých Budějovic za podpory ministerstva školství mezi lety 1964–1965 a instalována byla roku 1965.

„Otevření Husova musea bylo v tisku (Kostnické jiskry – pozn. aut) komentováno takto: ‚V Husinci, městečku od r. 1869 navštěvovaném pro jeho slavného rodáka, nic ho dosud náležitě nepřipomínalo kromě plakety na jeho rodném domku. Ten patřil donedávna Čs. obci sokolské, ale ani ta, ani místní národní výbor jej neproměnily v museum, jak je to v takových případech obvyklé. Teprve nedávno, když tento památný objekt přešel do majetku našeho státu, postaralo se ministerstvo školství, věd a umění péčí dr. Pavlásk, ⁸³ aby dvě sousední místnosti do ulice poskytl návštěvníkům názorné poučení o mistru Janu. Příslušný materiál obrazový i knižní tak instaloval známý objevitel zdí kaple Betlémské Al. Kubíček, a tak letošního 6. července si mohlo konečně místní i turistické obecnstvo vedle rodné světničky Husovy prohlížet exponáty tohoto nejmladšího českého musea, za jehož zřízení jsme vděčni všem, kdo mají o ně zásluhu. Zajisté, že bude časem ještě obohaceno o vhodné předměty.‘ ⁸⁴

Podle rozhodnutí Státního výboru pro tělesnou výchovu a sport při vládě Republiky Československé přešlo dnem 23. listopadu 1953 vlastnické právo na komplex budov na Československý stát – Ministerstvo kultury. Následně pak dne 2. března 1960 dle

⁸⁰ KUKAČKA, Bohuslav. Husův rodný domek. *Zlatá stezka*, ročník III. číslo 10, červen 1930, str. 185–186

⁸¹ Husův rodný dům a sousedící renesanční domek č. 37 (zřejmě vystavený kolem roku 1616)

⁸² SOKA PT, částka 457.1, *Památník M.J.Husa a Husovy oslavy 1959–1975*

⁸³ Vojtěch Pavlásek (1895–1977) byl český a československý politik Komunistické strany Československa, poválečný poslanec Prozatímního Národního shromáždění.

⁸⁴ SOKA PT, *Pamětní kniha města Husince 1950–1974*, s. 17–18.

vládního nařízení a vyhlášky Ministerstva financí přešlo vlastnictví do rukou Okresního národního výboru v Prachaticích.

V roce 1975 byl Památník Mistra Jana Husa „otevřen od 1. května do 31. července, potom byl uzavřen za účelem reinstalace. Prováděly se opravy objektu a nová elektroinstalace pro novou expozici (OSP Prachatice). Nové sociální zařízení nechal vybudovat MNV Husinec.

Z podnětu MNV, PMJH a pod záštitou ONV, JKV KSCČ a Jč KNV byla v PMJH vybudována k 560. výr. Husovy piety nová expozice, kterou realizovali pracovníci n. p. Výstavnictví Praha nákladem 600.000 Kčs (od 22. 9. do 12. 10.). Scénář k expozici navrhl J. Santara (architekt J. Václavíček, výtvarné řešení Zdeněk Ziegler a interiér Husovy světničky Václav Bobek).

Nová expozice ukazuje v hlavních obrysech cestu k současnému chápání Husova díla. Navazuje na jednotný styl, který vychází z jednotné odborné a výtvarné koncepce již instalovaných husitských expozic (Tábor, Trocnov, Žlutice, Příbrav). Expozice se rozkládá:

1. V průjezdu Husova domku, který byl využit k diaprojekci 80 podob M. J. Husa, jak si ho lidé představovali. Na stěnách průjezdu visí skleněné panely s citáty významných osobností o Husovi.

2. V chodbě do vchodu muzea je historie Husince a Husovo rodiště.

3. Muzeum – hlavní část expozice je rozdělena do několika částí:

- A. Husovy studie na univerzitě, kazatelská činnost, odchod na Kozí Hrádek a literární činnost M. J. Husa.

- B. M. J. Hus v Kostnici, jeho odsouzení – 2 nástěnné fresky – námět z Litoměřického kancionálu maloval akademický malíř Vožniak: „M. J. Hus před Koncilem“, „M. J. Hus na hranici“.

- C. Vliv Husovy smrti na husitské revoluční hnutí. Hlavní centra v jižních Čechách – hrad Hus, Tábor.

- D. Ohlas Husova učení v Evropě po vynalezení knihtisku.

- E. Rozšíření Husových děl v Evropě.

- F. M. J. Hus – tradice a současnost.

4. Husova světnička – tradičně uznávané místo Husova narození.
5. Stálá výstavní místnost – tradice Husových oslav od r. 1869–1975. Bude se doplňovat o další materiály z Husových oslav každým rokem.

Nová expozice byla slavnostně otevřena 18. listopadu.⁸⁵

Dne 24. února 1978 prohlásila vláda Československé socialistické republiky Památník Mistra Jana Husa za národní kulturní památku spolu se sochou Mistra Jana Husa od národního umělce Karla Lidického na husineckém Prokopově náměstí.⁸⁶ PMJH tak získal charakter celonárodního a světového významu. Celková výstavní plocha měřila 146 m². V témže roce byla národním podnikem Výstavnictví provedena repase (obnovení) expozice.

„V rámci systému ‚Kultura mládeže‘ byly napsány pozvánky pro všechny ZDŠ v okrese (Prachatickém – pozn. aut.) a umožněny vyučovací hodiny dějepisu s odbornými výklady pracovníků PMJH, přizpůsobené dětem a mládeži podle věkových kategorií. V rámci propagace zhotoveny 3 husitské vlajky, které visí po dobu sezony na rodném domku M. J. Husa.

V Památníku je příruční seznam 70 knih. K nim se řadí reprodukce, medaile, odznaky. Celkem je evidováno 258 předmětů.⁸⁷

V roce 1981 se podařilo získat dalších 41 ks sbírkových předmětů – 26 knih nákupem, ostatní vlastní sběratelskou činností. Památník v tomto roce navštívilo 17.975 návštěvníků (z toho 519 cizinců). Pro 1.117 osob bylo uspořádáno celkem 45 odborných přednášek.

„V rámci Husových oslav byla v Památníku instalována výstavka ‚Historie Husova domku‘, na níž byly soustředěny dokumenty z krajské knihovny, Plzeňského archívu a získány některé materiály od pí. Jilečkové, bývalé správkyňe Husova domku.“⁸⁸

⁸⁵ SOKA PT, *Pamětní kniha Husince 1974–1982*, s. 28–29.

⁸⁶ viz samostatná kapitola

⁸⁷ SOKA PT, *Pamětní kniha Husince 1974–1982*, s. 161–162.

⁸⁸ tamtéž, s. 323.

V letech 1984 – 86 byla upravena omítka a fasáda, schodiště do zahrady, vybíleny průjezdy, nátěry oken, oprava WC. Na památníku byla umístěna bronzová pamětní deska, kterou rodnému domku M. J. Husa věnovala Čechoameričanka paní Frances Veselá a její neteř Naomi Bláhová.

Nová kapitola dějin rodného domu Mistra Jana Husa v Husinci se začala psát po roce 1989, kdy hned v následujícím roce došlo sice k výraznému snížení tuzemských návštěvníků, ale zároveň výrazně přibylo návštěvníků ze zahraničí. V pamětní knize o tom čteme: „V tomto roce (1990 pozn. aut.) došlo ke značnému snížení návštěvnosti Husova domku (proti minulému roku téměř o 8 tisíc). Celková návštěvnost byla 14.317 osob, z toho více než tisíc bylo cizinců.“⁸⁹

Byla instalována výstava ‚Kostnice 1415–1990‘. Památník navštívily 3 vědecké skupiny ze SRN a USA. Dále bylo uspořádáno 15 odborných prohlídek a 7 odborných výkladů. Vstupné bylo v dohodě s OÚ zvýšeno na 8 Kčs (4 Kčs pro děti a důchodce). Příjmy za rok 1991 ze vstupného činily 46.762 Kčs.

Zákonem České národní rady 172/1991 Sb. ze dne 24. dubna 1991 o přechodu některých věcí z majetku České republiky do vlastnictví obcí, přešlo vlastnictví Husova domku na obec Husinec.

V roce 1991 obecní úřad v Husinci expozici zbavil ideologických nánosů a pokřivení a obohatil ji o pamětní síň – galerii husineckého rodáka akademického malíře Josefa Krejsy.⁹⁰ Celé prostory s respektováním tehdejších technologií obecní úřad pietně adaptoval. Pamětní síň mohla vzniknout díky spolupráci obecního úřadu a kvalitní práce tehdejšího ředitele základní školy Václava Kuneše. Nová expozice byla otevřena začátkem května 1991.

V roce 1999 byl rodnému domu Mistra Jana Husa a přilehlých budovám, spolu s Lidického Husovou sochou, nařízením vlády potvrzen statut národní kulturní památky.⁹¹

⁸⁹ OÚ Husinec, *Pamětní kniha města Husince*, 1982–1994, s. 253.

⁹⁰ Josef Krejsa (1896–1941) byl český malíř a grafik. Viz samostatná kapitola.

⁹¹ Nařízení vlády č.147/1999 Sb. ze dne 16. června 1999 o prohlášení a zrušení prohlášení některých kulturních památek za národní kulturní památky

V roce 2006 byla v Památníku Mistra Jana Husa nainstalována expozice, která byla předtím instalována na Pražském hradě. Původně byla výstava naistalována v Tereziánském křídle Starého královského paláce při příležitosti 590. výročí upálení Mistra Jana Husa. Výstava na několika desítkách panelů chronologicky prezentovala Husův život. Zároveň nechávala na návštěvníkovi, aby sám dospěl k závěrům, čím postava Mistra Jana Husa přispěla do evropských duchovních dějin a pomyslné pokladnice evropské kultury. Výstava se konala pod záštitou prezidenta České republiky, pana Václava Klause, a primátora hlavního města Prahy, pana Pavla Béma. Hlavním kurátorem výstavy byl doc. Jan Blahoslav Lášek, CSc, tehdejší děkan Husitské teologické fakulty Univerzity Karlovy.

V roce 2014 byl rodný dům Mistra Jana Husa na jeden rok uzavřen a probíhala zde rozsáhlá rekonstrukce budov. Rovněž zde byla umístěna zcela nová expozice, která návštěvníky centra seznamuje se životem a dílem Mistra Jana Husa pomocí moderní multimediální expozice. Autorem architektonického a výtvarného řešení nové expozice s využitím současné multimediální komunikace je akad. architekt Petr Fuchs, malby realizovala akad. malířka Eva Šebíková, autorem soch jsou Nikola a Jaroslav Mojslovi. Kurátorem výstavy je opět prof. ThDr. Jan Blahoslav Lášek. Změnil se také název na Centrum Mistra Jana Husa.

Na projektu odborně spolupracovali: PhDr. Bohdan Kaňák PhD., ThDr. Tomáš Butta ThD., Mgr. Jakub Smrčka ThD., ThDr. Pavel Černý ThD., PhDr. Josef Nožička, Mgr. Marcel Slakowski, Mgr. Jana Krajčičířková, Ing. Milan Vančura, prof. ThDr. Zdeněk Kučera, doc. Jaroslav Šebek PhD., doc. ThDr. Martin Wernisch, Mgr. Nikola Klanicová.

Na expozici spolupracovalo Husitské muzeum v Táboře, město Husinec, Střední průmyslová sochařská a kamenická škola v Hořicích, Národní knihovna České republiky, Rosgartenmuseum Konstanz a Archiv Církve československé husitské v Praze.

Projekt, uskutečněný za finanční podpory Ministerstva kultury a Jihočeského kraje, propojil tři sousední domy, na zahradě vznikl amfiteátr, a zasáhl i do podzemí. Uvnitř je připravena nová expozice a knihovna. „Je třeba posílit význam rodiště mistra Jana Husa,“ potvrdil patriarcha Církve československé husitské Tomáš Butta, patron

projektu. Kardinál Miloslav Vlk, další patron projektu, dodal: „Může to přispět ke sblížení jednotlivých církví.“⁹²

K otevření Centra Mistra Jana Husa došlo slavnostně 30. května 2015 za účasti premiéra Bohuslava Sobotky, ministra kultury Daniela Hermana, ministra průmyslu a obchodu Jana Mládka, hejtmana jihočeského kraje Jiřího Zimoly, starostky Husince Ludmily Pánkové, patriarchy Církve československé husitské Tomáše Butty a dalších církevních představitelů, zástupců univerzit a hostů, občanů města Husince i široké veřejnosti. Při této příležitosti byla vysazena v zahradě Centra pamětní lípa a odhaleny tři plastiky studentů ze střední průmyslové kamenické a sochařské školy v Hořicích.

V roce 2018 byla expozice rozšířena o místnost pro děti, která byla vytvořena v místnosti pod Husovou rodnou světličkou. V hlavní místnosti je pomocí malovaných obrázků autorky Jany Wienerové dětem představen život Mistra Jana Husa, pod kterými si děti mohou sestavit obrázek pomocí dřevěných skládaček. V černé kuchyni je umístěn nábytek inspirovaný pozdní gotikou, kde si děti mohou vymalovat omalovánky s tematikou Mistra Jana Husa.

3.2. Literátská škola v Prachaticích

Mladý Mistr Jan Hus navštěvoval jako dítě podle tradice Literátskou školu v Prachaticích. Přesné datum založení školy není známo, lze ho doložit až podle hypotéz opírajících se o základ několika dochovaných pramenů. Budovou školy byl pravděpodobně dům č. 29, jeho pozdější přístavba je dům č. 30.

Literátská škola vznikla prý již ve 13., nejpozději však ve 14. století jako škola pro chrámové zpěváky a snad již dříve byla u ní založena i škola literátská.⁹³ Josef Mašek na tuto informaci navazuje ve své knize *Paměti o školách a učitelích na Prachaticku* zápisem z kroniky *Obraz minulosti starožitného města Prachatic*: „Velmi záhy a snad již

⁹² BUTTA, Tomáš, Pavel ČERNÝ, Bohdan KAŇÁK, Jan Blahoslav LÁŠEK, Jaroslav ŠEBEK a Martin WERNISCH. *Centrum Mistra Jana Husa v Husinci: historie – obnova – odkaz*. Praha: Církev československá husitská, 2017. Blahoslav (Církev československá husitská). ISBN 978-80-7000-125-7. s. 45

⁹³ MAŠEK, Josef. *Paměti o školách a učitelích na Prachaticku*. Prachatic: Okresní národní výbor, 1968. s. 16

před 14. stoletím zaráží se tu škola literátů neboli společnost zpěváků ke zvelebení a oslavení služeb božích, jelikož Vilém u Rožmberka, když ji ve druhé polovici 16. století obnovuje, výslovně praví, že v Prachaticích od starodávna bývala. Tato škola literátská neb zpěvácká byla ale toliko větví neb jinou třídou školy, ve které se vždy literární umění žákům přednášelo. A do dneška stojí, jak ústní podání učí a sešlá výstavnost i všeliké nápisy na vnější straně k zahradě u dolejší brány dosvědčují, to stanovení obývá nyní učitel školy prachatické, ale již v 16. století byl (rozuměj školní dům) za obydlí rektora školy prachatické ustanoven, k čemuž již od svého vystavění sloužil, jen že se tam jindy bezpochyby také žactvo scházelo a cvičilo.⁹⁴

V roce 1383 můžeme doložit první spolehlivé svědectví o městské škole v Prachaticích V kronice je zachován zápis o zločinu, kdy mlynář Henslin Rotlinův společně se svým druhem zavraždili mlynáře Woolebnera v ulici vedle školy.⁹⁵

Další známý důkaz, který potvrzuje existenci prachatické školy pochází z roku 1388. Na zadní straně dochované listiny se zachoval latinský přípisek, který kromě stručného obsahu listiny přidává i údaj, že z odváděných šestnácti grošů ze vsi Zdenice má být placen i školní mistr.⁹⁶ O jakého mistra se jednalo, přípisek neuvádí, časově by ale působil na škole v období, kdy ji navštěvoval Mistr Jan Hus.

Jméno školního mistra uvádí až kauza Petra Bosserpelicza, kterou výše uvedený Josef Mašek také zmiňuje: „Jednoho listopadového dne se sešli členové městské rady prachatické, aby posoudili vinu Petra kožešníka a stanovili pro něho odpovídající trest. Dopustil se zločinu tím, že pomáhal při několika vraždách, a to při zabití pekaře Hunzuguella a jakéhosi kováře z Pasova. Další vinou byla jeho účast a pomoc při zavraždění rektora prachatické školy Štěpána. Za tyto činy byl Petr odsouzen ke ztrátě cti,

⁹⁴ MAŠEK, Josef. Paměti o školách a učitelích na Prachaticku. Prachatice: Okresní národní výbor, 1968. s. 16–17.

⁹⁵ STARÝ, V. Počátky českého školství na Prachaticku. *Listy Prachaticka*. 1995, roč. 3, č. 247, s. 10

⁹⁶ tamtéž

víry a občanského práva a musel opustit Prachatice. Zasedání se konalo 25. listopadu 1392.”⁹⁷

Z následujícího období 15. století se nám moc pramenů patrně nedochovalo. Ze století 16. a 17. se ale zachovalo hned několik informací o literátské škole v Prachaticích, které se týkají převážně studentů a bakalářů, kteří se zde často měnili.

V roce 1557 byla postavena nová školní budova, která je dodnes zachována. Jde o budovu s číslem popisným 30. Dokládá to kominický účet z roku 1659, ve kterém je zmínka o dvou komínech ve škole.⁹⁸

Co se týče spojitosti mezi Mistrem Janem Husem a literátskou školou v Prachaticích, existuje několik zmínek o Husově skutečném pobytu v Prachaticích a jeho navštěvování zdejší školy. Pokud bychom vzali v úvahu, že se Mistr Jan Hus narodil v jihočeském Husinci kolem roku 1370, mohl literátskou školu v Prachaticích navštěvovat nejdéle do roku 1390, kdy odchází studovat na nově vzniklou Univerzitu Karlovu do Prahy.

Ve své knize *Mistr Jan Hus a Husinec* píše Jaroslav Nečas o Husově prachatických studiích jako spíše o „možné pravdě, kterou ale nikdo nedokázal, ani nevyvrátil.“⁹⁹ Naproti tomu další významný historik Miloš Václav Kratochvíl¹⁰⁰ o Husově navštěvování prachatické školy vůbec nepochybuje, když popisuje Husovu cestu ke kněžskému vzdělání: „Jeho první zastávka byla nepochybně na farní škole v blízkých Prachaticích. Hus znal Prachatice již z dřívějších cest s otcem na prachatické trhy a jarmarky.“¹⁰¹

Průvodce Prachaticemi z roku 1905 zmiňuje v popisku prachatické školy, že ji navštěvoval jak Mistr Jan Hus, tak také Jan Žižka. „Bývalá škola Prachatická, vedle

⁹⁷ MAŠEK, J. *Paměti o školách a učitelích na Prachaticku*. Prachatice: ONV, 1969. s. 16

⁹⁸ tamtéž s. 18

⁹⁹ NEČAS, J.; STARÝ, V. *Mistr Jan Hus a Husinec*. Praha: Svěpomoc, 1969, s.7

¹⁰⁰ Miloš Václav Kratochvíl (1904–1988) byl český spisovatel, prozaik, autor historické beletrie, filmový scenárista, dramaturg a pedagog. V roce 1970 získal titul zasloužilého umělce a čtyři roky poté byl prohlášen národním umělcem.

¹⁰¹ KRATOCHVÍL, M. V. *Jan Hus*. Praha: Naše vojsko, 1952. s. 5

kostela děkanského, v čp. 29, do níž chodil Jan Hus a Jan Žižka (...)“.¹⁰² Tvrzení o tom, že tuto školu Žižka navštěvoval, bych ale zařadil do oblasti pověstí.

Zajímavá je také událost, která by také mohla svědčit o vzdělávání Jana Husa na prachatické škole. Jde o událost popsanou v předchozí kapitole 3.1., kdy při pálení knih v Prachaticích křičeli obyvatelé Prachatic na husinecké sousedy: „Ejhle, vizte, jak váš Hus pěkně hoří!“ Husinečtí na to pohotově reagovali: „Jak jste si ho vychovali, tak ho máte!“¹⁰³

3.3. Kostel sv. Jakuba Většího v Prachaticích

Když mladý Jan Hus studoval na prachatické literární škole, navštěvoval podle tradice také pozdně gotický kostel sv. Jakuba Většího. Ten se nachází na Kostelním náměstí, mezi dnešním Velkým náměstím a Píseckou bránou. Dnes tento kostel patří mezi mezi nejvýznamnější a nejstarší prachatické památky.

Kostel je zasvěcen sv. Jakobovi Většímu, který je patronem kupců, obchodníků, poutníků, nosičů nákladů a sirotků. K volbě patrona došlo pravděpodobně pod vlivem polohy města na obchodní Zlaté solní stezce, po které přicházeli z Pasova do Prachatic soumaři a kupci.

Kostel sv. Jakuba Většího je vystavěn jako trojlodní s pětiboce uzavřeným presbytářem a sakristiemi po obou stranách a navíc kaplí sv. Jana N. Neumanna (dříve sv. Barbory, původně sv. Kříže) při straně jižní. Na západní straně kostela jsou postaveny dvě hranolovité věže, z nichž vyšší, jižní, je vysoká 53 m a obsahuje 6 pater. Vrcholí krytým ochozem předstupujícím na krakorcích. Mohutný vzhled kostela dotváří vysoká, po stranách zvalbená střecha s 1500 m² prejzové krytiny. Krov střechy, který vyniká lehkou konstrukcí a důmyslnou vazbou bez jediného kovového prvku, je na svou dobu mistrovským dílem.

Při odborném průzkumu se v roce 2002 dokázalo, že krov je ze dřeva káceného v letech 1474–1475.

¹⁰² *Průvodce Prachaticemi*. Fotoreprint původního vydání z 1905. Prachatice: FOTOČAPEK, 1995. s. 9

¹⁰³ MAŠEK, Josef. *Paměti o školách a učitelích na Prachaticku*. Prachatice: Okresní národní výbor, 1968. s. 18

S výstavbou kostela se začalo v souvislosti se založením nové obchodní osady na Zlaté solní stezce poblíž Starých Prachatic někdy na přelomu 13. a 14. století. Této nově vzniklé osadě daroval roku 1323 městská práva český král Jan Lucemburský. Stavba tedy v první polovině 14. století navázala na založení města.

Nejstarší doklad o existenci kostela je z roku 1359. Chrám vznikal postupně, nejdříve presbytář ve druhé polovině 14. století, po roce 1410 započala výstavba trojlodí, kterou přerušily husitské války, okolo roku 1411 následovala postranní kaple sv. Kříže, poté výstavba dvou věží v průčelí a teprve v období pozdní gotiky bylo na konci 15. století dokončeno trojlodí.

Výslednou podobu kostel získal v letech 1505 až 1513. Roku 1507 shořely při velkém požáru města, který neušetřil ani kostel, obě věže, přičemž původní zvony v nich se roztavily. Krov lodi naštěstí požár vydržel. Obnova kostela po požáru skončila zřejmě okolo roku 1516, ze kterého pochází nástěnná malba Ukřižování Krista na venkovní východní stěně presbytáře. Nižší severní věž byla po požáru zakryta současnou střechou na nízkém krovu, když původně byla ukončena hruškovitou dřevěnou bání. V 16. století byla hlavní věž kostela osazena hodinami. Po velkém požáru Prachatic roku 1832 byla vyšší věž kostela upravena do současné podoby, protože původní bání byla nahrazena lucernou s plechovou krytinou, dostala tak vzhled minaretu.

Stavební historie chrámu byla komplikovaná, zejména pro časté přerušování stavby různými událostmi, jako bylo dobytí města husity v roce 1420 nebo několik požárů.

Latinsky psaná kronika Vavřince z Březové¹⁰⁴ popisuje masakr v Prachaticích dne 12. listopadu 1420, kdy Žižka přitáhl k městu. Na hradbách se objevili obránci a s despektem pohlíželi na husitské vojsko. Žižka je vyzval, aby byli vpuštěni do města včetně kněží, kteří šli v čele vojska se svátostí oltářní. Poté následoval slib, že nikomu ve městě nebude ublíženo ani na životech ani na majetku. Tuto smírnou nabídku obležení odmítli a hrubým způsobem uráželi husitskou víru. Pochopitelně se Žižka rozběsil, jak jen on to dovedl, a dopředu prohlásil, že za těchto okolností a za předpokladu, že město

¹⁰⁴ Vavřinec z Březové (1370–1437) byl český spisovatel doby husitské, autor Husitské kroniky a Písně o vítězství u Domažlic. Psal latinsky i česky. Jeho spisy se dají považovat za víceméně věrohodné.

dobude, tak nikoho ale vůbec nikoho živit nebude. A tak se i stalo. Dobyť města bylo prakticky dílem okamžiku. Husité přistavili k hradbám žebříky a útočníci na žebřících byli skvěle kryti střelci z kuší, jež přesně zasahovali obránce, kteří chtěli žebříky shazovat či lít smůlu a vroucí vodu. Po dobytí města nastal neskutečně bohapustý a Žižkou slíbený masakr. V ulicích byli obyvatelé města „pobíjeni jako vepři“. Byly ušetřeny pouze ženy, děti, které byly vyhnány z města, a přívrženci kalicha. Do severní sakristie kostela bylo zahrnuto 85 prachatických měšťanů. Navzdory jejich naříkání a úpěnlivým prosbám byly do kostela naházeny otepi slámy a „smolné sudy“ a vše bylo podpáleno.¹⁰⁵

Když byla ukončena první výprava táboritů proti Prachaticím, vrátili se do města opět odpůrci kalicha a začaly s čistkami proti kališníkům. Nutili je, aby se zřekli kalicha, jiné vyháněli z města a zabavovali jim majetky. Vyvrcholilo to celé upálením asi tří utrakvistů.¹⁰⁶

3.4. Husova skála v Husinci

Asi 0,5 km od Husince se nachází Husova skála. U této skály podle pověsti mladý Jan Hus odpočíval při cestách ze školy z Prachatic. Pověst vypravuje, že se do kamene otiskla podoba jeho hlavy, když byl o skálu opřený hlavou. Toto znamení vydrželo mnoho staletí, ale vyskytl se prý nějaký horlivý Husův ctitel nebo zuřivý Husův nepřítel a otisk zkazil. Dnes je celé místo černé od kouře z ohňů, které rozdělávali strážní při plavbě dříví po řece Blanici.

„Ještě jiná pověst se udržela mezi pamětníky: Za jedné velké bouře odpočíval Jan Hus, jdoucí z Prachatic ze školy, pod touto skálou, když blesk právě do jalovcového keře naproti skále udeřil a zapálil jej. Janova matka, majíc obavu, aby se při bouři nic nestalo, mu šla naproti. Zastihla Jana, jak sedí pod zmíněnou skálou zamyšlen a dívá se na hořící

¹⁰⁵ *Prameny dějin českých* (Fontes rerum Bohemicarum) V, Praha 1893, s. 424–425; český překlad Františka Heřmanského: Vavřinec z Březové, *Husitská kronika – Píseň o vítězství u Domažlic*. Praha 1979, s. 141–142.

¹⁰⁶ Kostel sv. Jakuba Většího: Prachatice. *Prachatice: Titulní stránka* [online]. Dostupné z: <http://www.prachatice.eu/kostel-sv-jakuba-vetsiho/d-21123>

keř. Na otázku proč nepospíchá domů, ukázal mladý Jan na hořící keř, řka: „Vidíš, tak jak tento keř, tak já ohněm z toho světa sejdu.“¹⁰⁷

3.5. Kozí Hrádek

Po vynuceném exilu Mistra Jana Husa z Prahy pobýval v letech 1413–1414 na Kozím Hrádku u Sezimova Ústí. Z dochovaných pramenů není známo, kdy byl Kozí Hrádek postaven. Nejstarší zprávy jsou až z roku 1377, kdy byl jeho majitelem Vlček z Kozího. Později byl Kozí hrádek vlastnictvím pánů z Hardeka a Jindřicha z Hradce. Roku 1406 ho získal Vilém z Újezda, ale za dva roky zemřel, a tak se stal majetkem jeho synů Ctibora a Jana.¹⁰⁸

Na základě pozvání od Jana z Ústí se Mistr Jan Hus uchýlil na Kozí Hrádek počátkem léta r. 1413. Přišel do kraje, který měl již své revoluční tradice, a tak se kromě vědecké činnosti věnoval také šíření svého učení mezi lid v okolí. Na Kozím Hrádku dokončil Hus svou Postilu a sepsal zde i další svá díla: např. traktát „O svatokupectví“, „O církvi“ nebo spis „O šesti bludiech“.

Mistr Jan Hus vnímal, že ho zdejší lid žádá a potřebuje. Proto se vrátil také ke kazatelské činnosti a obnovil svá kázání z Betlémské kaple. Známe jeho kázání „pod lipou“. Mistra Jana jako znamenitého nebojácného kazatele si přicházeli poslechnout nejen obyvatelé blízkého města Ústí, ale i lidé z širokého okolí.

Po krátké návštěvě Prahy na jaře roku 1414 se Mistr Jan Hus vrací do tohoto kraje, ale už ne na Kozí hrádek, ale do Sezimova Ústí, kde pobývá až do 15. července 1414. Jeho odchod se snaží vysvětlit několik verzí. Podle jedné verze byla příčinou jeho odchodu smrt jeho hostitele, Jana z Ústí. Podle jiné verze byla příčinou silná vlna moru, která přišla z Mladovožicka a Chýnovska. Odsud Hus odešel na pozvání Jindřicha Lefla z Lažan na jeho hrad Krakovec u Rakovníka. Z Krakovce Mistr Jan Hus nastoupil na svou poslední cestu do Kostnice.

¹⁰⁷ [online]. Dostupné z: <http://www.husinec.cz/mistr-jan-hus/povest/>

¹⁰⁸ DURDÍK, Tomáš a Viktor SUŠICKÝ. *Zříceniny hradů, tvrzí a zámků: střední Čechy*. Praha: Agentura Pankrác, 2000. ISBN 80-902873-0-1. s. 47–50.

„Roku 1438 byl Kozí hrádek zničen požárem. Odborníci se rozcházejí v názorech. Nejpravděpodobnější se zdá, že byl vyloupen a vypálen žoldněřským vojskem Albrechta Rakouského, který v té době obléhal Tábor a měl ležení u nedalekých Měšic. Albrechta Rakouského zřejmě zlákala snadná kořist. Kozí hrádek nebyl postaven na příliš bezpečném místě. Na žádné straně není vysoká skála ani široká řeka, která by znásobila počet obránců. Hrádek se tak ještě mohl ubránit loupežným tlupám nebo proti výbojnějšímu sousedovi, ale těžko proti obrovské přesile. Po husitských válkách patřil Kozí hrádek městu Táboru, ale v zápisech se připomíná „Kozí hrad pustý“. Byl na nejlepší cestě splynout pozvolna a beze stopy s okolní krajinou, stejně jako desítky podobných hrádků a tvrzí. V 16. a 17. století se používalo materiálu z hradebního zdiva k drobným stavebním pracem v Měšicích. Teprve r. 1886 na žádost profesora táborského gymnázia Augusta Sedláčka (autor Hradů a zámků) bylo kopáno ve zříceninách a odkryt zbytek obytné věže, na niž byla později připevněna prostá plechová tabulka podávající návštěvníkům všeobecnou informaci. O 7 let později, v r. 1893, chtěl na Kozím hrádku táborský akademický spolek Štítný vybudovat památník. Rakouské úřady se obávaly oživení Husových tradic, a proto vybudování památníku úředně zakázaly. Peníze byly již vybrány, a tak se jich použilo k úpravě hrádku. Tyto úpravy byly prováděny neodborně, bez plánu a více archeologických nálezů se zničilo než zachránilo.“¹⁰⁹

V roce 1899 se rozsáhlých archeologických prací ujal tehdejší ředitel školy v Sezimově Ústí Josef Švehla¹¹⁰, jehož koníčkem byla historie a archeologie. Těmto archeologickým pracím věnoval Švehla patnáct let, aby odhalil veřejnosti, jak vypadalo dočasné sídlo Mistra Jana Husa. Švehla shromáždil při vykopávkách více než 250

¹⁰⁹ Kozí hrádek. *Město Sezimovo Ústí* [online] Dostupné z: <http://www.sezimovo-usti.cz/turisticke-informace-kozi-hradek>

¹¹⁰ Josef Švehla (1861–1934) byl český pedagog, regionální archeolog a spisovatel. Kromě své učitelské práce se po roce 1894 věnoval – ovlivněn táborským historikem profesorem Martinem Kolářem – středověké a pravěké archeologii a jeho výzkumy mohly a dvou míst spojených s husitskou minulostí – Sezimovo Ústí a Kozí Hrádek – mu přinesly značnou proslulost. Právě jeho zásluhou a vlastní obětavou a těžkou prací bylo v roce 1899 pokračováno v odkrývání Kozího Hrádku (od r. 1899), v obci vzniklo místní muzeum (r. 1929) a svojí autoritou a úsilím se zasloužil o přeměnu názvu obce ze „Starý Tábor“ na Sezimovo Ústí. Také se podílel na vykopávkách a výzkumu na vrchu „Tábor“ – Burkovák poblíž Bechyně.

exponátů. Lze mezi nimi nalézt např. různé primitivní dětské hračky, nádobku se soudobými mincemi, oštěpy a keramiku. Veškeré exponáty, které objevil, jsou umístěny v tábořském muzeu.

Kozí hrádek byl 30. března 1962 prohlášen za národní kulturní památku a od roku 1991 je v majetku města Sezimovo Ústí.

Podrobný popis architektury Kozího Hrádku nám přibližuje web města: „Kozí hrádek byl postaven na úzkém ostrohu nepravidelného oválného tvaru nedaleko rybníka Jezero. Bylo to pro stavbu nejvhodnější místo, neboť zde byl ostroh nejužší. Okolo byl vyhlouben vodní příkop, který k předhradí dosahoval šířky až 20 m. Z předhradí přes hlubokou strž se přecházelo po dřevěném mostě, zakončeném mostem padacím. Ten ústil do vstupní věže, kterou se vcházelo na první nádvoří. Na prvním nádvoří vlevo lze vidět dvě místnosti, menší kuchyni a větší strážnici. Část byla kryta přístřeškem. Nalevo se nachází studna tesaná ve skále –18,5 m hluboká. Za studnou je schodiště vedoucí do sklepa. Brankou ve vnitřní hradbě se vcházelo na druhé nádvoří, na kterém stála čtverhranná kamenná obytná věž, patrně o dvou patrech. Byla obydlím všech pánů, kteří zde bydleli, a jejich úředníků. Od věže byla úzkou uličkou oddělena hospodářská budova o dvou místnostech, z nichž menší byla sýpkou.

Okolo první vnitřní hradby byl na jihu, západě a na severu parkán s rozšířeným ochozem na okružní zdi. V této okružní zdi byla na západě malá branka k vodnímu příkopu. Opevnění hradu doplňoval hliněný val nad vodním příkopem a mohutné dřevěné palisády umístěné přibližně v místech, kde se nyní nachází dřevěný plot. V případě, že byste se šli projít na místa, kde se nacházelo předhradí, můžete ještě uvidět zbytky sklepa někdejšího pivovaru. Zde byl nalezen kus kotle a spálený slad. Mimo dřevěnou budovu pivovaru, která při požáru shořela, zde byly ještě další dvě budovy, z nichž jedna byla patrně maštálí pro koně.“¹¹¹

¹¹¹ Kozí hrádek. *Město Sezimovo Ústí* [online] Dostupné z: <http://www.sezimovo-usti.cz/turisticke-informace-kozi-hradek>

4. Ikonografie Mistra Jana Husa

Do husovské tradice neodmyslitelně patří také umělecká vyobrazení Mistra Jana Husa, která dokládají to, jak jej vnímali lidé v různých historických obdobích.

Památky na Mistra Jana Husa, které se do současnosti dochovaly, jsou pouhým zlomkem utrakvistické umělecké tvorby. Většina z nich byla v době násilné rekatolizace zničena, ať už formou fyzického zničení díla, přemalováním části obrazu, vyřezáváním stránek z knih, případně vymazáním či začerněním Husova jména.

Za všechny ikonografické památky zde zmíním nejstarší nástěnnou malbu představující upálení Jana Husa v Kostnici. Nachází se v píseckém kostele sv. Václava a její vznik se datuje někdy po roce 1560. Jedná se o velmi vzácné vyobrazení, vlastně o nejstarší dochovanou nástěnnou malbu tohoto druhu vůbec. Střed výjevu tvoří postava odsouzeného, stojícího na hranici a připoutaného ke kůlu, který je oděn do bílého šatu a na hlavě má nasazenou čepici s d'ábly. V popředí je trojice katových pomocníků obstarávajících hranici, vlevo pak množství přihlížejících (pravá strana obrazu je zčásti zakryta pilířem). Dobu pobělohorské rekatolizace přežila tato vzácná malba díky úplnému přemalování stěn kostela.

Mezi další umělecká díla, která představují ikonografické památky na Mistra Jana Husa, patří také např. Husovy kalichy a kachle. Jejich detailní popis by ale vydal na samostatnou práci spíše v oblasti archeologické nebo umělecké, proto se jimi ve své práci nebudu zabývat.

4.1. Husův odkaz v díle Františka Bílka

K nepřehlédnutelným umělcům přelomu 19. a 20. století představujícím husovskou tradici tohoto období a navazujícím na odkaz Mistra Jana Husa byl bezpochyby jihočeský sochař a výtvarník, představitel secesního symbolismu František Bílek,¹¹² ve kterém se „odrážejí různé náboženské tradice a proudy: katolicismus, modernismus, dědictví české reformace, křesťanská mystika i gnosticismus, náboženský synkretismus a

¹¹² (6. 11. 1872 — 13. 10. 1941)

panteismus.“¹¹³ Tento umělec bývá mnohými označován jako mystik, jehož středem víry víry, religiozity a umělecké tvorby byl Ježíš Kristus.

Tvorba Františka Bílka se soustřeďovala na Mistra Jana Husa a další postavy české reformace již dlouho předtím, než se jeho cesta a poté i tvorba sblížila s Církví československou husitskou. Toto Bílkovo směřování bylo určováno vztahem k českým dějinám, ale i vztahem k jižním Čechám. Není proto překvapující, že postava Mistra Jana Husa byla pro něho nadčasovým náboženským symbolem.

O svém úmyslu vytvořit pomník Mistra Jana Husa, kterého vnímal jako nadčasový symbol, jako „strom bleskem Pravdy zasažený, který po věky hoří“¹¹⁴, se ve svém dopise svěřil již v roce 1896 básníku Zeyerovi.

Na náčrtu, který pochází z roku 1901, se objevuje kmen stromu měnící se v lidskou postavu. Blesk symbolicky chápe jako nebeský oheň, světlo shůry, akci z vyššího světa.¹¹⁵ Hus má na náčrtu „mystický zavřené oči, plamenovitě zvířené vlasy a v místech, kde lze tušit srdce, je hluboká rána“.¹¹⁶ K tomuto motivu se ve své bohaté tvorbě Bílek opakovaně vracel.

Při první realizaci zmiňovaného návrhu užil František Bílek jako materiál lipové dřevo (národní symbol), ale i jiný materiál. Šlo o Husův pomník v Kolíně v roce 1914. Později byla tato socha v pískovci provedena pro jihočeský Husův sbor Církve československé husitské v Českých Budějovicích.¹¹⁷

¹¹³ BUTTA, Tomáš; JINDRA, Martin. *Šlépěje Františka Bílka v Církvi československé husitské: k 70. výročí úmrtí umělce*. Praha: Církev československá husitská, 2011. ISBN 978-80-7000-064-9. str. 3.

¹¹⁴ tamtéž str. 5.

¹¹⁵ Wittlich, Petr. Chvilé blesku. František Bílek a české umění. in: *Galerie hlavního města Prahy*. Praha 2000, s. 31

¹¹⁶ BUTTA, Tomáš; JINDRA, Martin. *Šlépěje Františka Bílka v Církvi československé husitské: k 70. výročí úmrtí umělce*. Praha: Církev československá husitská, 2011. ISBN 978-80-7000-064-9. str. 5.

¹¹⁷ viz samostatná kapitola

O tom, že měl Bílek k husitské tradici v Jižních Čechách blízký vztah, svědčí i fakt, že si k dalšímu zobrazení Mistra Jana Husa, tentokrát jako českého reformátora, vybral husitské město Tábor. Na pomníku představuje Husa s Biblí na prsou.¹¹⁸

Pochopení velkého významu husitské doby v českých dějinách je patrné v cyklu „Národní věno“¹¹⁹, kdy zobrazil postavy české reformace ve vztahu k Pravdě, i z jeho grafického cyklu „Obsah národního památníku“¹²⁰.

Do jeho tvorby patří postavy, jako jsou Tomáš Štítný ze Štítného, Mistr Jan Hus, Jeroným Pražský, Petr Chelčický, Jan Žižka, Prokop Holý, Boží bojovníci, Táborské sestry, Jan Augusta, Jan Blahoslav a Jan Amos Komenský. Avšak Hus a husitství nebylo pojato Bílkem politicky, nýbrž je zřejmé jeho duchovní vnímání.

František Bílek měl blízký vztah také k další jihočeské postavě reformace, Petru Chelčickému. Podobně jako Mistra Jana Husa, Jeronýma Pražského či Jana Blahoslava charakterizuje Petra Chelčického v Bílkově pojetí Bible. Vyjadřuje to nápis na reliéfu: „Miloval pravdu Písma od dětství až ku hrobu.“

Část umělecké tvorby Františka Bílka byla spojena bezprostředně s liturgickým prostorem. Celkové řešení liturgického prostoru a výtvarné výzdoby se nachází ve dvou sborech Církve československé husitské – v Husově sboru v Českých Budějovicích¹²¹ a v kostele sv. Václava Na Zderaze v Praze 2 – Novém Městě.

Bílkovo umění je do značné míry spjaté s Církví československou husitskou, jíž byl s celou rodinou členem, odhaluje hloubku Husova poselství a aktualizuje husovskou tradici jako součást duchovního a náboženského reformačního hnutí.

¹¹⁸ Jeden z modelů „táborského“ Husa je také ve sboru Církve československé husitské v Litomyšli.

¹¹⁹ z roku 1917

¹²⁰ z roku 1931

¹²¹ viz samostatná kapitola

4.2. Jan Hus v díle Josefa Krejsy

Významným výtvarným umělcem navazujícím na husovskou tradici a působícím v Husinci byl husinecký rodák, malíř a grafik Josef Krejsa.¹²² Inspirace odkazem Mistra Jana Husa se v díle Krejsy odráží hned několika různými způsoby.

Jeho rodný dům znají husinečtí pod neoficiálním názvem „Krejsův dům“, nese čp. 42 a nachází se v nejnižším bodě Prokopova náměstí. Dům má bohatě zdobenou fasádu, která poutá zájem kolemjdoucích a turisté jej často mylně považují za Husův rodný dům. Na fasádě jsou mezi pěti okny vyobrazeny čtyři podobizny s datací a citáty. Při pohledu na dům jsou to zleva:

- Václav IV. (1378–1419) cizímu dáti přednost proti domácímu není pravé
- M. J. Hus (1369–1415) chudých násilím tlačiti nedali
- Jiří z Poděbrad (1457–1471) Pravda vítězí – Jiřík z Frynštátu a z Poděbrad
- československý legionář (28. říjen 1918) bili jsme se u Zborova, u Terronu a na Doss' Altu.

Poslední postava se vymyká husitské době. Tato doba je ale připomenuta ještě pavézou v přízemní části fasády mezi někdejší obchodem (dnešním kadeřnictvím) a domovními vraty. Umělec do ní, jak možná s mírným překvapením vidíme, zakomponoval namísto obvyklejšího tradičního kalichu rodový znak Jana Žižky z Trocnova, jímž byl červený rak (v originále ve stříbrném poli), a ocitoval začátek slavného husitského chorálu: „Kdož jste Boží bojovníci a zákona jeho.“

Na fasádě je ještě jeden důležitý detail, autorův podpis, který najdeme v erbovním štítu uprostřed pampeliškového dekoru zcela vpravo v linii spodní hrany oken. Je tam nápis „Fecit JK 1937“, tedy „Vytvořil JK 1937“.

Z hlediska provedení se jedná o techniku kolorovaného sgrafita, při které je zeď postupně nahozena dvěma barevně odlišnými vrstvami omítky a zvolený motiv se následně proškrabuje vrchní světlou vrstvou do spodní tmavé. Finální úpravou je pak barvení výsledného obrazu. Základním ornamentálním motivem na „Krejsově domě“ jsou kvetoucí

¹²² nar. 14. března 1896, Husinec; zemř. 21. dubna 1941, Husinec

pampelišky, pojaté symetricky ve svém vzájemně se proplétajícím listoví. Podstřešní římsa nad nimi je vyzdobena erby českých pánů.¹²³

Zpočátku se Krejsa věnoval krajinomalbě, později začal s dřevorytem. Jeho prvním motivem dřevorytu byl právě Husův rodný domek. Později na svých dřevorytech často ztvárňoval Husovu rodnou světničku.

¹²³ Památce šumavského malíře. *302 Found* [online]. Copyright © 2018 [cit. 20.07.2018]. Dostupné z: <http://www.vimperk.eu/index.php/vimperk/133-vyznamne-osobnosti/7548-pamatce-sumavskeho-malire>

5. Husovská tradice v hudbě

Tradice označuje Mistra Jana Husa jako hudebně nadaného kazatele a přisuzuje mu autorství několika duchovních písní či jejich textů. Husova památka v radikálním husitství i v utrakvismu je spojena s citacemi jemu připisovaných skladeb. Tato tvorba na poli lidového duchovního zpěvu souvisela cele s jeho kazatelským a pastoračním působením směřujícím k prohloubení zbožnosti jeho posluchačů.¹²⁴

Hus je snad **autorem** tří duchovních písní. Někteří historici jsou v tomto tvrzení poněkud zdrženlivější. Jde o:

1. přepracování textu písně Jezu Kriste, šcedrý kněže,
2. píseň Navštěv nás, Kriste žádúcí, která je úpravou dřívější veršované modlitby a Mistr Jan Hus ji opatřil také melodií,
3. píseň Králi slavný, Kriste dobrý. Začátek této písně je mj. vyrytý jako nápis na tzv. „Husově hrnečku“.¹²⁵ Ve druhé polovině 15. století vznikl v utrakvistickém prostředí také latinský překlad této písně.¹²⁶

U dvou dalších písní, veršovaného „Desatera“ a „Vstalt' jest Buoh z mrtvých svú mocí“, je sporné, zda je jejich autorem Mistr Jan Hus. Víme ale o nich, že patřily do oblíbeného repertoáru v pražské Betlémské kapli. Mnoho dalších písní se nedochovalo. Jsou však známy z nepřímých zmínek a odkazů. Husitská tradice kupříkladu zmiňuje, že Jan Hus složil několik písní v kostnickém vězení.

První dvě písně jsou součástí liturgické hudby i v současnosti a jsou součástí zpěvníků různých křesťanských církví. Na konci 20. století se staly také součástí jednotného římskokatolického kancionálu.¹²⁷

¹²⁴ SMRČKA, Jakub – ZILYNSKÁ (eds.), Blanka. *Jan Hus. Odvaha myšlenky, odvaha víry, odvaha smrti*. Husitské muzeum v Táboře. Tábor: 2015. s.189.

¹²⁵ Jde o keramický koflík ze Sezimova Ústí - pravděpodobně liturgickou nádobu radikální husitské obce.

¹²⁶ latinsky *Rex Glorie, Criste Pie*

¹²⁷ Jezu Kriste, šcedrý kněže - č. 706

Mistr Jan Hus je jako svatý mučedník kostnický také **předmětem** mnoha liturgických zpěvů v českých liturgických knihách. V následující kapitole zmíním např. Jistebnický kancionál. Z velkého množství duchovních písní z Husovy doby však v současnosti známe pro sporadické dochování jen nepatrnou část. Kromě liturgické hudby je Mistr Jan Hus zmiňován také v satirické tvorbě nebo v útočných časových popěvcích obou stran.

Nejstarší nám dochovanou písní o kostnickém mučedníku Janu Husovi je „V naději boží mistr Hus Jan“, která je zaznamenána již v první polovině 15. století, známy jsou však i mladší verze z 16. století.¹²⁸

V 16. století vytvořila husovská tradice řadu dalších písní, které zastupovaly legendistické vypravování. Některé z nich jsou dochované např. v kancionálech Václava Miřinského,¹²⁹ vydán roku 1522, a Jana Musofila Soběslavského,¹³⁰ vydán roku 1585. Obsahují písně s husovskou tematikou: Krátce vám oznámím to, což v pravdě vím o Mistru Janovi, přijmím Husovi; Husi milá, v Konstanci odsouzená; Mistře slavný Jene Husi, učiteli příkladný a Mnozíť jsou skládali, smrt Mistra sepsali: Jana Husi ctného, v pověsti dobrého. Najdeme tam také píseň o druhém kostnickém mučedníkovi Jeronýmovi Pražském - Jeroným Svatý byl jest rychle jatý.

Z liturgických zpěvů o Mistru Janu Husovi, případně o obou kostnických mučednících, se nám zachovaly v několika desítkách graduálů jako tropy Aleluja, Kyrie a v dalších zpěvech ordinaria, prózy, samostatných hymnech a kantik, i ve zpěvech

¹²⁸ SMRČKA, Jakub – ZILYNSKÁ (eds.), Blanka. *Jan Hus. Odvaha myšlenky, odvaha víry, odvaha smrti*. Husitské muzeum v Táboře. Tábor: 2015. s. 189.

¹²⁹ Václav Miřinský (zemř. 1492) byl český skladatel duchovních písní a překladatel z latiny. Jeho písňové soubory byly vydány tiskem až v 16. století (Písně na čtení a epištoly pro celý rok, Písně staré gruntovny).

¹³⁰ Jan Muzofil Soběslavský žil ve 2. polovině 16. století na Žatecku a Litoměřicku. Byl knězem a autorem duchovních písní. Vydal Kancionál jednohlasý (1585), Písničky křesťanské s melodiemi notovanými (1568) a Písně všelijaké (1580).

liturgického officia pro svátek památky mučednické smrti Mistra Jana Husa dne 6. července.¹³¹

V moderní době je známé romantické oratorium od německého skladatele Carla Loeweho.¹³² V českém prostředí byl Mistr Jan Hus připomenut antiklerikální politickou písní „Hranice vzplála na břehu Rýna.“¹³³ V poslední době se stal Husův příběh námětem muzikálu autora Richarda Pachmana.¹³⁴

Při příležitosti 600. výročí mučednické smrti Mistra Jana Husa se v oblasti soudobé vážné hudby dočkalo české publikum premiéry husovské kantáty od Jaroslava Krčka.¹³⁵

5.1. Jistebnický kancionál

Husovskou tradici v hudbě v Jižních Čechách potvrzuje pramen zvaný podle místa nálezu Jistebnický kancionál. Dochovaly se z něj části a zlomky husitských liturgických zpěvů officia i graduálu a také zpěvník, v němž některé písně obsahují husovskou tradici.

Tyto písně s odkazem Mistra Jana Husa jsou tématikou christocentrické a eucharistické. Důvodem vzniku kancionálu mohla být pravděpodobně snaha zavést českou liturgii do všech kostelů.

¹³¹ SMRČKA, Jakub – ZILYNSKÁ (eds.), Blanka. Jan Hus. Odvaha myšlenky, odvaha víry, odvaha smrti. Husitské muzeum v Táboře. Tábor: 2015. s. 189.

¹³² LOEWE, Carl. *Johann Huss*. oratorium op. 82. libreto: August Zeune. 1842.

¹³³ Vzhledem k tomu, že text písně byl napsán K. Tůmou (otextoval mimo jiné Sokolský den) v kriminále asi v roce 1869, je těžké přesně určit autora melodie.

¹³⁴ PACHMAN, Richard. *Mistr Jan Hus*. Praha: 2005.

¹³⁵ KRČEK, Jaroslav. *Krédo Mistra Jana*. celovečerní kantáta. 2015.

5.2. Prachatický kancionál

Také Prachatický kancionál z roku 1610 obsahuje píseň Jezu Kriste, ščedý kněže, Jeho autorem je Václav Vít Chlumecký, původně z Prachatic, který se do Prachatic dostal až později, v roce 1615.¹³⁶

Skutečnost, že je tato píseň, jejíž autorství je připisováno Mistru Janu Husovi, součástí Prachatického kancionálu, poukazuje na živou husovskou tradici, která zde, v městě kde podle tradice mladý Jan navštěvoval literátskou školu, byla v předbělohorském období stále přítomna.

¹³⁶ HORYNA, Martin, ed. *Prachatický kancionál: Das Prachatitzer Gesangsbuch : (1610) : cantilenae piae 4,5,6 et 8 vocum : kritická edice*. České Budějovice: Jihočeská univerzita, 2005. Hudební památky minulosti v jižních Čechách. ISBN 80-7040-796-4.

6. Tradice Husových oslav

Již první rok po mučednické smrti Mistra Jana Husa, v roce 1416, byl poprvé slaven Husův svátek. Tato připomínka byla ovlivněná nedávným odsouzením a upálením Husova přítele Mistra Jeronýma Pražského, který skonal na stejném místě jako Mistr Jan Hus v květnu 1416. František Michálek Bartoš uvádí, že se tyto oslavy konaly „mohutně a hlučně“ nejenom v prvním roce, ale po celé první století.¹³⁷

„Památný sněm strany podobojí z 29. ledna 1524 vyvrcholuje i snahy uzákonění svátku 6. července v celé oblasti husitské pojetím ‚svátku M. Jana Husí i jiných dědiců českých‘ mezi svátky celé církve. Sotva dosedli na trůn Habsburkové, rozvinul se o 6. července boj, čím dále úpornější. Jezuité zahájili zápas se soustavnou metodičností. Vyžádali si censuru všech knih a jali se hromadně páliť všechny husitské spisy a rukopisy. 1621 slaven 6. červenec naposledy v truchlivém čtrnáctidenní po popravách staroměstských. A přece byla tato poslední oslava Husova svátku poraženou Prahou tak mohutná, že nanejvýše pobouřila krvavého nuncia pražského. Ještě roku 1635 volají jezuitští misionáři vojsko na dašické obyvatele (na Pardubicku), že dosud nepřestali slavit 6. červenec, a na Poličsku musí vrchnost zakazovat svěcení Husova svátku dokonce sto let po Bílé Hoře...“¹³⁸

6.1. Počátky poutí k rodišti Mistra Jana Husa

První organizované Husovy oslavy proběhly v Husinci v roce 1968. Tehdy se v předvečer svátku mučednické smrti Mistra Jana Husa, tedy 5. července, konal velký průvod.¹³⁹ Ten začal u Husinecké radnice a končil u Husova rodného domku.¹⁴⁰

¹³⁷ BARTOŠ, František Michálek. *Co víme o Husovi nového*. Praha: Pokrok, 1946. Knihovna národního osvobození.

¹³⁸ KONVIČKA, Josef. Národní pout' do Husince před 65 léty, *Zlatá stezka VIII*, 1934–1935, s. 25.

¹³⁹ Průvody v, předvečer Husových oslav se konají dodnes. V současnosti jsou lampiónové.

¹⁴⁰ KONVIČKA, Josef. Národní pout' do Husince před 65 léty, *Zlatá stezka VIII*, 1934–1935, s. 25.

První veřejné Husovy oslavy se konaly o rok později, v roce 1869. Tyto oslavy byly v mnohem větším měřítku, protože se zároveň slavilo 500. výročí domnělého narození Jana Husa.¹⁴¹

6.2. Období českého obrozenectví

Ve své krátké studii nazvané První Husovy oslavy v Husinci, kterou Václav Starý vydal v roce 1981 v časopise Husitský Tábor, popisuje podrobný přehled příprav 500. výročí domnělého narození Jana Husa.

Podle této studie byla příprava 500. výročí narození Jana Husa soustředěna do Prahy a Husince. V obou městech byly zřízeny přípravné výbory. V Praze byl v čele Karel Sabina¹⁴² a v Husinci Josef Kudrna z Netolic. Když pak byly v květnu zvoleny nové předsedové obou přípravných výborů, vedl pražský „Slavnostní výbor pro oslavení pětisté památky narozenin nesmrtelného mistra Jana Husi z Husince“ Karel Sladkovský¹⁴³ a husinecký přípravný výbor vedl Josef Wiesser z Vimperka. Pokračovalo se v rozsáhlých přípravách. Jako doklad uvádím dopis na obecní zastupitelstvo Husince, který Václav Starý cituje:

„Dovolujeme sobě vůči tak velevýznamné slavnosti, chtějíce úřadu svému svědomitě dostáti, k slavnému zastupitelstvu obce husinecké tímto předložití snažnou žádost výše jmenovanému výboru, ...“¹⁴⁴

¹⁴¹ SOkA PT, AMH, spisový materiál, sign. XI/4, In: V. Starý: První Husovy oslavy v Husinci, In: Husitský Tábor číslo 4, rok 1991, str. 205

¹⁴² Karel Sabina (1813 -1877) byl český radikálně demokratický politik, básník, dramatik, publicista, překladatel, literární kritik a novinář. Prosazoval autonomní pojetí kultury, která by nebyla ovlivňována zásahy státní byrokracie ani komerčními zřeteli, a mohla tak být zárukou svobodného vývoje každého jedince i celé společnosti. V roce 1848 se účastnil příprav revoluce, byl zatčen, odsouzen k trestu smrti a osm let vězněn.

¹⁴³ Karel Sladkovský (1823–1880) byl český novinář a politik, během revolučního roku 1848 představitel radikálních českých demokratů, po roce 1860 poslanec Českého zemského sněmu a Říšské rady, od roku 1874 předák mladočeské strany.

¹⁴⁴ SOkA PT, AMH, spisový materiál, sign. XI/4, In: V. Starý: První Husovy oslavy v Husinci, In: Husitský Tábor číslo 4, rok 1991, str. 205

Výbor důrazně požadoval, aby husinecká obec zapůjčila materiál k výstavbě slavnostních bran, stanu a pódií pro řečníky a aby také uhradila mzdu za vybudování tohoto technického zázemí. Mezi požadavky se nachází i písemná záruka, že toto technické zázemí bude nadále uchováno do budoucna. Výbor nezapomněl upozornit na to, aby se Husinečtí postarali o hosty, kteří na slavnosti přijedou. Připomněl také samotnou účast husineckých při slavnostním průvodu, který by měl být oslaven i důstojným prostředím. K tomu měla sloužit bohatá výzdoba domů v okolí náměstí se svícemi ve všech oknech a slavnostní ohně kolem Husince.

Přípravný výbor uzavírá své požadavky v naději, že se i obyvatelé Husince zapojí k takto významné události a že slavnost proběhne v poklidném duchu: „Těšíce se blahou nadějí, že úplně vyslyšána bude prosba přednesená, dovolují sobě ještě nížeapsaní prosbu tuto odůvodnit nejen poukázáním na důstojnost slavnosti nastávající, ale i slibem, že slavnost v nižádném způsobu klidnému pokoji venkovského města nebezpečná, ale usilování výboru místního na věčné časy zachovati hodlá památku po slavnosti této, která blahodajně zajisté jak pro jednotlivce dotyčného, tak i pro celou obec navždy působiti bude.“¹⁴⁵

Průběh příprav i samotných Husových oslav popisuje Timoteus Čestmír Zelinka následovně: „Přibližoval se r. 1869, pětisetletá památka narození M. J. Husa. Již o několik let dříve zcela potichu pracovali někteří osvícení lidé ze sousedních městeček a vsí nabádající neuvědomělý lid úpině ponořený ve tmě a kulturně tak ubitý, že pevně a slepě věřil v to, co mu bylo z kazatelen předkládáno, i když se to naprosto neshodovalo s pravým stavem věcí. Mezi buditeli sluší na prvním místě jmenovati zeměpisce prof. Tůmu Cimrhazla, rodáka z blízkého Žichovce. Ten v Praze na studiích – studoval' také historii – dověděl se o svém slavném rodáku a hned si umínil, že drobnou prací vzbudí znovu památku Husovu v jeho rodném kraji. Věrným pomocníkem byl mu učitelský mládenec ze Strunkovic Tomáš Slunéčko. Později se k nim přidal starosta strunkovický Dominik Kuneš.

¹⁴⁵ SOkA PT, AMH, spisový materiál, sign. XI/4, In: V. Starý: První Husovy oslavy v Husinci, In: Husitský Tábor číslo 4, rok 1991, str. 205

Tyto 4 svorně pracující buditelé působili velmi blahodárně na smýšlení lidu tak, že si toho povšimla i konsistoř.¹⁴⁶

Právě zmiňované konzistoři¹⁴⁷ byly blížící se Husovy oslavy trnem v oku a snažila se jim různými způsoby zabránit. Tyto peripetie i způsob, jak se s nimi organizátoři vypořádali popisuje Timoteus Čestmír Zelinka takto: „Bylo již veřejno, že na podzim r. 1869 se bude konati v Husinci veliká manifestační oslava narozenin největšího Čecha, M. J. Husa. Středisko příprav bylo ve Strunkovicích. Ale konsistoř nemínila pohlížeti na věc, která jí nebyla rozhodně milá, proto tedy vydala oběžník, jímž bylo veškerým farám v Husově kraji přísně přikázáno, aby poddanému učitelstvu rozhodně zakázali účastniti se příprav k slavnostem i konečné slavnosti samé. Cimrhanzlovi pak bylo pohrozeno přísnou důtkou od okresního úřadu. Ba dokonce sám strunkovický farář si zavolal učitele Slunéčka a suplenta Cimrhanzla a domlouval jim důrazně, aby uposlechli vlády a přání konsistoře. Ale namáhal se nadarmo. Věc zdárně započatá nedala se utlumiti, byt' bylo obtíží nebo obětí kdoví kolik. Bylo však nutno přivésti posilu: a to hlavně odjinud. Proto se Dr. Kudrna odebral do Prahy, kde zabezpečil nejen sympatie pro husineckou slavnost, ale i vydatnou pomoc, zejména se mu podařilo získati význačné osobnosti k návštěvě a nejlepší řečníky pro slavnostní proslovy.

Ale z kazatelen neustávalo zapřisahávání lidu, a tak i Cimrhanzl postupoval poněkud výbojněji. Sám konal proslovy a veřejné přednášky o významu a pravdě Husově. A přitom pilně se připravovala veliká slavnost.“

Den před samotnou slavností byla uspořádána předběžná schůzka účinkujících hostů ve Strunkovicích, na kterou přijel slavnostní řečník Karel Sladkovský, kterého se podařilo Dr. Kudrnovi v Praze pro tuto přednášku získat. Spolu s ním přijeli do Strunkovic

¹⁴⁶ ZELINKA, Timoteus Čestmír. M. J. Hus v pamětech svého rodného města, Zvláštní otisk z kalendáře „Míru" 1933, nákl. vlastním, Univ. knih. v Praze, sign. 54 K 9812

¹⁴⁷ diecézní kurie nebo úřad biskupství

nad Blanicí také další významní hosté: František Ladislav Rieger,¹⁴⁸ Karel Sabina a František August Brauner.¹⁴⁹

„Nadešel den 4. září 1869. V Husinci od časného rána, ba již den předtím se konaly velkolepé přípravy. Čekalo se velmi mnoho návštěvníků a městys Husinec se chystal je přijmouti se slavnou okázalostí. Místní obchody s potravinami, jakož i hostince se dostatečně zásobily, a bylo toho opravdu velmi zapotřebí. Ti, kteří přijeli, nebo přišli již den před slavností, nemajíce dosti místa v hostincích, utábořili se za městečkem, takže celý Husinec byl obklopen množstvím táborů, jak tomu bývá o poutích na mnohých místech. Nocležovalo se, kde se dalo. Patrně bylo příhodné počasí, přející k tomu, neboť obyvatelé domů okolo rodného Husova domku na svých staveních sňali ze střech tašky, a tak upravili na střechách pohodlná místa k sedění při slavnosti. V ulici, jež se dnes nazývá Kostnická, byly krámy s nejrůznějším zbožím, ovšem nejvíce s potravinami, jako o výročním trhu.“¹⁵⁰

Josef Konvička přibližuje čtenářům tento důležitý den, kdy se Husovy oslavy konaly: „Po velkolepé oslavě 500. narozenin Husových v Praze dne 4. září, vydala se početná výprava z Prahy na cestu ze Smíchova železnicí přes Plzeň (dráhy ze Zdic do Protivím ještě nebylo), všude nadšeně vítána hudbou, zpěvem, ozdobenými nápisy (i německými), ranami hmoždířů a rozmnožována novými účastníky. Hlavním cílem byly Vodňany, ale ježto nebylo lze zde všechny poutníky ubytovati, vystoupila část jejich už ve Strakonících. Zvláště srdečné bylo vítání v Protivíně, a ovšem pak na nádraží vodňanském (v Čičenicích).¹⁵¹ Už se stmívalo a na všech kopcích zaplály ohně. Nádraží skvělo se v září

¹⁴⁸ František Ladislav svobodný pán Rieger (1818–1903) byl český politik a spoluzakladatel Národní (staročeské) strany a poslanec Říšského sněmu.

¹⁴⁹ František August Brauner (1810–1880) byl český právník a politik, poslanec Říšského sněmu a Říšské rady

¹⁵⁰ ZELINKA, Timoteus Čestmír. *M. J. Hus v pamětech svého rodného města*, Zvláštní otisk z kalendáře „Míru“ 1933, nákl. vlastním, Univ. knih. v Praze, sign. 54 K 9812

¹⁵¹ V Husinci čekala na vlak policejní stráž, která měla 50 mužů a 1 důstojníka. Na vojenských posádkách blízkého okolí vyhlásili pohotovost. Uvedená policejní opatření byla pravděpodobně zaměřena především na možnou účast některých pro tehdejší režim „nepohodlných“ a nebezpečných osobností, např. Josefa Václava Friče, Viktora Huga nebo italského revolucionáře Giuseppa Garibaldiho.

ozdobných svítlen. Hosté byli vítáni 12 dívkami bíle oděnými s národními šerpami a 20 měšťanskými dívkami zcela v bílém, pak zástupci spolků měšťanstva i venkova a jásajícím davem. Od nádraží vyrazilo banderium¹⁵² s náčelníkem Františkem Němcem a praporečnickem Krejsou (Frčka), Za nimi družičky, spolky, třicet ozdobných vozů s hosty, po stranách „Kosové“ se svítilnami; druhá část banderia uzavírala průvod k městu, jenž přivítán byl ohňostrojem na Kulovatém vrchu a slavnostní branou při vstupu do města. Dvakrát objeli náměstí skvěle osvětlené a ozdobené obrazy Jana Husa a Jana Žižky – jen radnici a dům svůj nedal osvětliti tehdejší starosta. Část hostů byla vypravena do Bavorova, hlavní díl rozveden do bytů a večer zakončen plesem – Vodňany den před tím světily prapor Mat. besedy, a byly tedy důkladně rozehrány. Ráno, dne 6. září, je budila hudba a ještě před svítáním sjížděly se z vesnic vozy vyzdobené, každý měl číslo. Za hudby, zpěvu a jásotu formoval se průvod, jenž k 6. hodině ranní vyrazil k Husinci. V čele banderium s praporem, pak vozy s prapory spolkovými, uprostřed černočervený prapor výboru pražského. Průvod ohromný.

Laura Häringová sděluje nám líčení otce svého: „Od Vodňan k Bavorovu, míli cesty, silnice bílá mizela v nepřetržité řadě vozů a nové a nové přibývaly... Mezi vozy bandiera, zamračení, hranatí naši sedláci na statných jihočeských koních, čtyři pěších seřazených spolkovou disciplínou. Stranou, až do samých škarp lid z vesnic až na míle vzdálených bral se na pout, mužové táhlým krokem, ženy, mládež jásající neúnavně.“

Bavorov i Strunkovice postavily slavnostní brány, bavorovská obec na ni věnovala 50 zlatých, tehda peníz značný. U vsi Těšovic se zarazilo; bylo vidět od Netolic průvod druhý a třetí bral se ze Strakonice přes Volyni a Vlachovo Březí, kde nechal vozy, neboť byl strach, aby se lidé nemačkali.

Tři mohutné proudy slily se v průvod nevídaný. Vpředu zas banderia (Protivín, Kolín, Vodňany), za praporem kostnickým pražský výbor, sokolstvo, spolky dělnické, cechy, studentsvo, družičky a řady žen, ozbrojené sbory, besedy, zpěvácké spolky – vše

¹⁵² Banderium je čtvercový prapor většího vojenského seskupení. Obvykle dosahoval značných rozměrů a typický pro něj byl na výšku protáhlý tvar. Karel Robert dovolil magnátům, kteří postavili do pole 1000 mužů, že smějí tvořiti samostatná Banderia pod vlastním velením a praporem.

vzorně spořádáno sokoly hnulo se k městečku, kde byla slavnostní brána s nápisy v jazycích slovanských i cizích (i Němci se zúčastnili).

O 11,15 hod. dospěl průvod do městečka, kde uvítal starosta Dr. Wiesner Slovanů česky, cizince německy; odpověděl mu vůdce výpravy Dr. Karel Sladkovský. V 11,30 hod. šel průvod kolem rodného domku Husova skláněje k počtě prapory. Pěvecké spolky zapěly chorál, načež na řečniště (proti tribuně pro hosty, zejména cizince) vystoupil Dr. Sladkovský. Všude kol něho lidstva, že by jablko nepropadlo; na okolních domech již několik dní dříve snesli tašky i šindele a místo nich na trámech krovů jako na galeriích pino napjatých posluchačů. Šum a ruch tisíců účastníků ustoupil velebnému, posvátnému tichu, když Sladkovský mužnou a vřelou řečí jal se osvětlovati význam velikého rodáka husineckého v minulosti i dnes.

Když skončil – líčí L. Häringová – jako by do tich vod udeřil blesk, zaburácelo nepřehledné moře lidí, ruce se tiskly, svíraly se mozolné dlaně, lidé neznámí se líbali pohnutím, slzy kanoucí z vráscitých tváří starců třpytily se v paprscích slunce planoucího na modré obloze, „Hus není kacíf!“ – „Hus je mučedník!“ – hromově se ozývalo se všech stran. A už spadla rouška s pamětní desky hlásající, že v tomto domě se narodil Mistr Jan Hus.

Promluvili pak zástupci národů slovanských. Chybělo tu jisté – jak správně píše L. Häringová – plné postřehnutí slov, ale nescházelo porozumění. „Vždyť mluví bratr!“ cítil i poslední človíček český, hrud' jeho se vypínala, paže vzhůru... Nadšení se stupňovalo po doslovu Karla Sabiny a lid do dna duše rozechvěn ani se nechtěl rozcházeti. Roznášel si mohutný dojem do všech koutů jihočeského kraje. Po létech jako studentík slyšel jsem naše sedláky, banderisty s pohnutím vzpomínati na pouť husineckou. A Fr. Herites vykládá, jak Otakar Mokřý – tehda student šestnáctiletý, jenž v řadách studentských stál jako čestná stráž při řečništi – byl tak rozechvěn, že chtěl v té chvíli zemřítí.¹⁵³

Průběh Husových oslav líčil dále Timoteus Čestmír Zelinka: „Jak veliká byla celková účast na té slavnosti, nelze přesně určit. Kožmínová udává, že pouze městečkem Strunkovicemi, kde průvod od Bavorova a Vodňan procházel a obsahoval také hosty

¹⁵³ KONVIČKA, Josef. Národní pouť do Husince před 65 léty, *Zlatá stezka VIII*, 1934–1935, s. 26–28

z Prahy, pochodoval od 6 hodin ráno do půl 10. Celkem prý prošlo přes 40 000 lidí. Uvážíme-li, že podobné proudy se hrnuly k Husinci tři (od Netolic a od Volyně), musel se opravdu městys Husinec přímo hemžiti návštěvníky.¹⁵⁴ V čele průvodu přicházejícího od Strunkovic byly pražské spolky s černým praporem, na němž byl rudý kalich. O tom praporu se tvrdilo (ovšem doložené to naprosto není), že jest to ten, s nímž čeští páni přijeli do Kostnice chrániti M. J. Husa.¹⁵⁵

Ale také četnictvo mělo toho dne v Husinci sjezd. Husinečtí vzpomínali, že tolik četníků snad nikdo v tomto kraji nepamatoval. Obzvláště hlídali hlavní pořadatele, jako byl prof. Cimrhanzl a učitel Slunéčko. Přes tuto zvýšenou ostrahu měly pietní Husovy oslavy mohutný ráz a na svou dobu daleko předčily všechna očekávání.

Timoteus Čestmír Zelinka sepsal také složení slavnostního výboru v Husinci, který organizoval pořádání Husových oslav:

- předseda výboru – pan Josef Wieser, praktický lékař ve Vimberku;
- místopředseda – Antonín Beránek, továrník v Husinci
- jednatel – A. Ceslav Ludikar, tajemník okresního zastupitelstva ve Strakonících;
- František Fuchs, hospodář v Husinci;
- Karel Hlinka, hospodář v Husinci;
- Ondřej Jileček, hospodář a majitel domku, v němž se Hus narodil;
- Jan Pácha, hospodář v Husinci;
- Dr. Josef Kudrna, starosta okresu netolického;
- Matěj Kůs, měšťan ve Strakonících;
- František Sochůrek, měšťan ve Strakonících;
- ostatní členové.

Mezi vyjmenovanými členy výboru chyběla jména dvou hlavních organizátorů Husových oslav Cimrhanzla a Slunéčka, přestože bychom je zde téměř určitě očekávali.

¹⁵⁴ Až 60 000 lidí uvádí Vladimír Kovářík v knize *Literární toulky po Čechách*, Albatros 1977, s 82.

¹⁵⁵ ZELINKA, Timoteus Čestmír. *M. J. Hus v pamětech svého rodného města*, Zvláštní otisk z kalendáře „Míru“ 1933, nákl. vlastním, Univ. knih. v Praze, sign. 54 K 9812

Důvodem k jejich absenci snad bylo, aby složení výboru místní úřady zbytečně nedráždilo.¹⁵⁶

Obecní písař Matyáš Grünwald ve svém pojednání o Husinci popisuje program Husových oslav: „Slavnost v Husinci, ku které se na tisíce lidu dostavilo, odbývala se dle následujícího programu:

1. slavnostní průvod ze shromaždiště před Husincem do města toho;
2. u města uvítání průvodu;
3. před domem, kde se Hus narodil, sbor zpěvákých spolků;
4. slavnostní řeč úvodní;
5. odhalení desky, při čemž zpíván sbor;
6. řeči hostí cizích;
7. slavnostní řeč závěrečná;
8. sbor zpěvákých spolků;
9. k večeru ohňostroj.

Odbor dobročinného výboru slovanského v Petrohradě chtěje přispěti k oslavení velikého mistra Jana Husi (1869), v den slavnosti 500 leté památky jeho narození, ustanovil založiti zvláštní nadaci 300 zl. r. m. ročně k vychování chudobného chlapce, rodilého z Husince. Nadaci tu obdržel Josef Ježek, syn Jakuba Ježka z Husince, avšak r. 1877 tu samou pozbyl, od kteréž doby Husineckým studujícím odňata jest. Téhož r. 1869 dne 11. června světil se zelený soukenný prapor neb korouhev od řadového cechu u přítomnosti pana měšťanosty, Františka Šebelle, majitele mlýna č. 132 a jeho choti Marie, co kmotry a u přítomnosti všech členů od devatera řemesel.¹⁵⁷

Josef Konvička dále líčí, že „účast našeho lidu na pouti husinecké byla ohromná. Známý žurnalista český Adolf Srb¹⁵⁸, jenž spolu se studenty rokycanskými – městská rada jim odhlasovala podporu na cestu – se zúčastnil slavnosti, praví, že počet lidu tam

¹⁵⁶ ZELINKA, Timoteus Čestmír. *M. J. Hus v pamětech svého rodného města*, Zvláštní otisk z kalendáře „Míru“ 1933, nákl. vlastním, Univ. knih. v Praze, sign. 54 K 9812

¹⁵⁷ GRÜNWARD, Matyáš. *Husinec, rodné místo J. Husi*. Benešov: Fr. Müller 1888, s. 27.

¹⁵⁸ Český novinář a spisovatel, který hájil české zájmy a psal o českém národním hnutí. Za svou novinářskou činnost byl stíhán a odsouzen na 4 měsíce do vězení.

shromážděného byl páčen na šedesát tisíc; celé okolí Husince podobalo se velikému vojenskému táboru. Už den před tím sjížděli se tam poutníci ze všech stran, rozbily se stany, přenocovali pod širým nebem, k tomu přibýlo koňstvo, kočáry, dlouhé vozy ze tří průvodů – hotové mraveniště! Slavnost sama v Čechách dosud i později nikdy nevidaná, zastínila podle Srbových Pověstí i velkolepý průvod při mohutné slavnosti kladení základního kamene k Národnímu divadlu rok před tím. Podobně vyslovuje se zpravodaj Národních listů i Hálkových¹⁵⁹ Květů („slavnost, kterou uspořádalo nadšení a vděčnost národa muži velikému“). Lid náš z chudých krajů jihočeských místo velikých politických táborů touto mohutnou poutí nejen uctil památku vzácného svého rodáka, ale také vídeňské vládě projevil mužné, že chce s ostatními kraji českými vytrvati v boji za nejsvětější práva svá. Josef Holeček,¹⁶⁰ který jako šestnáctiletý student putoval též do Husince, píše v pamětech svých, že pout' husinecká povznesla všechna česká srdce a dala jim příležitost poučiti se a rozvažovati o nejslavnější době dějin našeho národa, že je třeba v duchu Husově za pravdu poctivými zbraněmi bojovati, při tom se utrpení nelekati, vítězit nebo padnout, ale pádem povzbuzovati věrné Čechy k dalšímu boji...“¹⁶¹

Podle Aloise Kubíčka měly oslavy 500. výročí narozenin Mistra Jana Husa „velký význam a psal o nich s nadšením pokrokový tisk celé Evropy, zejména tisk slovanský. Policejní ředitelství hlásilo, že musí opravit zprávy německých listů, že oslavy měly nezdar a že naopak slavnost v Husinci byla obrozením pro celý český jih. Tehdy již K. Sladkovský jednal s O. Jilečkem o koupi Husova domku, ale nebyla uskutečněna a v domku zůstala Jilečkova mydlářská živnost.“¹⁶²

¹⁵⁹ Vítězslav Hálek (1835–1874) byl český básník, prozaik, dramatik, literární kritik a publicista, představitel májovců. Spolu s Janem Nerudou založily časopis Květy a oba jsou označováni za zakladatele moderní české poezie.

¹⁶⁰ Josef Holeček (1853–1929) byl český prozaik, novinář a znalec slovanského folkloru. Celý život působil jako novinář v redakci Národních listů.

¹⁶¹ KONVIČKA, Josef. Národní pouť do Husince před 65 léty, *Zlatá stezka VIII*, 1934–1935, s. 25 – 28

¹⁶² KUBÍČEK, Alois a Jiří HILMERA, HELLMUTH-BRAUNER, Vladimír, ed. *Husinec: rodný dům M. Jana Husa, město a okolí*. Praha: Státní tělovýchovné nakladatelství, 1954. s. 7.

Tyto monumentálních oslavy 500. výročí narození Mistra Jana Husa měly odezvu u katolické části obyvatel Husince. Již jeden rok po oslavách, tedy v roce 1869, započali s výstavbou nového hřbitovního kostela, který byl vysvěcen 11. září 1870. Timoteus Čestmír Zelinka popisuje pohnutky, které vedly k tomu, že kostel zasvětili slovanským věrozvěstům Cyrilu a Metodějovi: „Kostel ten, jak zvláště je uvedeno v pamětech, je zasvěcen sv. bratřím slovanským, Cyrillu a Metodějovi, jediný v celé diecézi budějovické. Sem se pak scházely vždy hojné pouti. Patronem kostelíka je obec husinecká, která pomohla svými důchody k výstavbě za přispění osadníků, a zvláště rodáka husineckého P. Bartoloměje Sládka, tehdejšího faráře v Zlaté Koruně. Slavnostní vysvěcení vykonal biskup budějovický Jan Valerián Jirsík.

Jak známo, svátek slovanských věrozvěstů Cyrilla a Metoděje je 5. července, tedy těsně před svátkem Husovým. Co neudělali kněží? Pořádali slavné pouti na den 5. července a nad kostelíkem v příznivé poloze mezi dvěma lípami byla postavena kaplička, kde se konala toho dne slavná kázání. Myslím, že dobře cítíme tu paralelu a musí býti s podivením konstatováno, jak obratné bylo využito psychologie husineckých v tomto směru. Když ne zničit, tedy aspoň zastřít a dáti lidem něco podobného, třeba v podstatě naprosto odlišného.“¹⁶³

To však nebyla jediná reakce ze stran katolíků, kterou se pokusili vymazat Husovu památku v jeho rodišti. Timoteus Čestmír Zelinka nejdříve popisuje, za jakých okolností dosadila katolická církev do Husince nového nového faráře, aby pozvedla vzdělanost husineckých obyvatel.

„Bylo již připomenuto, že hlavními vychovateli v malém venkovském městečku bývali vždy učitelé a kněží. S politováním musí se říci, že v Husinci dosud z obou stran bylo učiněno velmi málo, ba skoro nic. Lid tonul v nevědomostech jak duševních, tak duchovních. Nebylo divu, když se jim z obou kulturně nadřazených míst nedostávalo valného příkladu. Tuto závadu církev postihla a dobře usoudila, že by se dalo mnohem více vykonati, kdyby se poměry ty zlepšily, ovšem že si předem zabezpečila podstatný vliv na obou stranách.

¹⁶³ ZELINKA, Timoteus Čestmír. *M. J. Hus v pamětech svého rodného města*, Zvláštní otisk z kalendáře „Míru“ 1933, nákl. vlastním, Univ. knih. v Praze, sign. 54 K 9812

Nejprve byl dosazen nový farář, který skutečně se v tomto směru dopracoval velikých výsledků. Čteme-li zápisy, co tam farář všechno podnikl, nemůžeme se opravdu diviti, že husinečtí v něm spatřovali lidumila, rozumného a pokrokového rádce v obecním hospodaření, tak že ho posléze jmenovali čestným občanem svého městečka.¹⁶⁴

Tímto novým farářem byl Msgr. Adolf Rodler.¹⁶⁵ A opravdu část jeho práce byla v Husinci velmi prospěšná. Jeho vlivem byl vysazen jeden z nejkrásnějších husineckých lesů „Vráže“, byla vystavěna silnice, zbudována plechem pobitá bání na kostele,¹⁶⁶ zřízen hasičský spolek a mnoho jiných dobrých zařízení.

Následně ale Timoteus Čestmír Zelinka cituje spisovatelku A. Kožmínovou Cimrhanzlovou, která popisuje, že působení faráře Adolfa Rodlera mělo i stinné stránky. Pokusil se vyhladit památku na Mistra Jana Husa v jeho rodišti hned dvěma způsoby, z nichž první měl nenávratný důsledek: „Záhy po slavnostech husineckých ustanoven byl na tamní faru za faráře znamenitý řečník, člověk velmi uhlažený a zevně dobročinný. Monsignor, jehož diplomatickou úlohou bylo vyhladiti ze srdce lidu pietu a lásku k Husově památce. Stal se dokonce dobrodincem v té formě, že byl jmenován čestným občanem a obraz jeho zavěšen na radnici, kde obraz Husův scházel. Monsignor se stal záhy přímo suverénním v městečku i na radnici, kde ze starých truhel vybral a odvezl nejvzácnější pergameny a knihy. Hlavně ovšem ony z r. 1450, v nichž jistě byly cenné dokumenty a

¹⁶⁴ ZELINKA, Timoteus Čestmír. M. J. Hus v pamětech svého rodného města, Zvláštní otisk z kalendáře „Míru“ 1933, nákl. vlastním, Univ. knih. v Praze, sign. 54 K 9812

¹⁶⁵ Adolf Rodler (1843–1912) byl rakouský a český římskokatolický kněz, publicista a politik, v 80. letech 19. století také poslanec Českého zemského sněmu. Byl papežským prelátem, apoštolským misionářem a kanovníkem kapituly v Českých Budějovicích. Okolo roku 1892 začal Rodler shromažďovat různé regionální církevní artefakty a položil tak základ pozdějšímu Diecéznímu muzeu v Českých Budějovicích.

¹⁶⁶ Zásluhou Msgr. Adolfa Rodlera, byla zřízena na husinecké kostelní věži nová střecha (báně) podle návrhu patronátního úřadu; na níž dne 31. srpna 1880 byl sloup s novým křížem upevněn. Stavba ta byla pronajata za 999 zl., k tomu přispěla obec husinecká 300 zl. r, č., by bání věže plechem pobita a vkusnější byla. Za ruční práce, které přiřazené obce obstarati mají; vyplaceno 70 zl. 59 kr. Věž ta byla dne 10. ledna 1881 převzata. V roce 1883 založen dobrovolný hasičský sbor. R. 1883 zřízeno ochotnické divadlo. (M. Grünwald, Husinec, rodné místo J. Husi. Dle růz. pramenů. s. 27 – 28)

zápisy o tom, že v Husinci nad Blanicí v č. 36 narodil se M. J. Hus. Péče o blaho husineckých šla tak daleko, že Monsignor usiloval koupiti od Jilečkových rodný Husův domek, aby jej zbořil a na místě jeho vystavěl sirotčinec pro katolické dívky! Skutek i člověk bohubilý.“¹⁶⁷

Ovdovělá paní Jilečková, pod vlivem Cimrhanzla a jeho přátel, rodný dům Mistra Jana Husa neprodala. Až v r. 1883 přední jeho část prodala Svatoboru,¹⁶⁸ z jehož majetku přešel do vlastnictví Sokola v Praze, čímž byl dům “navždy zachován. Není jistě zapotřebí více odůvodňovat tyto řádky. Tím farářem byl Husinec ochuzen o to nejdražší, co ve svých písemnostech měl. Kdyby zůstaly ty staré památky, at' byly jakékoliv (nemyslím, že by snad stará husinecká kniha, byla bezpečně z r. 1450), mluví se jen o staré ohořelé husinecké knize, která při požáru 4. srpna 1654 byla uchráněna. R. 1686 pak byla založena nová pamětní kniha, která dodnes se na radnici husinecké chová). Bylo by jistě zabráněno mnohým nedorozuměním a nejasnostem nejen dějin Husince, ale i samotného Husa. A že to Husinec nemá, za to nutno děkovat jen působení faráře Adolfa Rodlera.“¹⁶⁹

Po slavné slovanské pouti roku 1869 jsou další Husovy oslavy zmiňovány nejčastěji v hlášení četnických stanic. V roce 1877 najdeme zprávu o tom, že se 5. července v okolí Husince pálily ohně, u nichž údajně řídící učitel obecné školy Tomáš Sobr zpíval píseň Hej, Slované. V následujícím roce upozorňuje prachatický okresní hejtman Scholta husineckého purkmistra na vyhlášku z roku 1854¹⁷⁰, at' purkmistr dohlédne na tyto výtržnosti, aby se již nekonaly. Vydaný zákaz byl v následujících letech dodržován. Porušen byl až v roce 1898 dne 5. července o desáté hodině večerní, kdy se

¹⁶⁷ ZELINKA, Timoteus Čestmír. *M. J. Hus v pamětech svého rodného města*, Zvláštní otisk z kalendáře „Míru“ 1933, nákl. vlastním, Univ. knih. v Praze, sign. 54 K 9812

¹⁶⁸ Veden dávnou snahou, aby domek Husův přešel do veřejného majetku, uspořádal roku 1880 Svatobor národní sbírku, z níž v roce 1883 domek koupil a předal do vlastnictví Pražské tělocvičné jednotě Sokol.

¹⁶⁹ ZELINKA, Timoteus Čestmír. *M. J. Hus v pamětech svého rodného města*, Zvláštní otisk z kalendáře „Míru“ 1933, nákl. vlastním, Univ. knih. v Praze, sign. 54 K 9812

¹⁷⁰ Tzv. Prügelpatent, vyhláška platná až do r. 1927, zaměřená proti jakémukoliv „protipolicejnímu chování“, jímž by se porušoval „pořádek a slušnost“, a vůbec zavdával podnět k pohoršení.

rozhodli husinečtí hoši u Šebelova mlýna zapálit na památku Husovu oheň. V dalších letech jsou opět hlášení o ohních u Vlachova Březí, Chluman a v Netolicích.

Začátkem 20. století se v Husinci konalo několik dalších akcí. „Dne 3. července 1904 pořádala Národní jednota Pošumavská společně s TJ Sokol v Husinci tábor lidu, na němž promluvil JUDr. Ant. Klouda¹⁷¹ z Prahy na téma: ‚Náš Hus v minulosti a přítomnosti‘. Přes nepříznivé počasí se dostavilo 400 osob. V roce 1905 byl Husinec povýšen na město a dne 1. července byl večer uspořádán slavnostní průvod Husincem. Členové místních spolků se zastavili u Husova rodného domku, kde promluvil tehdejší purkmistr Husince Antonín Knops a byla zazpívána píseň Hej Slované. V době první světové války se Husovy oslavy v Husinci nekonaly.“¹⁷²

6.3. První republika

Hned první rok po založení samostatné Československé republiky se v tomto duchu konaly Husovy oslavy, které nám přibližuje Zelinka: „Z větších každoročních slavností po převratu můžeme jmenovat první Husovu oslavu ve svobodném státě 6. července 1919. Husovy slavnosti v Husinci mají již svůj vyhraněný ráz. V předvečer Husova svátku se pořádá průvod s lampiony k Husovu domku, kde někdo přednese slavnostní řeč, načež se odejde opět průvodem k Husově skále nad Blanicí, zapálí se hranice a při ní se zazpívají příležitostné písně. Tím je slavnost pro ten den u konce. 6. července se pak koná slavnost hlavní.

Před Husovým domkem na připravené tribuně se konají slavnostní proslovy hostí, projevy, popřípadě příležitostné sborové zpěvy ap. Odpoledne se pak obyčejně koná nějaké veřejné sokolské cvičení a Jednota Českobratrská mívá svou církevní slavnost rovněž s proslovy, zpěvy a hosty.“¹⁷³

Další Husovy oslavy dokládá Sokolská kronika v letech 1922 a 1923.

¹⁷¹ Antonín Klouda (1871–1961) byl český a československý politik, člen četných nacionálně pokrokových politických stran, meziválečný poslanec a senátor Národního shromáždění.

¹⁷² PhDr. Václav Starý, *Z Husových oslav*.

¹⁷³ ZELINKA, Timoteus Čestmír. *M. J. Hus v pamětech svého rodného města*, Zvláštní otisk z kalendáře „Míru“ 1933, nákl. vlastním, Univ. knih. v Praze, sign. 54 K 9812

Roku 1925 se ve vládě jednalo o ustanovení státních svátků, z nichž jedním měl být 6. červenec, jako výročí mučednické smrti Mistra Jana Husa v Kostnici. Proti zavedení tohoto dne jako církevního svátku byl Vatikán a protestovali proti němu také komunisté, lidovci a německé strany zastoupené v parlamentu.

„V roce 1925 se koná slavnost 510ti letého upálení velkého Mistra J. Husa vznešeného rodáka zdejšího, konána pod protektorátem Sokolstva župy M. J. Husi z Čes. Budějovic, čs. obce legionářské jižní Čechy a obce Husinec. Slavnostní řečník prof. Srba... Za účasti víc jak 8 tisíc lidu (vzdor době pilných žní.)“¹⁷⁴

Prezident Československé republiky Tomáš Garrigue Masaryk nechal vyvěsit nad Pražským hradem černý husitský prapor s rudým kalichem, což způsobilo otevřený konflikt s papežským nunciem Marmaggim.¹⁷⁵ O vztahu našeho prvního prezidenta k husitství svědčí například toto vyjádření: „...O hodnotě reformace naší husitské a bratrské přijímám úsudek Palackého..., jenž považoval husitství za vrchol dosavadních českých dějin.“¹⁷⁶

„Pošumavan – klub rodáků z Husince, Prachatic, Vlachova Březí, Strunkovice n. Blanící a okolí v Praze vyslal své zástupce, by společně se zástupci obce se dohodli o místě, na kterém bude dne 6. července 1928 v desátém roce výročí osvobození našeho národa položen základní kámen, na němž má býti postaven důstojný Husův pomník ku cti jeho hláсанé pravdy a čistoty a který bude věčnou připomínkou kolébky velikého syna vlasti našeho rodáka. Dne 11. března 1928. (podepsáno 18 představitelů obce a klubu).“¹⁷⁷

„Dne 6. července 1928 o slavnosti Husově, dekorován plukovní prapor pěšího pluku ‚Mistra Jana Husi‘ z Českých Budějovic stuhou darovanou městem Husinec (pravý dárcce starosta p. Emerich Panušica)... Slavnosti účastnil se důstojnický sbor s velitelem pluku P. plukovníkem Jiřím Klubalem, čestná rota a plukovní hudba.

¹⁷⁴ SOkA PT, Pam. kniha města Husince (1665) 1686–1938, s. 214.

¹⁷⁵ Po této události byla nunciatura v Praze a vyslanectví v Římě spravována dva roky zatímním správcem.

¹⁷⁶ ČAPEK, Karel. Politika – Dějiny a my. In: *Hovory s T.G.M.* V nakl. Fragment 1. vyd. Praha: Fragment, 2009. ISBN 978-80-253-0752-6.

¹⁷⁷ SOkA PT, Pamětní kniha městyse Husince 1886–1937, s. 209.

Současně konala se slavnost položení základního kamene pro pomník M. J. Husa¹⁷⁸ na náměstí proti domu č. 47, 48, 49, který postaviti za svůj cíl vzal si klub ‚Pošumavan‘. Ku slavnosti té pozván byl i pan president Masaryk. Na slavnosti bylo kolem 10 tisíc lidí.¹⁷⁹ Z Prahy vypraven klubem ‚Pošumavan‘ zvláštní vlak.

V den oslavy 6. července ubíralo se procesí z farnosti Lažišťské do Skočic. Jindy procházelo procesí to městem našim ve všední den nebo v neděli mimo tento svátek (pokud mně ze 6-ti letého pobytu zde známo), vždy ráno mezi sedmou až 8 hod. dopol., tentokráte však o 9 hod. dopolední za zpěvu nábož. písně. Zajisté stalo se tak z návodu někoho – komu jest náš Velký Mistr Jan Hus kacířem – a který ještě dnes ve dvacátém století jest přítelem tmy.“¹⁸⁰

Zajímavý je dopis starosty obce adresovaný Okresnímu úřadu Prachaticích z roku 1931, kde se píše: „Dne 6. července 1931 pořádala městská rada v Husinci, jako jest tomu každoročně, oslavu svého rodáka Mistra Jana Husa, povolenou tamním výměrem ze dne 3. července 1931 čís. 2/218/31. Přítomni byli Spolek jihočeských akademiků z kraje Husova a Chelčického, dobročinný spolek Zlatá stezka a pěvecký sbor Smetana z Prahy, sokolské jednoty, hasičské sbory, velmi značný počet Pražanů a obyvatelstva z místa i okolí.

Slavnost měla velmi důstojný průběh a po projevech slavnostních řečníků zapěl pěvecký sbor Smetana z Prahy státní hymny ‚Kde domov můj‘ a ‚Nad Tatrou se blýská‘.

Po těchto písních, kdy zavládlo hluboké ticho a posluchači dojati důstojnou oslavou oddali se rozjímání, předstoupil před řečnickou tribunu Josef Váša, dělník v Husinci, č. 59 (komunista), který provokativním a urážlivým způsobem křičel na

¹⁷⁸ Základní kámen je dnes uložen v zahradě Husova domku.

¹⁷⁹ SOkA PT, Pamětní kniha městyse Husince 1886-1937, s. 102 uvádí: „Slavnost vydařila se skvěle. Účast obecnostva byla veliká (cca 4.000 osob) mimo následující krojované spolky: Sokolové, hasiči, Lehká jízda, obce baráčnické z Prahy a 160 mužů vojska pěšího pluku čís. 1 z Č. Budějovic, kteří dostali od našeho města darem stuhu k plukovnímu praporu. Zastoupeny byly následující korporace: Národní rada Československá v Americe..., Spolek spisovatelů ‚Máj‘ z Prahy..., zástupcové církvi a různých spolků a úřadů.“

¹⁸⁰ SOkA PT, Pam. kniha města Husince (1665) 1686–1938, s. 216.

hlavního pořadatele slavnosti starostu města Emericha Panušku: „Pane starosto, tak jste to slyšel od těch řečníků, tak Vás žádám, abyste se podle toho řídil!“

Poněvadž tímto jednáním před širokou veřejností zesměšnil starostu obce a zprofanoval oslavu Husovu a již taktéž tím, že během řečí jednotlivých řečníků se vyzývavě choval, činím naň trestní udání. V Husinci, dne 7. července 1931.¹⁸¹

Roku 1931 byl na Husových oslavách 5. a 6. července přítomen gen. R. Gajda, vůdce Národní obce fašistické, který je zapsán na prvním místě v husinecké pamětní knize.¹⁸² Tělovýchovná jednota Sokol opět uspořádala tradiční veřejné cvičení.

„V rámci Husových oslav v r. 1935 byl sborem (hasičským) uskutečněn 6. července sjezd 1. okrsku hasičské župy Husovy Č. 143 na Ostrovci, kde bylo provedeno cvičení s bouracími háky, sekrové cvičení, skupiny na žebřících a cvičení ženského smíšeného odboru.“¹⁸³

6.4. Protektorát Čechy a Morava

Jak je patrné, v období první republiky probíhaly Husovy oslavy každoročně. Teprve druhá světová válka přerušila tuto tradici.

Hranice s nacistickým Německem se po obsazení pohraničí posunula až k Husinci, přičemž hranice protínala Husineckou přehradu. Blízké Prachatice se tak ocitly v Německé říši, zatímco Husinec byl na území Protektorátu Čechy a Morava. Mnoho obyvatel českého původu muselo opustit své domovy a uchýlovali se do blízkých vesnic měst jako např. Husinec, Strunkovice, Bavorov a Vodňany. Není proto divu, že se v Husinci nekonaly Husovy oslavy.

Přesto se Husovy oslavy, zejména první rok po obsazení země, konaly po celé zemi a změnily se v masové manifestace odporu českého národa vůči okupantům. 6. července roku 1939 v Českém rozhlase připomenul odkaz kostnického mučedníka PhDr. Viktor Šinták: „Národ potřebuje lidí s pevnou páteří, na které lze spoléhat, lidi, kteří

¹⁸¹ Dopis č.j. 1179, Státní oblastní archiv Prachatice.

¹⁸² SOkA PT, Pamětní kniha městyse Husince 1886–1937, s. 111.

¹⁸³ Marie Průchová, kronikářka města, 100 let požárního sboru, s. 10–19.

dovedou být věrni a nezrazují sebe a jméno celku, k němuž náleží. A k těmto lidem promlouvá dnes Jan Hus. Nerozhoduje, kdo nám vládne, ale důležitější je, jací jsme a zdali náš život je pravdivý. Proto v duchu Husově musí jít ta naše výchova, neboť v tom je i problém dokonalého křesťanství. Zdaliž neřekl Ježíš: ‚Setrváte-li v mém slově, budete mými učedníky poznáte pravdu, a pravda vás učiní svobodnými. (Jan 8:34)‘¹⁸⁴

Centrem oslav se v roce 1939 stal Šalounův pomník Jana Husa na Staroměstském náměstí. U pomníku se hromadily květiny a věnce již od rána. Odpoledne přišel položit květiny i primátor Otakar Klapka, který byl dva roky nato nacisty popraven. Husovu památku si přijeli připomenout lidé z celé země, o čemž svědčil mimořádný pohyb na pražských nádražích. Oslavy vyvrcholily večer po bohoslužbách, kdy se na náměstí přesunul mohutný dav s prapory. Celkový počet účastníků Husových oslav v Praze byl asi 50 tisíc.¹⁸⁵

Po celé zemi se 5. a 6. července 1939 konaly vzpomínkové bohoslužby. Vedle CČS(H), ČCE a početně menších protestantských denominací si Husovu památku připomínali i pravoslavní věřící.¹⁸⁶ Pražské vedení CČS(H) vyzývalo oběžníkem náboženské obce, aby obnovovaly a konaly poutě na místech spjatých s českou reformací. Zástupci všech náboženských obcí se měli začátkem července 1939 zúčastnit pouti v Táboře, na niž navazovala slavnost na Kozím hrádku.¹⁸⁷ V podmínkách národní nesvobody platil úřední zákaz lampionových průvodů, pálení symbolických hranic a bohoslužeb pod širým nebem.¹⁸⁸ Přes tyto zákazy uspořádala církve na řadě míst otevřené slavnosti.

¹⁸⁴ ŠINTÁK, Viktor. Co připomíná Husův svátek českému národu. *Český zápas*, 1939, č. 26, s. 202.

¹⁸⁵ JINDRA, Martin. *Sáhnout si do ran tohoto světa: perzekuce a rezistence Církve československé (husitské) v letech 1938–1945*. Praha: Ústav pro studium totalitních režimů, 2017. Blahoslav (Církev československá husitská). ISBN 978-80-87912-80. s. 121

¹⁸⁶ JOŠT, J. Český lid oslavil jednotně české svátky. *Národní listy*, 7. července 1939; srov. JINDRA, Martin: Česká pravoslavná církev od Mnichova po obnovu v roce 1945, s. 67 a 70.

¹⁸⁷ APD CČSH, f. Diecézní rada CČS(H), oběžník č. 16 z roku 1939.

¹⁸⁸ KOŘALKOVÁ, Květa: Šestý červenec před šedesáti lety. *Český zápas*, 1999, č. 14, s. 5.

6.5. Poválečné období

Dne 6. července 1945 se konaly 1. mírové oslavy Husovy organizované MNV v Husinci. Zúčastnil se jich generál Ludvík Svoboda, ministr Alois Neumann,¹⁸⁹ Dr. Josef Plojhar¹⁹⁰ a příslušníci americké armády.¹⁹¹

Až po ukončení 2. světové války se „dne 6. července 1945 konaly první Husovy oslavy v osvobozené vlasti. Dne 5. července se konal průvod k Husovu domku a příští den oslavy vyvrcholily. Slavnostním řečníkem byl tehdejší ministr národní obrany generál Ludvík Svoboda, který ve svém projevu podal přehledně historický nástin doby a velké postavy Husovy a připomněl, k čemu Husova památka zavazuje. Po něm se vystřídali na tribuně další řečníci – poslanec Neumann a ředitelé husineckých škol. Oslavy pokazilo deštivé počasí, a z tohoto důvodu musel být odvolán i odpolední program. Po těchto oslavách následovaly další. V roce 1946 byl slavnostním řečníkem dr. Zdeněk Nejedlý, tehdejší ministr školství.“¹⁹²

6.6. Období socialismu

První ze zaznamenaných Husových oslav po komunistickém převratu v roce 1948 se konala v roce 1949 za účasti místopředsedy vlády Zdeňka Fierlingera¹⁹³ a ministra pošt Aloise Neumanna.

O dalších Husových oslavách od roku 1949 se můžeme dočíst v Kronice Mateřské školky v Husinci, vedené paní Čapkovou.

¹⁸⁹ Alois Neuman (1901–1977) byl československý politik, ministr a poslanec Národního shromáždění za Československou stranu národně socialistickou.

¹⁹⁰ Josef Plojhar (1902–1981) byl český a československý římskokatolický kněz a politik, člen Československé strany lidové, který od roku 1945 kolaboroval s KSČ a po roce 1948 patřil k hlavním postavám ČSL coby loajální součástí komunistického režimu.

¹⁹¹ Prachatické noviny č. 2. a 3. ze dne 15. července 1945.

¹⁹² PhDr. Václav Starý, Z Husových oslav.

¹⁹³ Zdeněk Fierlinger (1891–1976) byl vysoký sociálně demokratický a později komunistický funkcionář, československý premiér v letech 1945–1946 (v prvních dvou poválečných vládách). Jeho jméno je spojováno především se zradou vlastní demokratické strany a jejím „sloučením“ s KSČ po komunistickém převratu v roce 1948 .

- Rok 1950: „Na Husových oslavách byl přítomen nám. předs. vlády arm. gen. L. Svoboda.“
- Rok 1952: „Na Husových oslavách promluvil tohoto roku ministr pracovních sil s. Havelka a generál Růžička. Jihočeské oblastní divadlo sehrálo Tylovu hru Jan Hus.“
- Rok 1954: „O Husových oslavách 6. 7. 54 byl zde přítomen člen vlády generál František Kučera.“
- Rok 1955: „Husovy oslavy byly letos pozměněny ohledně spartakiády a celonárodních oslav na Kozím Hrádku až na 17. července. Z Husince byla vyslána 10. 7. 1955 na Kozí Hrádek motocyklová štafeta.“
- Rok 1956: „Oslav byla přítomna delegace horníků z Mostu z dolu M. J. Husi, primátor města Prahy Al. Svoboda.“
- Rok 1957: „Husovy oslavy byly 5., 6. a 7. 7. Přítomen byl člen vlády, deputace horníků z Mostu z dolu M. J. Husi.“
- Rok 1958: „Husovy oslavy byly letos celostátní manifestací. Byl odhalen Husův pomník od mistra Lidického. Účast byla velká i při nepříznivém počasí. Účastnil se vládní činitel min. spravedlnosti Dr. V. Škoda a deputace horníků z Mostu.“
- V roce 1959 „O Husových oslavách bylo slavnostně předáno nové sportoviště tělocvičné jednotě Slavoj k užívání, a to zásluhou místních občanů, kteří odpracovali mnoho brigádnických hodin.“¹⁹⁴
- Hlavním úkolem roku 1965 byla důstojná vzpomínka 550. výročí upálení Mistra Jana Husa. Připravovalo se celé město. „Aby vzhled města byl k blížícím se Husovým oslavám pěkný a působil na návštěvníky dobrým dojmem, bylo třeba opravit a upravit domy s okolím. Všichni občané, až na čp. 105, zkrášlili své domy, brigádami opraveno okolí, parky.“¹⁹⁵

¹⁹⁴ A. Čapková, Kronika Mateřské školy v Husinci od r. 1948, s. 6, 11, 14, 18, 21, 25, 30 a 34–35.

¹⁹⁵ SOkA PT, Pam. kniha města Husince 1950–1974, s. 111.

„Výbor pro Husovy oslavy, jmenovaný MNV již v min. roce, snažil se ze všech svých sil, aby celostátní vzpomínkové výročí výr. upálení Mistra Jana Husa – vyznělo co nejdůstojněji. Všech prací a příprav se velmi dobře zhostil a všichni členové byli odměněni knihou s věnováním a pamětní 10 Kč mincí.

V rámci Husových oslav byly uspořádány dvě přednášky prof. dr. Kroupy z Tábora. Úpravu muzea v Hus. domku provedli pracovníci muzea z Tábora a Č. Budějovic pod záštitou min. školství a KNV.

Min. školství a kultury dalo vytisknout a rozeslat 15.000 kusů předběžných a 1.500 kusů programových plakátů. Zaslána výzva k účasti na oslavách všem husineckým rodákům. Poštovní úřad v Českých Budějovicích razítkoval dopisy příležitostným razítkem „Navštivte Husovy oslavy v Husinci“. Ministerstvo spojů vydalo k významnému jubileu pamětní poštovní známky a ministerstvo financí pamětní 10 Kč mince a medaile. Odznaky prodávaly prodejny Jednoty.

Ministr kultury Dr. Čestmír Císař¹⁹⁶ se zúčastnil také bohoslužby Církve československé husitské.

Program Husových oslav

5. července: Pietní vzpomínková slavnost ve 20 hod. Promluvil s. doc. Machovec z Prahy. Vojenská hudba z Písku zahrála husitský chorál „Kdož sú boží bojovníci“. Zapálena hranice a vojáci stříleli rakety.

7. července filmové představení Jiráskovy hry Temno.

10. července bylo sportovní odpoledne. Svazarm zklamal.

11. července byl průvod ze Zářek k Husovu domku. U pomníku byla položena kytičky. Slavnostní projev měl min. školství s. dr. Čestmír Císař. Odpoledne sehrálo

¹⁹⁶ Čestmír Císař (1920 – 2013 Praha) byl český a československý politik Komunistické strany Československa, ministr školství vlády ČSSR, poúnorový poslanec Národního shromáždění ČSSR, diplomat, předseda České národní rady a poslanec Sněmovny národů Federálního shromáždění na přelomu 60. a 70. let. Byl výraznou postavou reformního hnutí během pražského jara. Za normalizace byl politicky pronásledován. V 80. letech byl aktivní v opozičním hnutí reformních komunistů Obroda.

Jihočeské divadlo div. hru od J. K. Tyla ‚Jan Hus‘ a to v přírodě za Šebelů rybníkem, kde pro toto divadlo upraveno hlediště na stráni pro 1.200 osob – a bylo úplně obsazeno. Hra byla velmi dobře nacvičena a líbila se.

Od 4. do 11. července byla pořádána v ZDŠ výstava obrazů ak. malířů Jos. Krejsy a C. Chramosty, husinec. rodáků a výstava výrobků místních závodů. Na oslavách bylo 4.500 návštěvníků, z toho 120 horníků s hudbou a 1.200 příslušníků čsl. církve. Raj a Jednota se dobře zhostily zásobování.“¹⁹⁷

Další větší oslavy se chystaly na 600. výročí (domnělého) narození Mistra Jana Husa v roce 1969. Prostranství před Husovým domkem bylo vydlážděno.¹⁹⁸ Byly objednány odznaky (návrh B. Paclík) a vydány brožury o Husinci (NEČAS, Jaroslav; STARÝ, Václav. *Mistr Jan Hus a Husinec*. Praha: Svěpomoc, 1969.).¹⁹⁹

O rok později, v roce 1970, vystoupil Státní soubor písní a tanců v přírodním amfiteátru s návštěvností 850 lidí. Po ukončení hlavního programu následovala lidová zábava s účastí 700 lidí. Tancem byla porušena tradice. Doposud se 6. července, v den výročí mučednické smrti Mistra Jana Husa, netančilo. V předvečer vystoupili herci Lipský a Homola. Večer byl zakončen ohňostrojem.²⁰⁰ V roce 1970 se Husinec účastnil štafety k 550. výročí založení města Tábora. Štafeta do Tábora vezla poselství z Husince a schránku s prstí z Husova rodného domku. Na samotném zhotovení schránky z javorového dřeva (ve tvaru knihy a umělecky zdobenou řezbou s námětem M. J. Husa a letopočty výročí narození M. J. Husa a založení Tábora) se podíleli František Havlíček řezbářskou prací a truhláři z Lišovského nábytku.²⁰¹

Až do roku 1975 měly Husovy oslavy místní charakter. V tomto roce byl bohatý program Husových oslav zahájen 3. června koncertem Pěveckého souboru jihočeských

¹⁹⁷ SOkA PT, Pam. kniha města Husince 1950–1974, s. 113–114.

¹⁹⁸ tamtéž, s. 139.

¹⁹⁹ tamtéž, s. 135.

²⁰⁰ tamtéž, s. 140.

²⁰¹ SOkA PT, Pam. kniha města Husince 1950–1974, s. 144.

učitelek z Prachatic za účasti národního umělce Eduarda Hakena,²⁰² třemi divadelními představeními, koncertem souboru „Dolce – miseria“ v historických krojích se starobylými nástroji, výstavou husineckých rodáků – akademických malířů a grafiků Josefa Krejsy, Cyrila Chramosty²⁰³ a Václava Hrabý.²⁰⁴ Na Husovy oslavy přijelo 96 hostů ze Slovenska (z obcí Víglash a Topolčianky) a delegace z Tábora. Uskutečnil se mezinárodní turnaj v kopané, ve kterém Husinec zvítězil. Hlavním řečníkem byl náměstek ministra kultury ČSR RSDr. V. Kovařík. „Odpoledne shlédlo 1.050 občanů pořad Vycpálkova souboru písní a tanců a pořad dechovky Karla Vacka. Večer byl uzavřen lidovou veselicí za účasti 500 osob v kulturním domě. V poměrně krátkém období Husových oslav navštívilo jednotlivé akce více než 9.300 osob; oslavy připomněly návštěvníkům i našim občanům význam a odkaz M. J. Husa pro současné období a byly důstojným závěrem 1. pololetí jubilejního roku.“²⁰⁵

V dalších letech byly oslavy opět skromnější. V roce 1976 bylo u Husova domku 750 shromážděných. O dva roky později na akcích spojených s Husovými oslavami (od 14. června do 9. července) se zúčastnilo kolem 7.000 osob.²⁰⁶

„Úvodem do Letních slavností v roce 1980 byly oblíbené Straussovy melodie. 15. června byla otevřena výstava zaslouž. umělce akad. malíře Cyrila Chramosty, která obsahovala 99 obrazů pod názvem ‚To je můj revír‘. V kulturním programu vystoupil soubor Libín. Přeplněná tělocvična ZDŠ dokazovala oblíbenost našeho mistra (2.000 účastníků). 19. června se občané pobavili veselým divadelním představením. 5. července probíhal tradiční fotbalový turnaj o pohár MNV. Téhož dne se konal lampiónový průvod z hřiště Slavoje k Husovu domku, na kterém se shromáždilo skoro tisíc přítomných. K nim promluvil dr. B. Janoušek z PF z Českých Budějovic. Vyvrcholením byl krásný a velký ohňostroj, jaký Husinec ještě neviděl. Pěkný letní večer letos umožnil uspořádat koncert

²⁰² Eduard Haken (1910–1996) byl český operní pěvec – basista, od srpna roku 1941 dlouholetý člen opery Národního divadla v Praze.

²⁰³ Cyril Chramosta (1908–1990) byl český malíř, grafik a stavitel.

²⁰⁴ Václav Hraba (1938 – dosud) je český malíř a grafik.

²⁰⁵ SOkA PT, Pamětní kniha Husince 1974–1982, s. 24–26.

²⁰⁶ tamtéž, s. 153–154.

v zahradě Husova rodného domku. Zde bylo kouzelné prostředí pod osvětlenými stromy. Koncert byl opravdu nejkrásnějším úvodem k Okresní mírové slavnosti v Husinci, která se konala spolu s oslavou Mezinárodního družstevního dne k 565. výročí upálení Mistra Jana Husa.

Dopoledne si hosté poslechli koncert Lesanky pod lípou na náměstí. V kulturním domě se děti pobavily divadelním představením. Ve 13 hod. procházel slavnostně vyzdobeným Husincem mohutný barevný průvod na Ostrovec. Zde se shromáždilo přes 3.000 lidí. Vyslechlo slavnostní projev ministra školství dr. Milana Vondrušky.²⁰⁷ Slavnost pokračovala kulturním programem. Účinkoval Karel Zich se skupinou Flop a dechová hudba pražského kulturního střediska. Módní přehlídkou byla uzavřena kulturní část odpoledne. Spotřební družstvo Jednota uspořádalo ‚velký jarmark‘. Účastníci mohli pak bohaté a rušné odpoledne spokojeně zakončit návštěvou taneční veselice na parketu v parku.²⁰⁸

„Podle návrhu B. Paclíka byly zhotoveny odznaky 1415–1980 v režii MNV.“²⁰⁹

V následujících letech vystupovaly na Husových oslavách přední českoslovenští umělci. V roce 1981 to byl orchestr ÚST vedený M. Krebsem s oblíbenými zpěváky: Marií Rotrovou s Plameňáky, Jiřím Štědrněm, Pavlem Liškou, Boženou Ulrichovou a Marcelou Královou. Celý pořad kulturního programu i následující módní přehlídku SD Jednoty uváděla televizní hlasatelka Jana Fořtová. O rok později vystoupil orchestr Václava Hybše s jeho sólisty a hosty: zasl. um. Evou Pilarovou, Milanem Drobným a Pavlem Bartoněm. Pořad uváděl hlasatel ČST Miloš Frýba. Malou módní přehlídku provázela hlasatelka ČST René Nachtigalová.²¹⁰

²⁰⁷ Milan Vondruška (1925 – dosud) byl český a československý politik KSČ, za normalizace ministr školství České socialistické republiky a poslanec České národní rady.

²⁰⁸ SOkA PT, Pamětní kniha Husince 1974–1982, s. 265–266.

²⁰⁹ tamtéž, s. 276.

²¹⁰ tamtéž, s. 391–393.

6.7. Po roce 1989

První Husovy oslavy po roce 1989 se konaly hned následujícího roku. „Letošní Husovy (1990) oslavy měly zcela jiný ráz než v minulosti. Již při přípravě bylo jasně stanoveno, že se upouští od tzv. „mírových oslav“ a že se Husinec vrací k původním tradičním Husovým oslavám.

Husovy oslavy zahájila malá výstavka z díla husineckého rodáka, malíře a grafika Josefa Krejsy... Pietní vzpomínková slavnost k uctění památky M. J. Husa byla uspořádána ve čtvrtek 5. 7. 1990 od 19 hodin v sále kult. domu. V komponovaném pásmu o Husovi vystoupil mužský pěvecký sbor Církve bratrské z Prahy pod vedením sbormistra Ing. Bohumíra Touška. Osobnost Husa zhodnotil PhDr. Miloslav Košťál.²¹¹ Ve 21 hodin večer za hustého deště vyšel ze Zářek lampionový průvod. Při zastávce u pomníku M. J. Husa na náměstí položili p. Tesárek a Klesner věnec ozdobený trikolorou. Potom se průvod odebral k Památníku, kde po dozpívání písně ‚Znáš onu zem...‘ (sbor Přátelství) a dvou písní mužského pěveckého sboru církve bratrské vystoupil zasloužilý umělec Josef Vinklář. Četl z dopisu Mistra Jana před smrti Slavnostní projev přednesl PhDr. Miloslav Košťál. Na závěr byla oběma sbory společně zazpívána píseň ‚Hranice vzplála‘. Na návrší vzplál oheň a vojáci prachatické posádky odpálili ohňostroj. Celý večerní pořad sledovalo na tisíc shromážděných lidí bez ohledu na hustý déšť. Noční koncert – mužský pěvecký sbor a strunné duo – musel být pro nepříznivé počasí přeložen do modlitebny církve bratrské. Koncert vyslechlo asi 180 návštěvníků.“²¹²

Hlavní oslava se uskutečnila v pátek 6. července 1990 na náměstí. Oslavu zahájil moderátor Jiří Hagara. Po zazpívání úvodní písně proběhla na tribuně ekumenická bohoslužba za účasti zástupců Církve bratrské, Církve československé husitské a Českobratrské církve evangelické, kterou vedl ThDr. Josef Hromádka.²¹³ Po chorálu ‚Ktož sú boží bojovníci‘ a dalších sedmi písní přednesených sborem Přátelství zahájila hlavní

²¹¹ Miloslav Košťál (1925 – 2018) byl historik a archivář, kazatel Církve bratrské.

²¹² Pamětní kniha města Husince 1982–1994 (pátá kronika) s. 247– 249.

²¹³ Josef Hromádka (1936 – dosud) je český evangelický farář. V letech 1987 až 1990 působil jako synodní senior Českobratrské církve evangelické. V letech 1989–1990 byl jedním z místopředsedů vlády národního porozumění.

oslavu svým projevem PhDr. Jana Nechutová²¹⁴ z Masarykovy univerzity v Brně, která přehodnotila osobnost Mistra Jana Husa. Poté vystoupil se zajímavým projevem předseda vlády České republiky JUDr. Petr Pithart. V delegaci byli kromě něho ještě ministryně obchodu Vlasta Štěpová, ministr životního prostředí Bedřich Voldán, poslanec ČNR Karel Pecháček, zástupci okresu, kraje a další hosté. Závěrem slavnosti zazněla hymna ČSFR, zazpívána oběma sbory a ostatními účastníky slavnosti.

„Během poledne se na náměstí střídaly dechové hudby Lesanka a Babouci. Odpolední pořad se přenesl na Ostrovec, kde v pestrém sledu účinkovali přední zpěváci, skupiny hudební i historického šermu. Večer se konala taneční zábava v sále kulturního domu. Po celý den byly v provozu stánky pouze s občerstvením, navíc na Ostrovci pro děti bylo 8 atrakcí LIZ. Je škoda, že letošní oslavy byly provázeny takovou nepřízní počasí, i když účast na nich byla poměrně pěkná – kolem 3–4 tisíc lidí.“²¹⁵

V následujících letech se Husových oslav zúčastnila řada významných politiků a osobností. V roce 1991 – ministr financí Václav Klaus; 1993 – předseda poslanecké sněmovny Parlamentu ČR Milan Uhde; 1994 – ministr zdravotnictví Dr. Luděk Rubáš; 1995 – prezident Václav Havel; 1996 – kardinál Miloslav Vlk a ministr školství, mládeže a tělovýchovy Ing. Ivan Pilip; 1999 – místopředseda senátu Petr Pithart. V roce 2004 se Husových oslav zúčastnil kardinál Vlk. O rok později, v roce 2005 byl na Husových oslavách přítomen prezident Václav Klaus.

V roce 2005 byl z Husových oslav zaslán papeži Benediktu XVI. dopis tohoto znění: „Vážený bratře v Kristu, svatý Otče, na místě, kde se narodil Jan Hus, muž dobře známý celému světu i církvi Kristově, Vás prosíme, abyste laskavě přijal výraz naší úcty a prosíme, abyste se zasadil o to, aby byla dokončena věc, započatá Vaším předchůdcem papežem Janem Pavlem II., aby tak Jan Hus, který křesťanům býval zdrojem bolestných rozporů, stal se pramenem smíření pro nás, menšinu v dnešním světě, vyznavače Krista, ježž stejnou měrou ctil jak Jan Hus, tak jeho žalobci. Dáno v Husinci L. P. 2005, den po svátku svatých Cyrila a Metoděje.

²¹⁴ Prof. PhDr. Jana Nechutová, CSc. (1936 – dosud) je česká filoložka, překladatelka a vysokoškolská pedagožka.

²¹⁵ Pamětní kniha města Husince 1982–1994 (pátá kronika) s. 247– 249.

Účastníci ekumenické bohoslužby před Husovým rodným domkem v Husinci 6. července 2005: Ludvík Friedberger, starosta Husince; Martin Grohman, kazatel Církve bratrské v Husinci; PhDr. ThLic. František J. Holeček, O. M., Husovská komise ČBK a ERC, ThDr. Pavel Černý, Th.D., předseda Ekumenické rady církví v ČR.²¹⁶

6.8. Současnost

V roce 2015 bylo při příležitosti jubilejního 600. výročí mučednické smrti Mistra Jana Husa dne 30. května slavnostně otevřeno Centrum Mistra Jana Husa. V tom samém roce proběhly opět Husovy oslavy za účasti mnoha významných osobností politického, akademického i společenského života a za velkého zájmu médií.

V roce 2018 se předvečer výročí Husovy smrti konal opět slavnostní průvod přibližně 400 lidí, který skončil na zahradě Husova domku. Zde účastníky z pódia přivítala starostka Husince paní Ludmila Pánková. Poté připoměl Husův odkaz emeritní předseda Ekumenické rady církví v ČR ThDr. Pavel Černý Th.D. Následovalo čtení z Listů Mistra Jana Husa z Kostnice. Pódium bylo naaranžováno jako Husovo vězení se stolem, křeslem a stojanem na pochodeň a celé čtení bylo koncipováno jako malé představení. Nejdříve jsem jako zástupce Církve československé husitské uvedl diváky do historického kontextu a přiblížil okamžiky, které těsně předcházely uvěznění Mistra Jana Husa. Z tohoto „kostnického vězení“ pak v dobovém kostýmu „psal dopisy“ Vladimír Javorský, filmový představitel Jana Husa. Na samotné výročí Husovy mučednické smrti proběhl bohatý kulturní program, přičemž hlavní pódium bylo na zahradě Husova domku. Večer se v Husově kapli konala bohoslužba Církve československé husitské, kterou sloužil kpt. Mgr. Michal Balek – vojenský kaplan 25. protiletadlového raketového pluku Strakonice a duchovní Církve československé husitské. Bohoslužby se zúčastnila starostka města Ludmila Pánková, zástupkyně Kongregace Milosrdných sester sv. Karla Boromejského sestry Angelika a Nazareta a další zástupci města a církve. Oslavy byly zakončeny večerním koncertem Jihočeské filharmonie.

²¹⁶ Dopis, zaslaný papeži Benediktu XVI. z ekumenické bohoslužby při výročí 590. výročí úmrtí M. J. Husa

Husovy oslavy se až do dnešních dnů konají pravidelně a jejich součástí je také ekumenická bohoslužba, která se koná v modlitebně Církve bratrské. Bohoslužeb se pravidelně zúčastňují zástupci církví působících v Husinci: Církev bratrská, Římskokatolická církev a Církev československá husitská.

6.9. Chronologický přehled známých osobností na Husových oslavách

1869	Dr. Karel Sladkovský
1945	gen. Ludvík Svoboda; ministr Alois Neumann; Dr. Plojhar
1946	ministr školství prof. Zdeněk Nejedlý
1947	ministr školství Jaroslav Stránský
1948	Emil Halfar
1949	místopředseda vlády Zdeněk Fierlinger, ministr pošt Alois Neumann
1950	ministr národní obrany gen. Ludvík Svoboda
1951	ministr pošt Alois Neumann
1952	ministr sociální péče Jaroslav Havelka
1953	náměstek předsedy vlády Oldřich Beran
1954	generál Jaroslav Kučera
1955	poslanec nár. shromáždění František Bubník
1956	primátor hlavního města Prahy Svoboda
1958	ministr spravedlnosti Dr. Václav Škoda
1959	ministr spojů Alois Neumann
1960	poslanec nár. shromáždění František Bubník
1961	poslanec nár. shromáždění František Bubník
1965	ministr školství a kultury Čestmír Císař
1969	náměstek min. školství ing. Hendrych akademik Macek, ředitel historického ústavu ČSAV
1975	RSDr. Vlastimil Kovařík, náměstek ministra kultury
1980	ministr školství doc. Milan Vondruška
1981	místopředseda Federálního shromáždění prof. JUDr. Dalibor Hanes DSc.

1985	nám. ministra kultury ČSR Jaroslav Beránek
1986	místopředseda ÚV NF ČSSR Tomáš Trávníček
1990	předseda vlády Petr Pithart
1991	ministr financí Václav Klaus; J. M. Lochman z Basileje prof. A. R. Kantůrková spisovatelka
1993	předseda poslanecké sněmovny Parlamentu ČR Milan Uhde
1994	ministr zdravotnictví Dr. Luděk Rubáš profesor evangelické bohoslovecké fakulty Univerzity Karlovy Josef Smolík
1995	prezident Václav Havel
1996	kardinál Miloslav Vlk ministr školství, mládeže a tělovýchovy Ing. Ivan Pilip
1999	místopředseda senátu Petr Pithart
2004	kardinál Miloslav Vlk
2005	prezident Václav Klaus ThDr. Pavel Černý Th.D. předseda Ekumenické rady církví v ČR
2010	Eva Zadražilová, náměstkyně synodního kurátora CČE ThDr. Tomáš Butta ThD. patriarcha Církve československé husitské Ing. Daniel Fajfr, M.Th., Předseda Rady Církve bratrské
2011	Bc. David Novák, M.Th., člen Rady Církve bratrské
2012	Ing. Petr Raus, místopředseda Rady Církve bratrské
2013	PharmDr. et Mgr. Samuel Jindra, kazatel Církve bratrské
2015	Karel Kratochvíle, senátor ThDr. Pavel Černý Th.D. emeritní předseda Ekumenické rady církví v ČR ThDr. Tomáš Butta ThD. patriarcha Církve československé husitské
2016	Karel Kratochvíle, senátor ThDr. Tomáš Butta ThD. patriarcha Církve československé husitské
2017	ThDr. Tomáš Butta ThD. patriarcha CČSH
2018	ThDr. Pavel Černý Th.D. emeritní předseda Ekumenické rady církví v ČR ThDr. Tomáš Butta ThD. patriarcha CČSH

7. Husovy kaple

První svatostánky zasvěcené Mistru Janu Husovi vznikají již na sklonku 15. století, přičemž nejstarší z nich byla postavená v Hradci Králové. Ve větší míře však vznikají až ve druhé polovině 16. století.

V jižních Čechách ale z tohoto období nejsou známy Husovy kaple. Ty zde vznikají až začátkem 20. století jako modlitebny protestantských a evangelikálních církví.

7.1. Bernartice

Husova kaple v Bernarticích byla postavena roku 1927 jako modlitebna Metodistické církve za příspěvky krajanů z Ameriky. Základní kámen byl položen roku 1925 a podle kroniky byla do základů uložena Kralická bible, Komenského Labyrint světa a dobové mince. Stavba stála přibližně 150 000 tehdejších korun.

Od 90. let minulého století vlastní objekt obec. Kaple byla dlouhá léta nevyužívána a začala chátrat.

7.2. České Budějovice

Mezi další sakrální stavby v Jižních Čechách zasvěcený Mistru Janu Husovi patří Husův sbor Církve československé husitské. Byl postaven v roce 1924 podle projektu pražských architektů Bártla a Šaška ve stylu moderní trojlodní baziliky místním stavitelem Taverným. Interiér navrhoval František Bílek.²¹⁷ Ke slavnostnímu otevření Husova sboru došlo 28. září 1924 za přítomnosti patriarchy Církve československé husitské Karla Farského, Františka Bílka a starosty Českých Budějovic Krále.

Husovská tradice se v tomto českobudějovickém sboru objevuje hned několikrát. V nadživotní velikosti jsou v interiéru umístěny dvě třímetrové kamenné sochy: Mistra Jana Husa a Petra Chelčického.

První nese název „Strom bleskem zasažený, který po věky shořel“. Název díla je vzat z Bílkova nápisu ve spodní části sochy Jana Husa. Postava vystupuje z puklého, bleskem zasaženého a věčně hořícího kmene stromu a po vertikále míří vzhůru až k Bohu.

²¹⁷ viz samostatná kapitola

Výraz obličejů v duchovním vytržení svědčí o sochařově touze vyjádřit velikost zápasu těch, kteří hledají Boží pravdu.²¹⁸

Název druhé je „Petr Chelčický proti řádům a úředníkům“. Tento název díla je vytesán do paty sochy, která je pojata zcela realisticky. Jihočeský zeman v pokleku, v prostém přepásaném selském šatě, drží ve zdvižené pravé ruce v odhodlaném gestu brk. Druhá ruka je pod rozevřenou knihou, což naznačuje, že kniha knih je zdrojem jeho vážného rozmyšlení nad pokleslou církví a společností.²¹⁹

Kromě dvou zmiňovaných postav v nadživotní velikosti jsou v interiéru i menší výtvarná díla odkazující k husovské tradici. Zmíním dvě plakety. První se jmenuje Jan Hus. Na malé, zhruba obdélníkové plaketě zpodobnil Bílek svou představu tváře českého reformátora. Bílkovým rukopisem je nahoře na plaketě napsáno MISTR JAN. Druhou plaketou je Jan Žižka. Plaketa je obdélníkového tvaru, rohy jsou zaobleny. Nahoře je Bílkovým písmem označení JANU Z KALICHA.²²⁰

Je nesporné, že se Husova kaple Církve československé husitské v Českých Budějovicích hlásí k husovské tradici nejenom názvem, ale i celkovým pojetím tohoto sakrálního prostoru.

7.3. Husinec

Při rekonstrukci rodného domu Mistra Jana Husa v Husinci byla v těsné blízkosti Husovy rodné světničky, nejpamátnejšího místa areálu Centra Mistra Jana Husa, vybudována Husova kaple. Vyjadřuje spirituální rozměr této osobnosti, projevující se modlitbou i duchovní písní. Autorem architektonického a výtvarného řešení Husovy kaple byl akad. architekt Petr Fuchs.

Kaple představuje Husovu víru a zbožnost (spiritualitu), neboť Hus byl věřícím křesťanem, který žil duchovním, modlitebním a svátostným životem. Na pulpitu je

²¹⁸ BÍLEK, František. František Bílek v Církvi československé husitské. Praha: Ústřední rada Církve československé husitské, 2000. s. 18

²¹⁹ tamtéž s. 23

²²⁰ tamtéž s. 24

umístěna Bible, která byla pro Husa zdrojem myšlení a rozhodování z víry. Nejčastěji je Hus v umění zpodobňován s Biblí v ruce.²²¹

Ve zdi s využitím výklenku je prostor pro ukládání bohoslužebných předmětů. Uzavíratelná dvířka jsou inspirována utrakvistickým sanktuárium. Z čelní strany je na dvířkách (v zavřeném stavu) zobrazen kalich s hostií, stejně jako byl kalich spojován s Mistrem Janem Husem, neboť Hus po počátečním zdrženlivějším postoji schválil podávání z kalicha pod obojí způsobou laikům, které bylo zavedeno v Čechách roku 1414 Mistrem Jakoubkem ze Stříbra. Kalich se stal symbolem husitství a české reformace. Na vnitřní straně dvířek (v otevřeném stavu) je vyobrazením dvou archandělů, Michaela a Gabriela, přičemž jeden z nich je v červeném, druhý ve žlutém hávu.

Husovi se připisují některé duchovní písně, které skládal nebo upravoval ve snaze podporovat v hojné míře zpěv lidu. Jedna z těchto Husovi připisovaných písní „Jezu Kriste, štědrý kněže“ je vyobrazena na zdi, obdobně jako je tomu v Betlémské kapli. Na dřevěné polici v zadní části se nachází sbírka zpěvníků, ve kterých jsou zařazeny i písně připisované Husovi.

Jde o součást expozice a zároveň o funkční liturgický prostor s ekumenickým využitím. Místnost je pro návštěvníky Centra Mistra Jana Husa k dispozici pro zastavení, rozjímání a poslech ukázek duchovní hudby. Zároveň umožňuje skupinám věřících přijít k pobožnostem, případně příležitostným bohoslužbám. Kaple je při různých akcích využívána Církví československou husitskou. Husovu kapli vysvětil patriarcha Církve československé husitské Tomáš Butta za účasti zástupců města i církve.

²²¹ BUTTA, Tomáš, Pavel ČERNÝ, Bohdan KAŇÁK, Jan Blahoslav LÁŠEK, Jaroslav ŠEBEK a Martin WERNISCH. Centrum Mistra Jana Husa v Husinci: historie – obnova – odkaz. Praha: Církev československá husitská, 2017. Blahoslav (Církev československá husitská). ISBN 978-80-7000-125-7.

8. Husovy lípy

S Husitskou tradicí se často spojují stromy, spjaté (ať již podle pověsti nebo historických záznamů) s činností mistra Jana Husa. Pod některými údajně kázal, jiné byly vysazeny na jeho počest. Jde nejčastěji o lípy, což je patrně díky vnímání lípy jako českého národního stromu. V Jižních Čechách je hned několik míst spojovaných s kázáním Mistra Jana Husa „pod širým nebem“. Jiné Husovy lípy byly zasazeny jako pamětní stromy při příležitosti různých výročí nebo významných dnů. Na popisovaném území se nachází hned několik Husových lip.

8.1. Chlístov

Husova lípa v Chlístově je živé torzo lípy velkolisté, která je díky kombinaci svého věku, mohutnosti a údajné souvislosti s Janem Husem považována za jeden z nejvýznamnějších památných stromů jižních Čech. Strom roste při severní hranici CHKO Šumava.

název	Husova lípa v Chlístově
věk	750 let
výška	18 m (1995), 8 m (po vichřici v roce 1995)
obvod	957 cm (1995)
souřadnice	49°1'3.31"N, 13°54'48.78"E

Podle pověsti pod lípou roku 1414 kázal Mistr Jan Hus. Při kázání seděli posluchači i v koruně mohutného stromu: „Dle místního podání v r. 1414 pod ní kázával Mistr Jan Hus, od čehož asi název její. Již prý tehdy byla tato lípa tak mohutná, že na větvích jejích sedávalo mnoho posluchačů, žádostivých slova pravdy.“²²²

Tato pověst by se teoreticky mohla zakládat na pravdě, pokud bychom brali v potaz odhadované stáří 750 let. V době, kdy měl pod lípou kázat Mistr Jan Hus, by tak byla přes 150 let stará a mohla by tolik posluchačů unést.

²²² CHADT-ŠEVĚTÍNSKÝ, Jan Evangelista. Pověsti a dohady o starých a památných stromech v Čechách, na Moravě a ve Slezsku.. Český lid. 1908, roč. XVII, s. 395.

Také se vypráví, že si na lípu dělal zálsuk místní chalupník. Chtěl ji porazit a vydělat si prodejem dřeva. Než stihl svůj plán zrealizovat, odkoupil od něj místní loučku i s lípou sedlák Fiedler, který tím strom zachránil.

V roce 1898 byla část pozemku s lípou věnována klubu českých turistů. Ke stromu vede chodníček, vedle kterého je umístěna informanční tabule.

Původně byla lípa mohutný strom s široce rozvětvenou korunou a dutým kmenem. Otvory do dutiny byly zastřešené a větve stažené. Roku 1995 ale poryv větru připravil strom o korunu. Po následném ošetření lípa zmladila a vytvořila korunu novou. Ta je velice pravidelná, ale oproti kmenu působí decentrovaně.

8.2. Sudslavice

Další z Husových lip se nachází v Prachatickém okrese nedaleko města Vimperka. Je nejmohutnější lípou jižních Čech. Tento památný strom roste u mlýna Vanických (č. 392) na okraji osady Sudslavice v přírodní rezervaci Opolenec.

název	Sudslavická lípa, Husova lípa u Sudslavic
věk	600 let
výška	26 m (1981), 26 m (1995), 30 m
obvod	1180 cm
sanace	1971, jaro 2011
souřadnice	49°5'13.746"N, 13°47'41.356"E

V souvislosti se Sudslavickou lípou můžeme narazit na zmínky o pověstech, podle kterých pod lípou kázal mistr Jan Hus²²³ nebo tábořil Jan Žižka. Konkrétní znění pověstí ale uváděno není. Lípa prý dříve byla známější pod názvem Husova nebo Husitská.

8.3. Vlásenice

Holubova lípa (také nazývána jako Vlásenická lípa nebo Husova lípa) je nejmohutnějším a nejstarším památným stromem na Táborsku. Lípa byla pojmenována po

²²³ Pamatnestromy.cz :: Úvod. *Pamatnestromy.cz* :: Úvod [online]. Dostupné z: <http://pamatnestromy.cz>

po majiteli blízkého statku, panu Holubovi. V období první světové války fungovala lípa jako tajný sklad obilí.

název	Holubova lípa, Vlásenická lípa nebo Husova lípa
věk	500 – 600 let
výška	24 m
obvod	872 cm
sanace	2000
souřadnice	49°27'57.734"N, 14°34'4.374"E

K tomuto stromu se v souvislosti s Mistrem Janem Husem tradují dvě pověsti. Podle první lípy vysadili k příležitosti upálení mistra Jana Husa roku 1415. Druhá zase tvrdí, že pod touto lípou kázal Mistr Jan Hus. Názory odborníků na tyto pověsti se velmi různí.

8.4. Husinec

V Husově rodišti se s odkazem Mistra Jana Husa spojují hned tři lípy. V roce 1911 byly před domek Mistra Jana Husa, ze strany z ulice, zasazeny spolkem Pošumavan dvě.

V zahradě Husova rodného domku byla při příležitosti 600. výročí mučednické smrti Mistra Jana Husa zasazena další Husova lípa. Samotné zasazení proběhlo již 28. května 2015 členy občanského sdružení Svornost a Církve československé husitské. Následně byla lípa za přítomnosti vládní delegace, v čele s premiérem České republiky Bohuslavem Sobotkou, při příležitosti slavnostního otevření Centra Mistra Jana Husa v sobotu 30. května 2015 odhalena a symbolicky zalita.

8.5. Kozí hrádek

Na Kozím hrádku, v útočišti Mistra Jana Husa v době jeho vynuceného exilu v letech 1413 a 1414, byla při příležitosti 600. výročí mučednické smrti Mistra Jana Husa vysazena dne 27. září vysazena pamětní lípa.

K výsadbě nebyla použita obyčejná lípa, ale potomek žijícího památného stromu – Klokočovské lípy z Železných hor v okrese Havlíčkův Brod, která je jedním z nejstarších

památných stromů v České republice. Ta je také nazývána královskou Karlovou lípou, protože podle pověsti sloužila jako směrník na obchodní stezce pro poutníky a jezdce a ve 14. století již byla pěkným stromem, v jehož stínu se údajně zastavil a se svou družinou odpočinul král Karel IV.

8.6. Tábor

V husitském městě Tábor, byla při příležitosti 600. výročí upálení Mistra Jana Husa vysazena dne 6. července 2015 v zahradě Sboru Církve bratrské pamětní Husova lípa. Lípa se nachází na křižovatce u Kotnova před Bechyňskou bránou.

Na stejném místě byla Husova lípa zasazena již v roce 500. výročí mučednické smrti Mistra Jana Husa, ale v průběhu následujících desetiletí strom zanikl a ztratilo se i povědomí o jeho existenci. Po sto letech byl proto pamětní strom obnoven jako symbol stále aktuálního odkazu kostnického mučedníka.

Iniciátorem akce bylo Husitské muzeum v Táboře, pořadatelem tábořský sbor Církve bratrské. Lípu slavnostně zalil starosta města Tábora Jiří Fišer.

8.7. Písek

Další pamětní Husova lípa byla vysazena v husitském městě Písek dne 29. září 2015. Lípa se nachází u Husova kamene, usazeného 6. července téhož roku na Husově náměstí v Písku.

Lípu slavnostně společně zalili radní Jihočeského kraje Tomeš Vytiska a starostka města Písku Eva Vanžurová. Akce proběhla za účasti dalších zástupců města, Církve československé husitské a Společnosti pro dobré soužití.

8.8. Cyklopout' Kostnice – Husinec se zalitím Husových lip

Ve dnech 26. – 29. září 2015 proběhla doplňková akce k Husovým oslavám při příležitosti 600. výročí mučednické smrti Mistra Jana Husa. Šlo o cyklopout' formou štafetové jízdy z Kostnice do jihočeských husitských měst, které se zúčastnili tři cyklisté a dvě doprovodné osoby. Trasu dlouhou 708 km zdolali cyklisté za 30 hodin při průměrné rychlosti 23,6 km/h.

Štafeta předala pozdravné poselství na radnicích v Kostnici, Deggendorfu, Husinci a Táboře a nabrala vodu z řek Rýna, Dunaje, Blanice, Vltavy, Lužnice a Kozského Potoka k zalití Husových lip.

Program cyklopoutě:

- Kostnice
 - návštěva muzea Mistra Jana Husa v Kostnici
 - předání zdravice muzea v Husinci, Táboře a Písku
 - pieta u Husova kamene – místě upálení Jana Husa a Jeronýma Pražského
 - nabrání vody z Rýna
- Deggendorf – předání zdravice
- Husinec
 - pieta v Centru Mistra Jana Husa
 - zalití Husovy lípy vodou z Rýna
 - pieta u sochy na Prokopově náměstí
- Písek
 - slavnostní příjezd účastníků cyklopoutě
 - pieta u Husova kamene
 - předání zdravice z Kostnice a Deggendorfu
 - výsadba a zalití Husovy lípy vodou z Rýna
- Tábor
 - ukončení cyklopoutě
 - předání zdravice z Kostnice a Deggendorfu
 - pieta u památníku Mistra Jana Husa v parku u nádraží
 - zalití Husovy lípy vodou z Rýna

Akce byla zaštitěna poslankyní Parlamentu České republiky Radkou Maxovou, členem Rady Jihočeského kraje Tomešem Vytiskou a starostkou města Písku Evou Vanžurovou.

9. Socha Mistra Jana Husa v Husinci

Dominantou husineckého Prokopova náměstí je bronzová plastika v nadživotní velikosti „Jan Hus s Písmem“ od Karla Lidického,²²⁴ která byla osazena roku 1958. Je totožná se sochou Mistra Jana Husa umístěnou v pražském Karolinu.

Velikost sochy je 260 cm s vlastním soklíkem rozm. 84,7 x 85 cm o výšce 13 cm a je umístěna na vysokém žulovém podstavci v zatravněné části náměstí. Zobrazuje stojícího mistra se vzpřímenou nepokořenou hlavou, s odhodlaným výrazem ve tváři. Hlava je zakryta biretem, zpod něhož splývají dozadu bohaté, dole zkadeřené vlasy, vpředu vyčuhuje malý pramínek. V levé paži s pokrčeným předloktím a přizvednutým palcem drží knihu, pravá ruka přizvednuta v odhodlaném gestu směřuje ke knize. Pravá noha je nakročena do strany, koleno se jasně rýsuje pod pláštěm, druhá noha není pod pláštěm viditelná. Oblečen je do jednoduše svisle zřaseného pláště sepnutého zpředu u krku a sahajícího až k botám, při pravé zadní straně cíp pláště jakoby ve větru vybočuje do strany, vzadu od krku visí hluboká kapuce. Kniha je v rozích zdobena kováním a převázána dvěma přezkami. Na pravé boční straně soklíku je vyraženo jméno zhotovitele K.LIDICKÝ a LIL ZUKOV 1958. Podstavec pod sochou je hranolový se zakulacenými hranami, vytesaný z leštěné černé žuly, půdorysného rozměru 104,5 x 104 cm o výšce 167 cm. V horní části přední strany je vytesán nápis MISTR JAN HUS, výška písma je 48 mm. Kolem odstavce je z žulových leštěných desek složena široká obruba sestávající z devíti kusů, též se zakulacenými vnějšími rohy, celkového půdorysného rozměru 316 x 316 cm, jež v přední straně je 18 cm nad přiléhajícím přístupovým chodníčkem. K soše vede chodníček dlážděný z malých žulových kostek do krajních obrubníků. Chodníček není součástí památkově chráněné sochy.²²⁵

²²⁴ Profesor Karel Lidický (1900–1976) byl český sochař, medailér a vysokoškolský pedagog. Jeho tvorba je charakteristická velkou monumentalitou, která vychází z novoklasicismu. V roce 1968 byl jmenován Národním umělcem.

²²⁵ Památkový katalog - 1000146437 - socha Mistra Jana Husa s podstavcem. *Památkový katalog* [online]. Dostupné z: <http://pamatkovykatalog.cz?element=18555726&action=element&presenter=ElementsResults>

Svým umístěním, charakterem, památkovou hodnotou a historickou podstatou odpovídá pojetí kulturní památky podle ustanovení § 2 odst. 1 písm. a) a § 42 odst. 1 zákona č. 20/1987 Sb., o státní památkové péči, ve znění pozdějších předpisů.

Na svou dobu netradičně je Mistr Jan Hus zobrazen bez vousů, což autor plastiky vysvětluje v rozhovoru, který se nám z doby, kdy socha na náměstí vznikala, zachoval na magnetofonovém záznamu: „Náhodou jsem v Universitní knihovně dostal do ruky Jenský kodex. Tam jsem viděl Husa bez vousů. Tam jsem viděl i kresby Jiřího z Reichentalu, který byl popravě přítomen. Vousatý Hus mi vždycky připadal cize.“²²⁶

K vytvoření sochy Mistra Jana Husa byla po válce vypsána užší soutěž a osloveni byli tři autoři: Vincenc Makovský²²⁷, Karel Dvořák²²⁸ a Karel Lidický. Přestože byl zpočátku favoritem soutěže Vincenc Makovský, soutěž nakonec vyhrál zmiňovaný Karel Lidický.

Okolnosti vzniku sochy Mistra Jana Husa popsal autor v rozhovoru takto: „Byl jsem rád, že jsem byl vyzván, protože jsem tu měl příležitost měřit se s dvěma nejlepšími sochaři. Počítal jsem s tím, že to bude dělat Makovský. Ale motyka spustila a já jsem to vyhrál. První kdo mi telefonicky blahopřál, byl Makovský. To bylo od něho pěkné. Řekl, že má radost, že bude v Praze zas jeden pěkný panák. Ovšem netušil jsem, co to dá za práci. Na koncepci jsem proti soutěži neměnil nic. Ale udělat z toho živou figuru a udělat z toho skutečně tu představu v definitivní formě, to mi trvalo deset let. Kdybych neměl plat na škole, tak bych z takové práce neuživil ani kozu, natož rodinu. Ale pak se to všechno zhodnotilo. Dostal jsem za pomník státní cenu, dělal jsem druhou kopii pro Husinec, a konečně skica je v Kostnici. V pojetí sochy je těžké udělat osobnost, která je skutečný národní idol a symbol. Bylo také těžké udělat drapérii po Myslbekovi. Aby to nebyla jeho

²²⁶ Rozhovor s K. Lidickým, podle magnetofonového záznamu zpracoval J. Šmíd

²²⁷ Vincenc Makovský (1900–1966) byl český akademický sochař, malíř, designér, profesor brněnské techniky a profesor Akademie výtvarných umění v Praze, účastník protinacistického odboje. Je považován za čelného představitele meziválečné avantgardy.

²²⁸ Karel Dvořák (1893–1950) byl český sochař, žák Jana Štursy, tvořící v letech 1919–49.

drapérie. Aby postava byla statická a drapérie v pohybu. To byl problém. Dostat tělo do té bohaté drapérie. Myslím, že se mi to podařilo.“²²⁹

Pro slavnostní odhalení byl zajištěn bohatý program, pozváno bylo mnoho významných hostů. Počasí sice nepřálo, ale přesto byly oslavy důstojné a zdařilé. V sobotu 5. července 1958 se konal průvod a pietní vzpomínka na Mistra Jana Husa. V neděli dopoledne přednesl svůj projev ministr spravedlnosti s. dr. V. Škoda a proběhlo slavnostní odhalení pomníku.

„O 9. hodině provedli parašutisté SVAZARMu seskoky padákem, v 11 hodin koncertovala vojenská hudba z Prachatic na náměstí. Celé odpoledne probíhalo krajské kolo Dukelského závodu branné zdatnosti. Odpoledne od 14 hodin pokračoval koncert, v 15 hodin se konal hlavní pořad. Vystoupil 140 členný soubor písní a tanců, náš nejlepší čl. státní soubor. Pro déšť bylo nutno uspořádat vystoupení v tělocvičně školy. Večer od 18 hodin byla lidová veselice a benátská noc.“²³⁰

²²⁹ Rozhovor s K. Lidickým, podle magnetofonového záznamu zpracoval J. Šmíd

²³⁰ SOKA PT, Pamětní kniha Husince 1950–1974, s. 52.

10. Modlitebna Církve Bratrské v Husinci

K kusovské tradici v Husinci zcela jistě patří dnešní Církev bratrská²³¹, která má v Husinci modlitebnu hned za Husovým rodným domkem. To, že se hrdě hlásí k odkazu Mistra Jana Husa dokládá citát „Milujte se, pravdy každému přejte“ na průčelí modlitebny i Husova busta před vchodem. Dominantou na vrcholu štítu modlitebny je kalich.

Svobodná církev reformovaná (nynější Církev bratrská) nepatřila mezi státem uznané církve, neměla právní subjektivitu, a proto ani nemohla vlastnit žádné nemovitosti. Původní stodola za Husovým domkem přestavěná na modlitebnu byla tedy zakoupena do osobního vlastnictví kazatelem A. Adlofem. Když pak církev založila spolek „Betánie“, který vlastnil všechny nemovitosti – modlitebny církve, byla i husinecká modlitebna spolu s přilehlou zahradou roku 1896 převedena – prodána tomuto spolku.

Okolnosti, za kterých modlitebna vznikala, jsou poutavou formou popsány v kronice sboru takto: „Působit v tradičním rodišti Mistra Jana Husa v Husinci bylo přáním A. Adlofa, kazatele nynější Církve bratrské v Praze. Choval už dlouho na dně srdce touhu ‚donést semínko Slova Božího na zpustošené paloučky české reformace, do Husince, Litomyšle a Mladé Boleslavi‘. A také se za tuto svou touhu modlil. Vyprosil si znamení Božího souhlasu a smlouvy. Na odpověď nečekal dlouho. Dostal zaslíbení: ‚Budou ještě mluvit a já je už vyslyším‘. (Iz 65:24.). Když přijel do Plzně k vysluhování sv. večere Páně, svěřil se zdejšímu kaz. br. Zelinkovi se svým rozhodnutím jet do Husince. Zde udeřil na správnou strunu.

Br. Zelinka chtěl hned jet s ním. Vždyť na jaře roku 1892 navštívili jacísi husinečtí občané shromáždění u br. kaz. Zelinky v Plzni, a když odcházeli, vyjádřili přání mít něco takového i v Husinci. Prý jakýsi staříčkový pastýř z Výrova říkával husineckým: ‚Počkejte, já se toho už nedočkám, ale vy se toho dočkáte, že tady u Husova domku stát bude kostel a v něm se bude kázat, jako kázal Hus.‘²³²

Dne 10. května 1892 se vydali kazatelé Adlof a Zelinka na cestu, ke které si vyžádali znamení: ‚Aby kapesní hodinky, které již delší dobu nešly, samy začaly jít na

²³¹ v době vzniku modlitebny Svobodná církev reformovaná

²³² kronika sboru Církve bratrské v Husinci

znamení Božího souhlasu.“ Když br. Adlof ve vlaku vytáhl hodinky a zpozoroval, že jdou, komentoval to slovy: „Když Bůh ‚dává milému svému i sen‘, proč by neplnil takovou smlouvu!“ Šli podobně jako Abraham. „Abraham věřil, a proto uposlechl, když byl povolán, aby šel do země, kterou měl dostat za úděl; a vydal se na cestu, ačkoli nevěděl, kam jde.“ (Žid 11:8)²³³

Po příjezdu obou kazatelů do Husince vyhledali jediného evangelíka, který zde žil, s prosbou o pomoc. Ten se však této jejich misijní návštěvy zalekl. Poradil jim, aby šli do hostince a vyhledali tam pana Jilečka, který byl synem posledního soukromého majitele Husova domku a jeho matka ještě pořád bydlela v rodném domě Mistra Jana Husa.

Když kazatelé Adlof a Zelinka přišli do hostince, vzbudili tu pozornost. Pili jen kávu a titulovali se „bratře“. Kazatel Adlof toho obratně využil a obrátil se k jednomu ze zvědavců – učiteli Stuchlému. „Divíte se, proč jsme sem přišli? Vždyť se u vás narodil největší Čech. Husem se stal proto, že se učil z této knížky.“²³⁴ A ukázal jim Nový Zákon. Zdá se, že zmínka o Husovi, jako o husineckém rodákovi probudila jejich zájem, vždyť v té době Bible nebyla lidem běžně známá a dostupná a rádi by znali, z čeho Mistr Jan Hus čerpal. Učitel a s ním hned deset jiných vyjádřilo přání mít Nový Zákon a kazatel Adlof slíbil, že pošle žádané knihy na adresu pana Jilečka, jakmile se vrátí do Prahy. Všichni mu hned dali peníze, aniž by se ptali na jméno nebo adresu cizince. Tak důvěryhodně oba kazatelé působili.

Druhý den Jilečkovi přivedli hosty do Husova rodného domu. Později oba kazatelé popsali, že byl „pohled na něj (Husův rodný dům – pozn. aut.) dost nevábny, chlěvy, kaluž a chatrná stodola.“²³⁵ Přesto oba kazatelé popsali své dojmy z první návštěvy tak, že se jejich „srdce chvěla... Hus a kázání Slova Božího, Husinec a betlémská kazatelna - obě je nerozlučně spojeno. Světnička mluví dojemně. Ale není možno zhostiti se dojmu, že by měla býti symbolem duchovního národa.“²³⁶ Dům byl v té době již v majetku tělovýchovného spolku Sokol. Zahrada se stodolou, která stála za domem, byla

²³³ kronika sboru Církve bratrské v Husinci

²³⁴ tamtéž

²³⁵ tamtéž

²³⁶ tamtéž

pořád v majetku rodiny Jilečkových, protože tu Sokol odmítl koupit. Kazatel Adlof slíbil, že se postará o to, aby stodolu dobře prodali. Zeptal se majitelů, kolik by za zahradu se stodolou požadovali. Jilečkovi si řekli o 920 zlatých²³⁷.

Na cestě kazatelů do Prachatic vyslovil Zelinka myšlenku, že by mohli stodolu koupit. která oběma “zapálila srdce. Kdybychom to tak mohli koupit! Ale kde by na to chudá církev, bez podpory státu, vzala? Budeme se za to modlit! radostně přisvědčil br. Adlof. Po modlitbě br. Zelinka prohlásil: „Dojde-li k tomu, aby tu bylo shromáždění, já se hlásím, že sem půjdu!” Znělo to jako proroctví.”²³⁸

Po návratu domů se oba kazatelé rozhodli obeslat své přátelé s dopisem, ve kterém vyjádřili svá přání – zakoupit zahradu se stodolou a vybudovat na tomto místě modlitebnu. „Dopisy rozeslané po přátelích měly netušený úspěch. První dva dary přišly od vzácného přítele Dr. Baedekra (124,94 zl.), Br. Shoutena z Holandska (137 zl.), Rev. J. S. Portera a Dr. Clarka (500 zl.)”²³⁹

Největší zásluhu o koupi stodoly měl Američan Dr. A. W. Clark. Při svých přednáškách v Americe informoval o práci Svobodné církve reformované v Čechách. Zmínil se mimo jiné, že je v rodišti Mistra Jana Husa v Husinci na prodej stodola za jeho rodným domem, kterou by bylo možné použít ke zvěstování evangelia. Na koupi stodoly však chybí peníze. Po přednášce za ním přišla jakási paní, která mu bez váhání nabídla, že zaplatí celou sumu, aby tu stodolu okamžitě zakoupili. Reverend Porter pak poslal do Prahy pokyn k rychlé koupi stodoly.

Dne 6. října 1892 obdržel tehdejší majitel Husova rodného domu hostinský Jileček před notářem devět set dvacet zlatých. S různými vedlejšími vydáními zaplatil kazatel Adlof celkem 981,36 zl. Dr. Clark mezitím poslal ještě peněžité dary od různých amerických měst na zakoupení lavic do zahrady. Každou z lavic opatřili štítkem s věnováním a uvedením dárce.

²³⁷ Roční plat vyššího úředníka v té době byl 500 – 700 zl., učitele 120 zl., dělníka 100 – 200 zl. – pozn. aut.

²³⁸ ZELINKA, František. Jednota Českobratrská v Husinci. Praha: Nákladem sboru Jednoty Českobratrské, 1922. s. 10.

²³⁹ kronika sboru Církve bratrské v Husinci

14. února 1892 přijel kazatel Zelinka do Husince, aby připravil se stavitelem Moserem plány pro stavbu domu. Velkým problémem tehdy bylo, že se nikde nesmělo říkat, že se zde staví modlitebna. Paradoxně, modlitebna na rozdíl od hospody (kterých bylo v té době v Husinci už šest), by příslušná povolení ke stavbě nezískala.

Stavitel Moser neprozradil úřadům, jaký je skutečný účel nové stavěného domu. Pražský Sokol dovolil, aby byly chlévy na dvoře zbořeny a zdivo aby bylo použito ke stavbě zdi, kterou měla obehnána zahrada. Za další finance, které zaslal Dr. Clark ze zámoří od různých měst amerických, zakopili Zelinkovi lavice do zahrady a opatřily je cedulkami s věnováním toho kterého města.

Své pocity z toho, že většinově byla stavba financována ze zámořských darů popsal kazatel Zelinka následovně: “Je nám při tom jako dětem nevlastní matky. Hanbíme se za to, že jiní začali vzdělávat pole Husovo, když národ ještě byl omámený jedem pověry. Při tom však jsme pini vděčnosti naproti našim zámořským přátelům — i za jejich vydatnou pomoc ve velkém díle osvobození česko-slovenského národa.”²⁴⁰

Po začátku stavebních přišel na kontrolu četník, který byl ujistěn kazatelem Zelinkou, že v domě bude bydlet se svoji rodinou. Kontrola proběhla, protože úřady nepokládaly obec Husinec (která vydala povolení ke stavbě i když jim bylo nápadné, k čemu bude sloužit největší místnost) za důvěryhodnou “pro své veliké přátelství s pobělohorskými misionáři.”²⁴¹

Dne 11. července 1892 se rodina kazatele Zelinky přistěhovala z Plzně do Husince. Přijeli v noci, aby někoho zbytečně nepoplašili. Stavba domu byla již bez dalších problémů skončena 22. prosince 1893 a následně byla městskou komisí prohlášena za obyvatelnou.

Zajímavý je závěr, ke kterému přišel autor publikace Jednota Českobratrská v Husinci v roce 1922. Ve svém hodnocení používá pojem “mafie” v kladném významu: “Stavba tato potvrdila co za 25 let prokázáno bylo (po revoluci v roce 1918 - pozn. aut.)

²⁴⁰ ZELINKA, František. Jednota Českobratrská v Husinci. Praha: Nákladem sboru Jednoty Českobratrské, 1922. s. 16.

²⁴¹ tamtéž

tak jasně: Že všeliké dobré dílo pro osvobození národa a pro pravdu věčnou muselo konáno býti Mafíí. Ze bylo z Boha, o tom svědčí jeho, zdar. Také husinecká Maffie zvítězila. Inu když Bůh s námi, kdo proti námi?”²⁴²

Autor publikace používá příměr k Jiráskově románu *Temno*, aby poukázal na to, že ještě ke konci 19. století byla situace hodně podobná s pobělohorskou dobou: “A kdyby Koniášové a Mateřovští dnes měli moc, museli bychom se se svou biblí skrývat jako v Klaucově statku a kazatelé Slova Božího museli by choditi v noci a za humny jako tehdy v době předjozefinské.”²⁴³

Hned první neděli 15. července 1894 ráno kdosi tloukl na dveře a dožadoval se vstupu na bohoslužbu. Byla to paní Holvegová ze Žižkova, která do nově vzniklé modlitebny přivedla své příbuzné ze Strunkovic. Zpívali s doprovodem harmonia, modlili se a četli z Písma svatého. To se potom opakovalo pravidelně každou neděli dopoledne i odpoledne v bytě kazatele. Tato bohoslužebná shromáždění ale nezůstala v tajnosti. Přicházelo stále více dalších lidí s prosbou, aby se mohli bohoslužeb a studia Písma svatého v husinecké modlitebny zúčastnit. Kazatel Zelinka jim vysvětlil, že se podle platného zákona mohou bohoslužby zúčastnit pouze pokud budou pozváni. Prosili tedy kazatele, aby je na bohoslužby pozval.

Účast na domácích pobožnostech rychle stoupala, takže již 5. srpna museli opustit kazatelský byt v patře a začít se scházet v přízemním sále. Lavice zatím měli jen zahradní, a tak většinou stáli.

Tyto úspěchy hodnotí autor v kontextu husovské tradice takto: “V blízkosti světničky velikého svědka zazněl známý hlas. Konečně ozvěna z jeho kázání! Ty zdi Husovy světničky a domku s jásosem dávaly odezvu a nepřestaly zvěstovati radost velikou, že hranice kostnická nehořela nadarmo, že Hus doma zase mluví.”²⁴⁴

²⁴² ZELINKA, František. *Jednota Českobratrská v Husinci*. Praha: Nákladem sboru Jednoty Českobratrské, 1922. s. 17.

²⁴³ tamtéž str. 17 - 18.

²⁴⁴ tamtéž str. 19.

Hned třetí neděli začaly první projevy protivenství. Nejdříve začalo z řad úřadů, kdy bylo bohoslužebné shromáždění vyrušeno komisařem z okresního hejtmanství Böhmem. Ten si počínal velmi bezohledně. Položil čepici na stůl, ptal se na jména posluchačů a poté všem nařídil, aby se okamžitě rozešli. Zároveň však četník avizoval, že problémům není zdaleka konec. Účastníci bohoslužebného shromáždění budou tak dlouho předvoláváni na úřady, dokud je to neomrzí a kazatel bude týrán až do únavy jako bylo zvykem po Bílé Hoře. Tedy, že bude muset odejít anebo přestat.

Zároveň ale přišly potíže s Římskokatolickou církví: “Děti způsobily faráři ve škole nemalé starosti. Pochlubily se některé s Novým Zákonem kralickým. Jak známo, čtení písma svatého otvírá i dítěti oči... Kněz ve své neupřímnosti raději čtení zakázal a poručil, aby všechny knížky odvedly jemu. Ale knížky ve veliké většině zmizely do úkrytů. Římští kněží bible se bojí. Ze strachu byla zakázána. Leč z Husince už ji nevypudili. Seménko zapadlo a ne a ne ho vyhubit.”²⁴⁵

Dne 27. srpna 1892 vydal okresní hejtman v Prachaticích Slitzenberger tento rozkaz: „Panu Zelinkovi, kazateli svobodné křesťanské církve v Husinci. Bylo zjištěno, že v domě postaveném za domem čp. 36 v Husinci pořádáte domácí bohoslužbu, na které se ponejvíce účastní katolické obyvatelstvo z městyse Husince a sousedních obcí. Poněvadž pak svobodná křesťanská církev, jejímž kazatelem jste, dosud státem uznána není a dále, poněvadž dle ustanovení zákona jedině přívržencům některé státem uznané církve dovoleno jest domácí bohoslužbu vykonávati, pokud táž neodporuje zákonu a neporušuje mravy, udílím Vám tímto zákaz pořádati domácí bohoslužby, na kterých by se účastnilo obyvatelstvo k jiným vyznáním patřící a připomínám, že v případě neuposlechnutí, proti Vám dle ustanovení ministeriálního nařízení pokutou od 1 do 100 zl., po případě vězením od 6 hodin až do 14 dnů zakročeno bude. Proti zakazu jest Vám volno podati odvolání do 14 dnů na veosl. c. k. místodržitelství v Praze, prostřednictvím zdejšího úřadu. C. k. hejtman Slitzenberger.“²⁴⁶

²⁴⁵ ZELINKA, František. Jednota Českobratrská v Husinci. Praha: Nákladem sboru Jednoty Českobratrské, 1922. s. 18.

²⁴⁶ tamtéž str. 20.

V této situaci podal k ministru vnitra v poslanecké sněmovně ve Vídni dne 5. prosince 1894 dotaz poslanec Šíl²⁴⁷ s tím, že „Zákaz je nezákonný, veškeré domácí i občanské právo porušující.“²⁴⁸

Ačkoliv se kazatel Zelinka okamžitě odvolal, bylo jeho odvolání bez udání důvodu zamítnuto. Dne 19. září 1892 dal okresní hejtman vyvěsit v Husinci následující vyhlášku: „Všem občanům Husince a okolí se zakazuje pod pokutou do 100 zl. nebo pod trestem vězení do 14 dnů účastniti se služeb Božích v bytu pana Zelinky.“²⁴⁹ Tento zákaz byl přilepen i na dveře husinecké modlitebny. Kazatel Zelinka tehdy přestal dělat bohoslužby a oficiálně začal pouze vyučovat zpěvu a vykládal Bibli a katechismus. Přesto byl místními úřady opakovaně volán k soudu a pokutován.

Kronika husineckého sboru dále popisuje, že většinou uprostřed výkladu Božího slova vrazil četník s bodákem do modlitebny a začal se vyptávat, čemu se učí a zapisovat si jména účastníků. Ani zamčení dveří nepomáhalo.

Pokuta hrozila zejména, když se shromáždění účastnil nějaký katolík. Např. pana Schejbala povolali na obecní úřad, kde mu vyhrožovali. Okresní hejtman tlačil na jeho zaměstnavatele, aby ho propustil, ten se však za něj, jako dobrého dělníka, postavil. Jakkoliv by se mohlo zdát, že to husinecké zastraší, účastníků pobožností a výstupů z katolické církve přibývalo. Je zaznamenána zajímavá reakce paní Jirovcové na protivenství, které úřady i Římskokatolická církev působily. Tehdy na nátlak soudů prohlásila: „Jsem katolička jen dodnes. Dnes podám odstup!“²⁵⁰ Do konce října 1892 se k husovské tradici veřejně přihlásilo šest katolíků, kteří oznámili výstup ze své církve.

Z dnešního pohledu až antisemitsky může působit hodnocení autora zápisu, ve kterém popisuje, jinak zajímavý, příběh pana Schejbala. Tomu na obecním úřadě v Husinci hrozil starosta, že zařídí, aby ho vyhodil zaměstnavatel továrník Stránský z práce. Ten to

²⁴⁷ Josef Šíl (1850 - 1933) byl český lékař a politik, poslanec Českého zemského sněmu a Říšské rady.

²⁴⁸ ZELINKA, František. Jednota Českobratrská v Husinci. Praha: Nákladem sboru Jednoty Českobratrské, 1922. s. 20.

²⁴⁹ kronika sboru Církve bratrské v Husinci

²⁵⁰ tamtéž

odmítl s konstatováním, že je pan Schejbal pořádný dělník a k propuštění nevidí důvod: “Na velikém bahně mravní chátralosti našel se pevný bod, charakter Žida. Osvědčil se několikrát býti lepším než jeho římský odpůrci. Tak daleko to dovedla církev, která nadobro byla se rozešla se zákonem Božím a opustila cestu Ježíše Krista.”²⁵¹

Po všech těch peripetiích přistoupil kazatel Zelinka k malému ústupku. Přestal vykonávat bohoslužby, ale začal vyučovat zpěvu a vykládal z Bible kralické podle katechismu. Byl proto opět předvolán na hejtmanství, “že do protokolu zanesl, že vyučoval zpěvu, pak z bible a katechismu, hned pokutován 10 zl. pro odbývání zakázaných bohoslužeb.”²⁵² Odvolání k místodržitelství bylo opět bez udání důvodu zamítnuto a i nadále narušoval výuku Bible strážník, který přicházel s nasazeným bodákem mezi účastníky, kteří zpívali a modlili se.

Zelinkovi si získávali důvěru. Jakýsi sedlák, představený obce Tvrzic, jim svěřil svou dvanáctiletou dceru na byt, aby se přiučila hře na harmonium a ručním pracím a byla vedena k životu z Boha. Husinecký starosta mu domlouval, jestli se nebojí, když dává dítě lidem, kteří jsou jiné víry. Sedlák se hájil: „A což si myslíte, že my na tom svém katolictví můžeme si něco zakládat? Včera byla tu pouť; podívejte se k Jilečkovům, jsou tam opilci a rozbité sklenice: v noci se prali. To i židé jsou lepší než my!“ Škola hrozila, že děvče vyloučí, ale sedlák se nelekl. Počet dívek, které žádaly o vyučování u kazatelovy manželky, navzdory tomu rostl. Avšak úřad s. Zelinkové za toto domácí vyučování vyměřil pokutu 10 zl.“²⁵³

Pronásledování postupně ztrácelo na síle, když si úřady uvědomily, že Husův odkaz v Husinci i přes peripetie přetrvává. V lednu 1895 četník stával už jen u vrat Husova domku a znepokojoval lidi, kteří šli z bohoslužebného shromáždění. Další rok už nepřicházel vůbec, pouze za sebe několikrát poslal obecního strážníka.

Dne 18. dubna 1895 přijel do Husince kazatel Adlof, aby zde vysluhoval první eucharistii podle husovské tradice. Poprvé zde pozvedl husitský kalich, symbol české

²⁵¹ ZELINKA, František. Jednota Českobratrská v Husinci. Praha: Nákladem sboru Jednoty Českobratrské, 1922. s. 24.

²⁵² tamtéž

²⁵³ tamtéž

reformace, s prohlášením “Mistře Jene, na tvé rodné půdě bible a kalich — ty's zajásal!”²⁵⁴
Tradice Husova odkazu v Husinci začala novou kapitolu.

Při příležitosti 300. výročí staroměstské popravky navštívili Husinec obyvatelé exulantského Husince ve Slezsku a darovali peníze na kazatelnu do modlitebny. Ta se stala viditelným svědkem duchovního spojení s předky, kteří před staletími pro evangelium a pro svědomí opustili českou vlast.

K úplnému ukončení perzekucí došlo po květnu roku 1896, kdy se z této modlitebny stal samostatný husinecký sbor, který se spolu s ostatními sbory této církve roku 1919 otevřeně přihlásil k víře přijetím jména “sbor Jednoty Českobratrské.” Přijetím nového jména se přihlásila k duchovnímu dědictví staré Jednoty bratrské, a tedy i k odkazu slavného Husineckého rodáka Mistra Jana Husa. Přesto tehdy nevnímali, že by už dosáhli v Husinci cíle, neboť “Dosud není zaplašena tma. Jinak by nebylo možné, aby vedle Husových slavností udržel se háj a kult Jana Nepomuckého, symbol národní potupy a nepřítel pravdy.”²⁵⁵

Odhodlání husineckých občanů, kteří se hrdě hlásili k husovské tradici, však s ukončením pronásledování polevovalo. Autor František Zelinka tak v roce 1922 zakončil svoji knihu výzvou: “Tupené a stíhané evangelium bývalo husineckým občanům dražší. Kdysi se nestyděli před úřady, dnes se ostýchají před sousedy. Ale až Duch Boží vzbudí hlad po chlebě života, žízeň po vodě živé, bude slyšet jen jediný. Ježíš. Nebo není v žádném jiném spasení ani pro Husinec ani pro národ. Husovo přání, které nyní káže průčelí modlitebny, musí být splněno: Národe, vrať se ke Kristu!”²⁵⁶

Po zániku první republiky, v roce 1939, byla činnost církve i v této modlitebně systematicky omezována.²⁵⁷ Po válce sice nastal nadějný rozvoj činnosti Církve bratrské v Husinci, ta však byla opět po politickém zvratu v roce 1948 výrazně omezována.

²⁵⁴ kronika sboru Církve bratrské v Husinci

²⁵⁵ZELINKA, František. Jednota Českobratrská v Husinci. Praha: Nákladem sboru Jednoty Českobratrské, 1922. s. 32.

²⁵⁶ tamtéž

²⁵⁷ Církev bratrská – Historie a současnost Církve bratrské. *portal.cb.cz* [online]. [cit. 2016-12-01]

Přes všechny tyto překážky odkaz Mistra Jana Husa, šířený v této husinecké modlitebně lákal stále více lidí. Proto na začátku 80. let 20. století již přestal bohoslužebný prostor kapacitně vyhovovat. V letech 1982–1985, kdy zde působil jako kazatel Jan Valeš, došlo k velké přestavbě a přístavbě modlitebny, při které se zvýšila kapacita účastníků bohoslužeb. Po tříleté přestavbě byla nová modlitebna slavnostně otevřena dne 13. října 1985.

Církev bratrská je v Husinci aktivní dodnes. Od roku 2010 je zde kazatelem Pavel Fér. Společně s občanským sdružením Mistra Jana z Husince a městem Husinec pořádají každoročně na výročí mučednické smrti Mistra Jana Husa Husovy oslavy. V rámci těchto oslav poskytuje Církev bratrská prostor modlitebny pro konání ekumenické bohoslužby, kterou jsem již zmiňoval.

Z tohoto popisu okolností vzniku modlitebny Církve bratrské je patrné, že i přes všechny peripetie, překážky a persekuce, které dějiny přinášely, zůstala husovská tradice v Husově rodném Husinci stále živá a oproštěna od různých nánosů, které ten či onen režim přinášel.

11. Závěr

Husovská tradice má v dějinách českého národa neodmyslitelnou roli. Ač se Husův odkaz vykládal v různých etapách českých dějin různým způsobem, podle toho, kdo právě v Čechách vládl, přesto je jedinečným dědictvím českého národa. Jeho odkaz má připomenout lidem základní morální myšlenky Mistra Jana Husa a význam jeho osoby v národním i evropském měřítku.

Z bádání v této diplomové práci vyplývá, že husovská tradice není v Jižních Čechách historicky ukončená. I po šesti staletích je zde, v tradičním rodišti národního velikána Mistra Jana Husa, věci stále živou. I v současnosti se tato tradice neustále dál rozvíjí.

Na příkladě osudu rodného Husova domu a modlitebny Církve bratrské můžeme vidět, jak se husovská tradice rozvíjela v průběhu staletí. V období předbělohorském byl Husův odkaz ctěn, proto zůstal zachován do budoucích časů. V období po Bílé hoře byly vlivem rekatolizace snahy husovskou tradici vymazat. V období po josefínských reformách sice bylo možné hlásit se k husovské tradici, ale ve velmi omezené míře. Přesto nastal v období národního velkého boomu ve vnímání Husa jako národního hrdiny, byť s peripetemi, které přinášely úřady a katolická církev. K úplnému uvolnění došlo po vzniku československé republiky, které však bylo násilně přerušeno. Nejdříve obsazením republiky nacistickým Německem, poté na čtyřicet let vládou komunistické strany. Dnes je již možné se veřejně hlásit k husovské tradici a k odkazu Mistra Jana Husa, kterého snad již můžeme vnímat celistvě a v kontextu tehdejší doby.

Zdá se, že snahy mnohých erudovaných odborníků, kteří se nezapomínají věnovat osobě Mistra Jana Husa, jsou pro velkou většinu národa zcela bezpředmětné, nebo jsou jí dokonce až lhostejné. Ale i přes to všechno je zde i v současnosti stále mnoho lidí, kteří se zajímají o odkaz tohoto českého reformátora, teologa, pedagoga, jazykovědce a především hluboce věřícího člověka. Právě velký rozměr a nadčasovost jeho odkazu je tím důvodem, že má velký potenciál zaujmout současnou postmoderní společnost. Zároveň můžeme konstatovat, že má Husův odkaz co říci zdaleka nejen české společnosti, která hledá

dlouhodobé zakotvení v evropském společenství. Má své poselství také pro evropskou a světovou společnost napříč různými církvemi a filosofiemi.

Je zcela určitě vítězstvím, že se nastartoval mezidenominační dialog, který přestože za ta staletí již ztratil svůj náboj, napomohl ke vzájemnému sblížení mezi katolickou církví a dalšími nekatolickými církvemi. Jak uvádí David R. Holeton: „Každé nové promýšlení Husova života nemůže přehlédnout, že tu existoval dvousetletý kult, který byl v českých zemích pěstován před jeho násilným potlačením po Bílé Hoře (kult, který zcela jistě nebyl jenom předmětem náboženské polemiky) a že tu úcta, která mu je prokazována v liturgickém životě sesterských církví.“²⁵⁸

Zda byly proslovy politiků, státníků i vysokých církevních hodnostářů na Husových oslavách v poslední době vysloveny s cílem poukázat na osobu Mistra Jana Husa jako na národního hrdinu a na jeho odkaz, či jen s cílem využít Jana Husa v rámci politického boje, jako mnoho jiných postav v našich dějinách, ukáže až čas.

²⁵⁸ Holeton, D. R. Úcta k Janu Husovi v životě církvi. In: *Theologická revue*, číslo 1 – 2, ročník 71, Praha 2000, str. 32

Seznam použité literatury

Prameny:

BUTTA, Tomáš, Pavel ČERNÝ, Bohdan KAŇÁK, Jan Blahoslav LÁŠEK, Jaroslav ŠEBEK a Martin WERNISCH. Centrum Mistra Jana Husa v Husinci: historie – obnova – odkaz. Praha: Církev československá husitská, 2017. Blahoslav (Církev československá husitská). ISBN 978-80-7000-125-7.

BARTOŠ, František Michálek. Co víme o Husovi nového. Praha: Pokrok, 1946. Knihovna Národního osvobození, 180. sv.

BÍLEK, František. František Bílek v Církvi československé husitské. Praha: Ústřední rada Církve československé husitské, 2000. 137 s.

BOUBÍN, Jaroslav – ZACHOVÁ, Jana. Žaloby katolíků na Mistra Jana z Rokycan. Jaroslav Boubín, Jana Zachová. Rokycany: Státní okresní archiv, 1997. 79 s.

ČORNEJ, Petr. Jan Hus v proměnách šesti století. In: Studia theologica 17, č. 4, zima 2015. Praha 2015.

DURDÍK, Tomáš a Viktor SUŠICKÝ. Zříceniny hradů, tvrzí a zámků: střední Čechy. Praha: Agentura Pankrác, 2000. ISBN 80-902873-0-1. 184 s.

HRUŠKOVÁ, Marie. *Památné stromy (1)*. Ilustrace Jaroslav Turek. [s.l.]: Silva Regina, 1995. 192 s. ISBN 80-902033-0-2.

CHADT-ŠEVĚTÍNSKÝ, Jan Evangelista. Pověsti a dohady o starých a památných stromech v Čechách, na Moravě a ve Slezsku.. Český lid. 1908, roč. XVII, s. 395.

JINDRA, Martin. Sáhnout si do ran tohoto světa: perzekuce a rezistence Církve československé (husitské) v letech 1938-1945. Praha: Ústav pro studium totalitních režimů, 2017. Blahoslav (Církev československá husitská). ISBN 978-80-87912-80-5.

JUNGMANN, Josef. Historie literatury české, aneb, Saustawný přehled spisů českých s krátkau historií národu, oswiecenj a gazyka. Praha: A. Straširypka, 1825.

KEJŘ, Jiří. Jan Hus známý i neznámý: (resumé knihy, která nebude napsána). Praha: Karolinum, 2009. ISBN 978-80-246-1643-8.

KUKAČKA, Bohuslav. Husův rodný domek. In: Zlatá stezka, ročník III. č. 10, červen 1930.

MAŠEK, Josef. Paměti o školách a učitelích na Prachaticku. Prachatice: Okresní národní výbor, 1968.

NEČAS, Jaroslav. Mistr Jan Hus a Husinec. Praha: Svěpomoc, 1969.

SAKAŘ, Vladimír. Příspěvek k problematice patrocinií Mistra Jana Husa. In: Ve službách pokoje a spravedlnosti. Sborník prací k sedmdesátinám PhDr. a ThDr. h. c. Miroslava Nováka. Praha: 1977. s 60–67.

SLÁMA, František Josef. Obraz minulosti starožitného města Prachatic. Jan Host. Pospíšil. Praha: 1838. 177 s.

SMRČKA, Jakub – ZILYNSKÁ (eds.), Blanka. Jan Hus. Odvaha myšlenky, odvaha víry, odvaha smrti. Husitské muzeum v Táboře. Tábor: 2015. 254 s.

SVOBODA, Jiří, Jan Blahoslav LÁŠEK, Jiří HANUŠ, et al. Jan Hus: 600 let od smrti. Praha: Institut Václava Klause, 2015. Publikace (Institut Václava Klause). ISBN 978-80-7542-003-9.

ŠMAHEL, František. Husitská revoluce. Praha: Karolinum, 1996. ISBN 80-7184-074-2.

VRABEC, Jan J. Příspěvek k dějinám kultu Husova na Králove-Hradecku před Bílou Horou. Reformační sborník 1. 1921. s. 32–45.

ZOUBEK, František. Památky strany podobojí v Čechách. Památky archeologické 1865, roč. 7, díl 6, sešit 5 (s. 179–188) a sešit 7. (241–245 a 287–290).

SOUKUP, Pavel. *Jan Hus: život a smrt kazatele*. Praha: NLN, Nakladatelství Lidové noviny, 2015. Česká historie (NLN, Nakladatelství Lidové noviny), sv. 31. ISBN 978-80-7422-374-7. KRATOCHVÍL, M. V. Jan Hus. Praha: Naše vojsko, 1952. s. 5

Průvodce Prachaticemi: Fotoreprint původního vydání z 1905. Prachatice: FOTOČAPEK, 1995

Sekundární literatura:

JUŘICOVÁ, Iveta. *Počátky vzdělávání v Prachaticích*. České Budějovice 2011. Bakalářská práce. Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích. Teologická fakulta. Katedra pedagogiky. Vedoucí práce Zuzana Svobodová .

SVOBODA, Jiří, Jan Blahoslav LÁŠEK, Jiří HANUŠ, et al. Jan Hus: 600 let od smrti. Praha: Institut Václava Klause, 2015. Publikace (Institut Václava Klause). ISBN 978-80-7542-003-9. 115 s.

VANČURA, Milan. *Husinec*. Husinec: Vančura Milan, 2011. ISBN 978-80-254-9494-3. 611 s.

VESELÁ, Michaela. *Památník mistra Jana Husa v Husinci – příprava nové expozice*. České Budějovice 2008. Diplomová práce. Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích. Teologická fakulta. Katedra filosofie a religionistiky. Vedoucí práce J. Vokoun.

ZELINKA, František. Jednota Českobratrská v Husinci. Praha: Nákladem sboru Jednoty Českobratrské, 1922.

Slovníky a encyklopedie:

Ottův slovník naučný

Elektronické zdroje:

Centrum Mistra Jana Husa [online]. Dostupné z: <http://cmjh.cz>

Město Husinec [online]. Dostupné z: <http://husinec.cz>

Památkový katalog [online]. Dostupné z: <http://pamatkovykatalog.cz>

Památné stromy.cz [online]. Dostupné z: <http://pamatnestromy.cz>

Prachatice [online]. Dostupné z: <http://prachatice.eu>

Sezimovo Ústí [online]. Dostupné z: <http://sezimovo-usti.cz>

Abstrakt

PEKÁRIK, Vojtech. *Husovská tradice v jižních Čechách*. Praha 2018. Diplomová práce. Univerzita Karlova. Husitská teologická fakulta. Katedra historické teologie a církevních dějin. Vedoucí práce Jaroslav Hrdlička.

Klíčová slova: Jan Hus, Husovská tradice, Památník Mistra Jana Husa, Husinec, expozice, rodný dům, Husova světnička, Husovy oslavy, úcta, Prachatice, Kozí Hrádek, Husova lípa

Práce se mapuje vývoj Husovské tradice v jižních Čechách z pohledu historického.

V první části shrnuje vývoj Husovské tradice v průběhu staletí od doby poděbradské a jagellonské, přes dobu pobělohorskou, období českého obrozenectví, první republiky, protektorátní, socialistickou až do současnosti.

Ve druhé části popisuje místa v jižních Čechách, která jsou spjatá s pobytem Mistra Jana Husa. Jde především o jeho rodný dům v Husinci, Literátskou školu v Prachaticích, kostel sv. Jakuba Většího v Prachaticích, Husovu skálu poblíž Husince a Kozí Hrádek u Sezimova Ústí.

Třetí část se stručně zabývá ikonografií Mistra Jana Husa na sledovaném území.

Ve čtvrté části je detailně popsána historie Husových oslav v rodišti Jana Husa v různých dějinných obdobích.

V dalších částech jsou zmíněny Husovy kaple a Husovy lípy.

O Lidického soše Mistra Jana Husa na husineckém náměstí pojednává předposlední kapitola.

Poslední kapitola diplomové práce je věnována historii vzniku modlitebny současné Církve bratrské v Husinci, která dnes již neodmyslitelně patří také k Husovské tradici v jeho rodišti.

Summary

PEKÁRIK, Vojtech. *Hussite tradition in South Bohemia*. Prague 2018. Thesis. Charles University. Hussite Theological Faculty. Department of Historical Theology and Church History. Leader Jaroslav Hrdlička.

Keywords: Jan Hus, Hussite Tradition, Památník Mistra Jana Husa, Husinec, exposition, birth house, Hus' birth room, Hus' Celebrations, Respect, Prachatice, Koží Hrádek, Hus' linden

The work maps the development of the Hussite tradition in South Bohemia from the historical point of view.

The first part summarizes the development of the Hussian tradition during the centuries from the Poděbrady and Jagellon periods, through the period after Bílá Hora battle, the 19th century, the First Republic, the Protectorate, the Socialist period up to the present.

In the second part there are places in southern Bohemia, which are connected with the stay of Master Jan Hus. It is primarily his birth house in Husinec, the Literary School in Prachatice, the Church of St. Jacob Mayor in Prachatice, Hus' Rock near Husinec and Koží Hrádek near Sezimovo Usti.

The third part deals briefly with the iconography of Master Jan Hus in the monitored area.

In the fourth part is a detailed history of Hus' celebrations at the birthplace of Jan Hus thru various historical periods.

In the other parts there are mentioned Hus's Chapels and Hus's linden.

The penultimate chapter is about Lidicky's statue of Jan Hus in Husinec Square.

The last chapter of the diploma thesis is devoted to the history of the present-day Brotherhood Church chapel in Husinec, which now also inherently belongs to the Hus' tradition in his birthplace.